

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

เรื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย
ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

Active Learning Management Model for Thai Language Skills of Teacher
Assistants with Students in Loei Province

โดย

นายเอกลักษณ์ คงทิพย์

วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800766189

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

เรื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย
ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

Active Learning Management Model for Thai Language Skills of Teacher
Assistants with Students in Loei Province

โดย

นายเอกลักษณ์ คงทิพย์

วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800766189

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Active Learning Management Model for Thai Language Skills of Teacher
Assistants with Students in Loei Province

By

Mr.Akekalak Kongthip

Loei Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2566

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 800766189

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน
ผู้วิจัย:	นายเอกลักษณ์ คงทิพย์
ส่วนงาน:	วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๖
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ ๒ การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผลการศึกษาวิจัย

๑. สภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย แบ่งเป็นประเด็น ดังนี้ (๑) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ (๒) ปัจจัยด้านการบริหาร และ (๓) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ของกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ประกอบด้วย ๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ ๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้ ๓) กระบวนการเรียน การจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ๔) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และ ๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๓. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย ๑) หลักสำคัญของรูปแบบ ๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ๓) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ และ ๔) ผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, ทักษะภาษาไทยเชิงรุก, ครูผู้ช่วย

Research Title: Active Learning Management Model for Thai Language Skills of Teacher Assistants with Students in Loei Province

Researchers: Mr. Akekalak Kongthip

Department: Loei Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2566 / 2023

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This study 1) was to study the model of teaching assistant teachers' proactive English skills learning in students here. 2) to develop the teaching assistant teacher's proactive Thai language skills learning model. for students again, and 3) to present a model for organizing proactive English skills learning by student assistant teachers who teach Loei. It is research and development (Research and development) by dividing the research process into 2 phases: Phase 1, development of the learning management model, and Phase 2, trial and evaluation of the effectiveness of the learning management model.

Research results

1. Conditions of teaching assistant teachers' proactive Thai language skills towards students in Loei Province. Divided into the following issues: (1) learning management factors, (2) administrative factors, and (3) environmental factors conducive to learning.

2. Results of the development of a proactive Thai language skill learning model The sample group has important components of the proactive Thai language skills learning model, consisting of 1) principles of the learning model, 2) aims of the learning model, 3) learning process, learning management of the 4 model.) learning content and 5) measurement and evaluation of learning outcomes.

3. Proactive Thai language skills learning management model obtained from this research. It is an active learning model in which the sample group participates in developing the model. It consists of 1) the main principles of the

model, 2) the objectives of the model, 3) the learning management steps of the model, and 4) the results. From organizing learning according to the model

Keyword: Learning Management Model, Proactive Thai Language Skills, Teacher Assistant

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย นี้ สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานและความช่วยเหลือจากบุคคลหลาย ๆ ท่าน ดังนี้

๑. ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อ แก้ไขปรับปรุงงานวิจัยนี้ให้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

๒. ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย โดยพระสิริรัตนเมธี, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยสามารถปฏิบัติงานและเก็บข้อมูลวิจัยในวันเวลาราชการได้ ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่วิทยาลัยสงฆ์เลย ที่อำนวยความสะดวกในระหว่างการทำวิจัย

๓. ขอขอบคุณ ชาวบ้านนาเวียงใหญ่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน เจ้าพ่อกวน เจ้าแม่นางเทียม พ่อแสน นางแตง ครู และชาวบ้าน รวมถึงตัวแทนของกลุ่มเยาวชนและกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่ชุมชน ตลอดจนตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ได้เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ประกอบในวิจัยครั้งนี้

จึงใคร่ขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นายเอกลักษณ์ คงทิพย์

๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	๓๗
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมครูเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	๔๙
๒.๔ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	๕๗
๒.๕ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย.....	๖๑
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๗๕
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๗๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๘
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๙

๓.๗	สรุปกระบวนการวิจัย.....	๘๑
บทที่ ๔	ผลการศึกษาวิจัย.....	๘๓
๔.๑	ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน ในจังหวัดเลย.....	๘๓
๔.๒	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อ นักเรียนในจังหวัดเลย.....	๙๒
๔.๓	นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อ นักเรียนในจังหวัดเลย.....	๑๐๑
๔.๔	องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๐๗
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๑๐
๕.๑	สรุป.....	๑๑๐
๕.๒	อภิปรายผล.....	๑๑๘
๕.๓	ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๑
บรรณานุกรม.....		๑๒๒
ภาคผนวก.....		๑๒๙
ภาคผนวก ก	หนังสือเชิญเป็นผู้ให้ข้อมูล.....	๑๓๐
ภาคผนวก ข	เครื่องมือวิจัย.....	๑๓๕
ภาคผนวก ค	ภาพประกอบกิจกรรมการวิจัย.....	๑๔๓
ภาคผนวก ง	รายชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	๑๔๘
ภาคผนวก จ	การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๐
ภาคผนวก ฉ	ประวัติผู้วิจัย.....	๑๕๓

สารบัญตาราง

ตารางที่

๒.๑ ความแตกต่างระหว่างการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้.....	๑๖
๓.๑ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๘๑
๔.๑ แสดงผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย.....	๙๕
๔.๒ ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย.....	๙๗
๔.๑ แสดงผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย.....	๙๕
๔.๒ ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย.....	๙๗

สารบัญภาพ

ภาพที่

๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๖
๒.๑ พีระมิดแห่งการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเปรียบเทียบการสอนสองรูปแบบ.....	๑๐
๒.๒ Adapted from Bloom's Taxonomy from NTLI, Bethel.....	๑๑
๒.๓ ผลโดยตรงและผลทางอ้อมของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้า.....	๒๖
๒.๔ หลักแห่งพฤติกรรม (Behavior Principle).....	๕๐
๒.๕ Knowledge-Attitudes-Practices: KAP Model.....	๕๑
๒.๖ รูปแบบการสอนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของฟิงส์ (Fink, 1999).....	๖๕
๔.๑ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (POARE).....	๑๐๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยในการพัฒนาการศึกษามีหลายประการด้วยกัน แต่ปัจจัยแรกๆ ที่ควรคำนึงถึงคือ ผู้สอน เพราะผู้สอนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนที่สุด ผู้สอนจะเป็นผู้ที่ยกย่องให้การอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยความหนักแน่นในด้านการเรียนการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ^๑ นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบจากงานวิจัยที่สนับสนุนความสำคัญของผู้สอนต่อการศึกษาคือ หากนักเรียนได้มีโอกาสเรียนกับผู้สอนที่สอนเก่ง นักเรียนจะมีพัฒนาการในด้านการเรียนมากกว่านักเรียนที่ต้องเรียนกับผู้สอนที่สอนไม่เก่งถึง ๓ เท่า และหากนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เรียนกับผู้สอนที่สอนไม่เก่งติดต่อกันหลาย ๆ ปี จะมีความล่าช้าทางการศึกษา ถึงแม้ว่าจะได้กลับมาเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ดีในภายหลังก็ตาม ดังนั้น การพัฒนาผู้สอนให้มีคุณภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญ ของการพัฒนาผู้สอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตราที่ ๘๑ ได้กล่าวว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุน การค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ประเทศ พัฒนาวิชาชีพผู้สอน และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” ส่งผลให้ รัฐต้องออกกฎหมายทางการศึกษาและให้การพัฒนาผู้สอน^๒

การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ มากมายอันส่งผลต่อการเรียนรู้และวิธีการดำเนิน

^๑ สันติ บุญภิรมย์. *ความเป็นครู*. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ลเอ็ดดูเคชั่น. ๒๕๕๗, หน้า ๓.

^๒ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค. ๒๕๖๐, หน้า ๖๕.

ชีวิตของผู้เรียน^๓ ผู้สอนจึงต้องเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน จึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การที่ผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีองค์ความรู้ที่จำเป็นหลากหลาย และสามารถบูรณาการความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงได้ ความสามารถในเชิงสมรรถนะเป็นฐานในการทำงานทางวิชาชีพ (Competencies-based development) ซึ่งสมรรถนะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพผู้สอนที่ต้องจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ^๔ เนื่องจากสมรรถนะเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีมีโอ (Southeast Asian Ministers of Education Organization: SEAMEO) ได้กำหนดกรอบสมรรถนะผู้สอนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ไว้ ๑๑ ด้าน โดยในแต่ละด้านยังประกอบด้วยความสามารถและภาระงานเฉพาะอีก รวม ๖๔ เรื่อง ซึ่งกรอบสมรรถนะดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้สอนในภูมิภาคให้มีความรู้ ความสามารถ และให้ความสำคัญแก่กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ควบคู่การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะวิชาชีพ ตลอดจนการประเมินในทุกมิติ^๕ ดังนั้น หากสามารถพัฒนาผู้สอนให้มีสมรรถนะอาชีพสูงย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและสามารถขับเคลื่อนคุณภาพของผู้เรียนได้ในที่สุด สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา^๖ ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน เพื่อกำหนดคุณลักษณะและคุณภาพของผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพครู ซึ่งมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จะเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพของผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพทางการศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงานจะ

^๓ กุณิศรา จิตรชญาภนิช. การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๖๒, หน้า ๒๐.

^๔ สุรศักดิ์ ปาเฮ. การพัฒนาวิชาชีพผู้สอนสู่ ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ ๒๑. [ออนไลน์]

http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/1860_5273.pdf

^๕ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรอบสมรรถนะของผู้สอนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ ๒๑. [ออนไลน์] <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=13037&Key=news2>.

^๖ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. [ออนไลน์]

<http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=1193>

เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานซึ่งถือเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้สอนมืออาชีพของผู้ที่จะเข้าประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และมาตรฐานการปฏิบัติตนเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของภาคผลิตและบริการ^๗

ภาษาไทยเป็นวิชาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เพราะถือว่าเป็นภาษาของตนเองไม่ต้องเรียนรู้ก็สามารถสื่อสารได้ ผู้เรียนจึงรู้สึกเบื่อหน่าย เหตุที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูภาษาไทยส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับการจัดการเรียนรู้แบบเดิม ๆ คือใช้วิธีบรรยาย ดังที่ พรทิพย์ แซ่ขัน และคณะ^๘ กล่าวถึงสภาพโดยทั่วไปของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่า ครูเลือกใช้วิธีการบรรยายเพราะเชื่อว่าเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว แต่วิธีการนี้ครูจะเป็นผู้สร้างความรู้และส่งผ่านความรู้นั้นไปสู่ผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นเหตุให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบันควรเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการคิดมากกว่าเน้นเพียงการจดจำเนื้อหา สมรรถนะด้านการคิดเป็นสมรรถนะสำคัญที่พึงให้เกิดแก่ผู้เรียน เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายอย่างรวดเร็วและมีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมต้องใช้สมรรถนะด้านการคิดเพื่อสร้างข้อสรุป ตัดสินใจ และประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาอาจไม่เพียงพอและไม่เท่าทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากสภาพปัญหาและความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยผสมผสานรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการนำเสนอโมโนทัศน์ล่วงหน้า เทคนิคการใช้แผนผังความคิด และเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการสอนภาษาไทยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถออกแบบการจัดการประสบการณ์สำหรับผู้เรียนได้จริง รวมไปถึงผู้ประกอบอาชีพครูในอนาคตต่อไป

^๗ อ่างแล้ว, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หน้า ๒.

^๘ พรทิพย์ แซ่ขัน และคณะ. โมดูล ๑ วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย ชุดฝึกอบรมภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๕, หน้า ๕.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เป็นอย่างไร

๑.๓.๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีลักษณะอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ควรมีลักษณะอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยในจังหวัดเลย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

๑) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย จำนวน ๒๐ คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

๓) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน ๓ ท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

๑) อาจารย์ เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือนักวิชาการเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยหรือด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน ๑ ท่าน

๒) ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นครูที่มีผลงานด้านวิชาการ และมีประสบการณ์ด้านการสอน จำนวน ๒ ท่าน

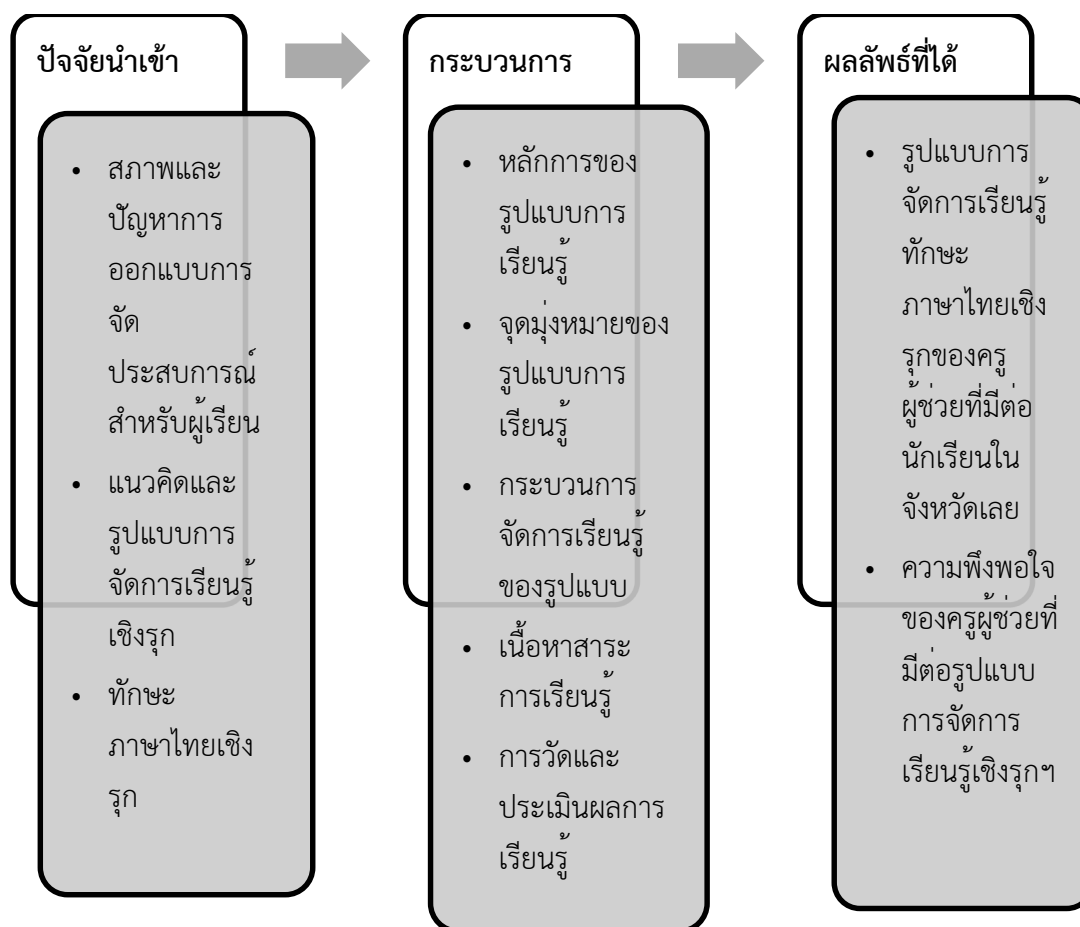
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Model) หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์หรือทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบ

ทักษะภาษาไทยเชิงรุก (Proactive Thai Language Skills) หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่มุ่งเน้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาไทยที่มีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์จริงจากการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหาของรายวิชาผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะท้อนคิด โดยผู้สอนสามารถนำกลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทักษะทางภาษาไทย เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ครูผู้ช่วย (Teacher Assistant) หมายถึง ตำแหน่งแรกในการบรรจุเป็นข้าราชการครู โดยเป็นตำแหน่งที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มข้นเป็นเวลา ๒ ปี ซึ่งจะต้องมีการประเมินความพร้อมและความสามารถในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนการสอน จรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นไปตามมาตรฐานของวิชาชีพครู ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๑.๗.๒ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอน และผู้ที่มีความสนใจได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถด้านอื่น ๆ

๑.๗.๓ เป็นแนวทางสำหรับไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อ นักเรียนในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครู ผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครู ผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมครูเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ๒.๔ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ๒.๕ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูด การอ่าน การอภิปราย การเขียน นอกเหนือจากการฟัง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้าง ความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับความรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด การ เรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด เพราะนักเรียน จะเกิดความเข้าใจบทเรียนเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสคิดและปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ บทเรียน^๔

^๔ สถาพร พงษ์พิบูล. คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ๖(๒). ๒๕๕๕, หน้า ๑-๑๓.

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีที่มาจากการพัฒนาของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดย Vygotsky (๑๙๗๘)^{๑๐} ได้ให้คำนิยามของทฤษฎีนี้ไว้ว่า การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลว่าเกิดจากการสื่อสารทางภาษากับบุคคลอื่น โดยทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนว Constructivism แบ่งได้ออกเป็นสองประการ คือ

๑. ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้อื่นๆ ที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive apparatus) ของตน

๒. ผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเองผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น

การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและโลกนั้นต้องมีแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการศึกษาไทย ๔.๐ พบว่า มีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

Bonwell and Eison^{๑๑} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย ๒) ครูเน้นการพัฒนาทักษะของนักเรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้ ๓) นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดขั้นสูง ๔) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อ่าน เขียน อภิปราย และ ๕) นักเรียนได้สำรวจทัศนคติและคุณค่าในตัวเอง

สถาพร พงษ์พิบูล^{๑๒} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๔ ประการ ดังนี้ ๑) นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการฟังบรรยาย ๒) ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลง

^{๑๐} Vygotsky, L. "Interaction between learning and development." *Readings on the development of children*, 23, 3: (1978). p 34-41.

^{๑๑} Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning : Creative Excitement in the Classroom*. Washington, D.C.: The George Washington University..

^{๑๒} อ่างแล้ว, สถาพร พงษ์พิบูล. คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้, หน้า ๗.

และเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มากขึ้น ๓) นักเรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและสื่อนวัตกรรม และ ๔) เน้นบทบาทให้ผู้เรียนได้ค้นหาคุณค่าและค่านิยมของตนเอง^{๑๓}

เนาวนิตย์ สงคราม^{๑๔} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๖ ประการ ดังนี้ ๑) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ๒) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับครู โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ๓) ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน คิด และเขียนในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ๔) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ๕) ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และ ๖) ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ทิสนา แคมมณี^{๑๕} ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ สภาพการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ โดยมีการจัดระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ ขั้นตอนสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการจัด การเรียนรู้และเทคนิคการจัด การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ โดยรูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข^{๑๖} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป และการสร้างความรู้ การเขียน และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้รับฟังความรู้จากครูเพียงผู้เดียว ๒) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งลดกระบวนการถ่ายทอดสารสนเทศให้แก่ผู้เรียน และ ๓) ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงรุกนี้เป็นการเรียนที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการถกเถียง ลงความเห็น เกิดการสร้างผู้พูดและผู้ฟังที่ดีตลอดจนมุ่งเน้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์อยู่บ่อยครั้ง

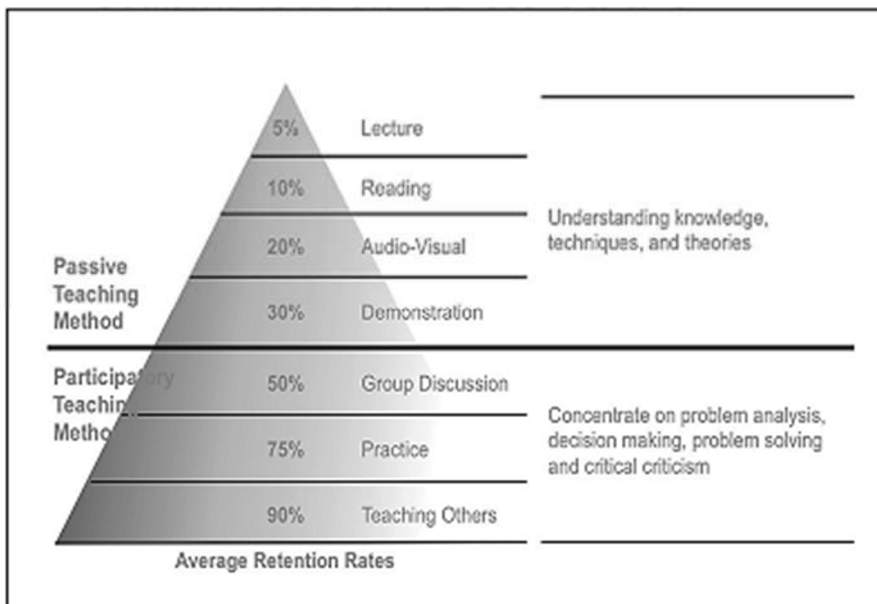
^{๑๓} Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. *Models of teaching (9th ed.)*. Boston: Pearson. 2015, p. 5.

^{๑๔} เนาวนิตย์ สงคราม. *การศึกษานอกสถานที่และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗, หน้า ๓๙-๔๐.

^{๑๕} ทิสนา แคมมณี. *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้ องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๗, หน้า ๒๒๐-๒๒๒.

^{๑๖} พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. *สอนนักเรียนทำโครงงานสอนอาจารย์ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๙, หน้า ๖.

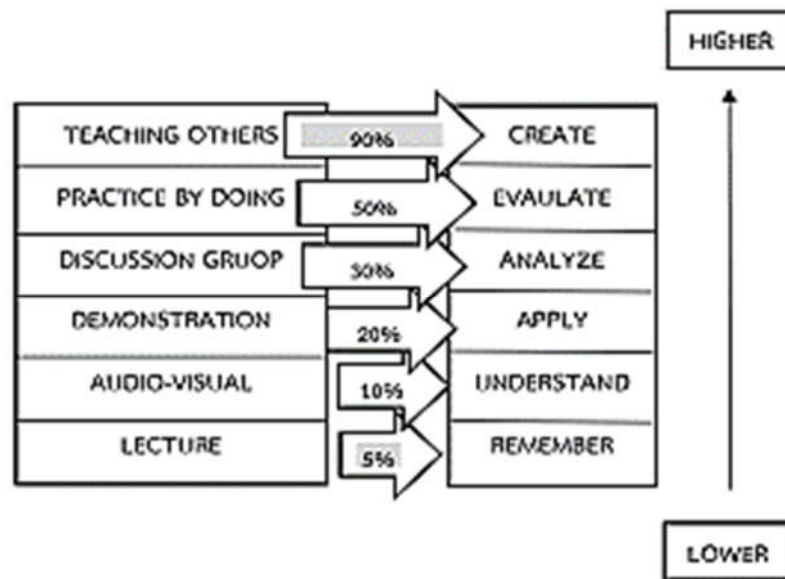
โดยการทำงานเป็นกลุ่ม หรือการเรียนรู้เชิงรุกคือการที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างทอ่งแท้ ดังจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกนั้นก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนได้อย่างมากและก่อประโยชน์สูงสุดตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในการมีส่วนร่วมในการเรียน เป็นการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจที่สูงที่สุด ดังจะเห็นได้จาก พีระมิตแห่งการเรียนรู้ตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ พีระมิตแห่งการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเปรียบเทียบการสอนสองรูปแบบ

ที่มา: Adapted from Bloom’s Taxonomy from NTLI, Bethel

จากพีระมิตการเรียนรู้จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการทำ ลงมือปฏิบัติจริงมีผลการเรียนรู้ที่สูงอย่างมีนัยยะสำคัญ รองลงมาคือการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือแบบกลุ่ม และผลการเรียนรู้ที่น้อยคือ การเรียนรู้แบบฟัง อ่าน และจดซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบทางตรงคือผู้เรียน รับความรู้เข้ามา (Passive) ทำให้มีผลการเรียนรู้ที่น้อยที่สุดนั่นเอง อันจะเห็นได้จากอีกพีระมิตการเรียนรู้ที่เปรียบเทียบกับพีระมิตการเรียนรู้ของ (Anderson and Bloom, 2001) ได้ ดังนี้

ภาพที่ ๒.๒ Adapted from Bloom's Taxonomy from NTLI, Bethel.

จะเห็นได้จากประเภทการเรียนรู้ของ Bloom ที่เปรียบเทียบกับชั้นการเรียนรู้ที่แสดงถึงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจะได้ว่าระดับการเรียนรู้ที่ต่ำที่สุดคือการจด ซึ่งตรงกับฐานประเภทการเรียนรู้ขั้นจำ และระดับการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับกลางเป็นต้นไปคือ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการซักถามแสดงความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติก็เป็นการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ตลอดจนการเรียนรู้ที่ส่งผลดีมากที่สุดคือการทำที่ผู้เรียนแสดงความรู้ที่ตนเองมีอยู่ต่อผู้อื่น ผ่านการสอนหรือนำเสนอซึ่งนั้นก็ตรงกับระดับที่ประเภทการเรียนรู้ของ Bloom ในขั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างสรรค์นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนสำคัญในการลงมือปฏิบัติจริง และร่วมออกแบบการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และร่วมกันขับเคลื่อนการเรียนรู้ไปสู่จุดมุ่งหมายที่สำคัญนั้นคือการค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์เชิงประจักษ์ของผู้เรียน อันจะทำให้เกิดการสังเคราะห์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยมุ่งเน้นที่การลงมือปฏิบัติจริงเป็นสำคัญนั่นเอง

๒.๑.๒ ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งสมาคมการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Association for the study of Higher Education :ASHE) ได้รายงานเกี่ยวกับวิธีการที่หลากหลายของการเรียนรู้เชิงรุกที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและจดจำผลการเรียนรู้ได้คงทนและนานกว่าการฟัง นำไปสู่เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการโดยเฉพาะการมีส่วนร่วม

ร่วมในงานที่ต้องคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า มีนักการศึกษาให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้หลายท่าน ซึ่งส่วนใหญ่อ้างอิงจากคำนิยามของบอนเวลล์ และ ไอสัน (Bonwell & Eison)^{๑๗} ที่ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำและในขณะเดียวกันก็คิดในสิ่งที่ทำด้วย (doing things and thinking about what they are doing) กิจกรรมเช่นนี้มีทั้งอ่าน เขียน อภิปราย หรือ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดขั้นสูง คือ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

มีเยอร์ และโจนส์ (Meyers & Jones)^{๑๘} ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็น และแก้ปัญหาในขณะที่ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายวิธี ซึ่งผู้เรียนต้องประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ ในการทำกิจกรรมดังกล่าว

ไมเคิล และลิลเลียลิกา (Michael & Liliairica.)^{๑๙} ที่กล่าวถึงการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายกลุ่มของการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Engage) ในการเรียนรู้ โดยมีการให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เกิดเมื่อผู้เรียนเปลี่ยนความคิด หรือพฤติกรรมผ่านการมีประสบการณ์ตรงจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

แมคคินนีย์ (McKinney)^{๒๐} ให้ความหมายการเรียนรู้เชิงรุกว่า หมายถึง เทคนิคที่ผู้เรียนทำมากกว่าเพียงแค่การฟังบรรยาย โดยผู้เรียนจะได้ค้นพบในสิ่งที่ทำรวมถึงการประมวลผลและการประยุกต์ใช้ข้อมูล

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่างๆ ดังนี้

^{๑๗} Bonwell, Charles C. and Eison, James A. **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom.** Washington, DC.: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University. 1991, p 2.

^{๑๘} Mayers, C.; & Jones, T. B. **Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom.** San Francisco: Jossey-Bass. 1993, p 6.

^{๑๙} Michael C. Thomas; & Liliairica Z. Macias-Moriarity. **Student Knowledge and Confidence in an Elective Clinical Toxicology Course Using Active-Learning Technique.** American Journal of Pharmaceutical Education. 78(5): 1-6. 2014, p 44-45.

^{๒๐} McKinney, Kathleen. **Active Learning.** Illinois State University. Center for Teaching, Learning & Technology. Retrieved 13 March 2014 from <http://www.cat.ilstu.edu/additional/active.php>

Meyers and Jones^{๒๑} ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการ คือ ๑) ปัจจัยพื้นฐาน (Basic elements) ๒) กลวิธีในการเรียนการจัดการเรียนรู้ (Learning strategies) ๓) ทรัพยากรทางการจัดการเรียนรู้ (Teaching resources) ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic elements) ประกอบด้วย การฟัง พูด อ่าน เขียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๒. กลวิธีในการเรียนการจัดการเรียนรู้ (Learning strategies) ประกอบด้วย กลุ่มเล็ก ๆ ที่มีการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การแก้ปัญหา การเขียนบทความ

๓. ทรัพยากรทางการจัดการเรียนรู้ (Teaching resources) ประกอบด้วย สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น การบ้าน การใช้วิทยากรจากภายนอก การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การเตรียมอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ ทีวีทางการศึกษา

ทิสนา แชมมณี^{๒๒} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีองค์ประกอบสำคัญ ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. มีปรัชญาทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

๒. มีการบรรยายอธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

๓. มีการจัดระบบคือมีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

๔. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วยปรัชญา ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่จะชี้ให้เห็นถึงผลการศึกษาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ทิสนา แชมมณี และ Joyce, Weil and Calhoun ได้

^{๒๑} หน้าเดียวกัน, Meyers, C.; & Jones

^{๒๒} อ่างแล้ว. ทิสนา แชมมณี. ศาสตร์การจัดการเรียนรู้ องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๘.

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ ๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้ ๓) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ๔) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และ ๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒.๑.๔ ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้ที่สนใจนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนเชิงรุก (Active learner) ดังนี้

สถาพร พุทธิพิฏฐ^{๒๓} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๔ ประการ ดังนี้ ๑) นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการฟังบรรยาย ๒) ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลง และเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มากขึ้น ๓) นักเรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และสื่อนวัตกรรม ๔) เน้นบทบาทให้ผู้เรียนได้ค้นหาคุณค่าและค่านิยมของตนเอง

เนาวนิตย์ สงคราม^{๒๔} ได้เสนอลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ๖ ประการ ดังนี้ ๑) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ๒) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับครู โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ๓) ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน คิด และเขียนในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ๔) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ๕) ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และ ๖) ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน ตลอดจนเกิดทัศนคติเชิงบวกและแรงจูงใจในการเรียน โดยสามารถพิจารณาลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้^{๒๕} ดังนี้

๑. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย
๒. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม
๓. มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน

^{๒๓} สถาพร พุทธิพิฏฐ. คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ๖(๒). ๒๕๕๕, หน้า ๙.

^{๒๔} เนาวนิตย์ สงคราม. การศึกษานอกสถานที่และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗, หน้า ๓๙-๔๐.

^{๒๕} พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวิภา ยินดีสุข. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๖๑, หน้า ๑๒.

๔. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
๕. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดประเมินผล
๖. ผู้เรียนและผู้สอนได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างรวดเร็ว
๗. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
๘. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร
๙. ใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
๑๐. ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน ตลอดจนบ่มเพาะด้านสุนทรียภาพ

เซγκεอร์ กอส และเบิร์นสไตน์^{๒๖} กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

- ๑) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- ๒) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
- ๓) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน
- ๔) เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
- ๕) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลการนำไปใช้

๖) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว
ซิลเบอร์แมน^{๒๗} กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

- ๑) มีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นและยังเป็นการสร้างการร่วมมือกันและการมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- ๒) มีการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียน
- ๓) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยเซฟฟีลด์ฮอลแลม (Sheffield Hallam University. ๒๐๐๐) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสรุปความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้

^{๒๖} Shenker, J. I.; Goss, S. A.; & Bernstein, D.A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved September 22, 2011, จาก <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>.

^{๒๗} Silberman, M. *Active Learning*. Boston: Allyn & Bacon. 2000. p. 7.

เชิงรุก กับการสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อย่างเดียว (Passive Learning) ไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับข้อมูล
- เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม - เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย - เน้นการร่วมมือระหว่างผู้เรียน - ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน - ผู้สอนเป็นเพียงผู้ ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ - ผู้เรียนเป็นเจ้าของความคิดและการทำงาน - เน้นทักษะ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา - ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก - ใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย	- เน้นการบรรยายจากผู้สอน - เป็นการสอนที่ใช้แหล่งความรู้เดียว - เน้นการแข่งขัน - ผู้สอนรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน - ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและจัดเนื้อหาเองทั้งหมด - ผู้สอนเป็นผู้ใส่ความรู้ลงในสมองของผู้เรียน - เน้นความรู้ในเนื้อหาวิชา - ผู้สอนเป็นผู้วางกฎระเบียบวินัย - ผู้สอนเป็นผู้วางแผนหลักสูตรแต่ผู้เดียว - ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ที่ผู้สอนถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว - จำกัดวิธีการเรียนรู้ และกิจกรรม

ที่มา : Sheffield Hallam University. Active Teaching and Learning Approaches in Science: Workshop ORIC Bangkok. 2000. p. 7.

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จนก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดประเมินผล ดังนั้น หากผู้ที่สนใจนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ควรทำการศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

๒.๑.๕ ประเภทของกิจกรรมและกลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กิจกรรมและกลวิธีในการเรียนรู้เชิงรุกนั้น มีอยู่หลากหลายวิธี โดยมีผู้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมและกลวิธีไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมแต่ละอย่างแต่ละขั้นนั้นจะมีช่วงของการเรียนรู้ที่

ชัดเจน และมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนรู้อย่างสูงสุดในแต่ละกิจกรรมอันประกอบไปด้วยกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมแต่ละขั้นมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มย่อย และ กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มใหญ่ ดังต่อไปนี้

Bonwell and Eison^{๒๘} ได้กล่าวไว้ถึงการแจ่มแจ้งกิจกรรมและกลวิธีในการเรียนรู้เชิงรุกในช่วงมุ่งเน้นการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการใช้สื่อเป็นฐาน (Visual Based instruction) โดย Bonwell and Eison ได้แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนผ่านการใช้สื่อ เช่น วิดีทัศน์ สื่อมัลติมีเดีย ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการการใช้สื่อเป็นฐานมีทัศนคติทางภาษาอังกฤษในทิศทางที่ ดีขึ้นและ เกิดอภิปัญญาโดยอ้างอิงจากการศึกษาของ Schermer^{๒๙} ที่ใช้สื่อวิดีโอเทป โทรทัศน์ และ ภาพเคลื่อนไหวกับนักเรียนพยาบาล อีกทั้ง จากผลการศึกษาของ Klerkx^{๓๐} โดยใช้สื่อเป็นฐานผ่านนักเรียนแปลภาษาโดยใช้ วิดีโอในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และ การตีความทางภาษาดีขึ้นอีกด้วย

๒. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเขียนในชั้นเรียน (Writing in Class) โดยกิจกรรมนี้มุ่งเน้นการเขียนสรุปความ ย่อความ และจดบันทึกความรู้หลัง การเรียนและ เป็นการทบทวนความรู้ความจำของผู้เรียน

๓. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยได้นำเอาหลักการของ Dewey (๑๙๙๗) มาใช้ประกอบไปด้วยกระบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การนิยามปัญหา ๒) การวินิจฉัยเหตุผลต่าง ๆ ของปัญหา ๓) การค้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และ ๔) การประเมินค่าทางเลือกต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาซึ่งมีอยู่ด้วยกันสองแบบแผนในการเรียนรู้คือ กรณีศึกษาและ การชี้แนะแนวทาง

๔. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐาน (Computer-Based Instruction) การเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์เป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นสื่อและเครื่องมือการเรียน

๕. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านความร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย ๒ เป้าหมายด้วยกันคือ ๑) ให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ และ ๒) พัฒนา

^{๒๘} Bonwell, C. C., and Eison, J. A. **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom.** 1991 ASHE-ERIC Higher Education Reports. ERIC. (1991).

^{๒๙} Schermer, J. "Visual media, attitude formation, and attitude change in nursing education." ECTJ, (1988). 36, 4: 197-210.

^{๓๐} Klerkx, J. "The place of subtitling in a translator training course." Translating for the Media. Turku: University of Turku: (1998). 259-264.

ทักษะการเข้าสังคมของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผ่านกระบวนการแก้ไขปัญหา จากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนที่ได้ถูกแบ่งกลุ่มการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนอภิปรายการทำงานกันภายในกลุ่ม ผ่านกระบวนการและเปลี่ยนความคิด และสรุปรวบรวมความคิด ตลอดจนออกมาอภิปรายผลนั้น เมื่อเทียบกับการเรียนแบบกระบวนการเดิม คือ ผู้เรียนนักเรียนรับความรู้จากผู้สอนโดยตรง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสองกระบวนการนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยกระบวนการเรียนผ่านความร่วมมือนั้นส่งผลดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่สูงกว่าการเรียนรู้อันเป็นแบบกระบวนการเดิมเป็นอย่างมาก

๖. การเรียนรู้ผ่านการโต้เถียง (Debates) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในห้องเรียน ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการพูดเพื่อการสื่อสาร เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์ รวมไปถึงยังเป็นการกระตุ้นผู้เรียนอีกด้วย

๗. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านละคร (Drama) กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านละครเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดสุนทรียศาสตร์ในการเรียน และ เพิ่มทักษะของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยผ่านบทบาทและสถานการณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

๘. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านบทบาทสมมติสถานการณ์จำลอง และเกม (Role Playing, Simulations, and Games) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยฝึกประสบการณ์ของผู้เรียน ผ่านสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง อีกทั้งเป็นการช่วยฝึกการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน โดยสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมตินั้นต้องเป็นสถานการณ์และบทบาทที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมนี้มีส่วนช่วยในการพัฒนาทัศนคติต่อการเรียนของผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น ตลอดจนยังพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนอีกด้วย

๙. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการทำงานเป็นคู่ (Peer Teaching) หรือกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๘ โดยปรากฏในการเรียนช่วงระดับสูง (Whitman and Fife, ๑๘๘๘) ได้เสนอองค์ประกอบ ๕ กลุ่มด้วยกันคือ ๑) กลุ่มที่ปรึกษาการสอน (Teaching Assistants) โดยผู้เรียนทั้งที่ กำลังศึกษาและสำเร็จการศึกษา ๒) กลุ่มเพื่อนสอนเพื่อน (Peer Tutors) โดยมีผู้สอนสำหรับผู้เรียนตัวต่อตัว ๓) กลุ่มที่ปรึกษาคู่ (Peer Counselors) ที่ปรึกษาสำหรับนักเรียนในต่างประเทศ ๔) กลุ่มทางเลือกจับคู่ (Partnership) กลุ่มที่มีความสัมพันธ์คล้ายคลึงผู้สอนและผู้เรียนเป็นคู่ ๆ และ ๕) กลุ่มการทำงานเป็นกลุ่ม (Working Group) กลุ่มที่มีการเลือกเพื่อพัฒนาทักษะโดยเลือกจากทักษะที่แตกต่างกันในแต่ละคนต่อมา (Davies and Omberg, 1987) ได้ศึกษาการเรียน ของนักศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสวีเดน โดยมีการเรียนการสอนในรูปแบบอภิปรายและระดมสมอง (Brainstormed) โดยได้แบ่งนักศึกษาออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงานเป็นคู่ และกลุ่มที่ทำงานเป็นกลุ่ม โดยกิจกรรมนั้นเพิ่มพูนประโยชน์ทางการเรียน

Barkley and Major^{๓๑} ได้จำแนกกลยุทธ์ในการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

๑. นั่ง และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนใกล้เคียง (Sit & talk with peers nearby)

๑) การเรียนการสอนรูปแบบแบ่งปันความคิด (THINK-PAIR-SHARE) คือ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ กับเพื่อนคู่คิดโดยการแบ่งผู้เรียนเป็นคู่ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ มีการตั้งคำถาม และตอบระหว่างผู้เรียนซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังฝึกอภิปราย ความรู้ที่ ต่างฝ่ายมี ใช้เวลาในกิจกรรมนี้โดยประมาณ ๒-๕ นาที

๒) การเรียนการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม (whole group discussion) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง และได้พูดคุยสื่อสารถึงสิ่งที่ ตนเองคิดและเชื่อ รวมไปถึงยังได้ฝึกทักษะทางภาษาในการแสดงความชอบไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

๓) การเขียนเร็ว (Quick write) คือ การจัดการเรียนรู้ ที่ผู้สอนได้มอบหมายหัวข้อ หรือ แบบฝึกให้กับผู้เรียนเขียนตอบสนองจากหัวข้อที่ได้รับ โดยใช้เวลาไม่เกิน ๕ นาที ซึ่งไม่ใช่การบ้าน การจัดการเรียนรู้นี้เป็นการมุ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด และเข้าถึงความรู้ได้จากหัวข้อที่ตนเองเขียน

๔) การหันไปพูดคุย (Turn and Talk) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนได้รับปัญหา แล้วคิดหาคำตอบ ก่อนจะหันไปพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับผู้เรียนด้านข้าง เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดต่อปัญหาที่ได้รับ

๕) จิ๊กซอว์ (Jigsaws) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกอ่านและ นำข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้อ่านมาประติดประต่อเป็นเรื่องราว หรือ หาลำดับชั้นของข้อมูล ข่าวสารที่ตนเองได้รับมา นำมาเรียงร้อยให้เป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์

๖) หยุดถามในระหว่างการสอน (Pausing in lecture) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสอน แล้วมีการหยุดถามผู้เรียนเพื่อความเข้าใจ ตรวจสอบว่าผู้เรียนตามบทเรียนได้ทัน และเข้าใจในบทเรียนนั้น หรือให้ผู้ เรียนสรุปคร่าว ๆ ว่า กำลังเรียนอะไร ใช้เวลาในการหยุดประมาณ ๖-๑๐ วินาที จากนั้นให้ผู้เรียนหันไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยกับเพื่อนด้านข้าง เป็นการกระตุ้นผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการเรียนแบบผสมผสานสองกลวิธี

๒. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (Requires students moving around)

^{๓๑} Barkley, E. F. and Major, C. H. *Interactive Lecturing: A Handbook for College Faculty*. San Francisco: Jossey Bass/Wiley. 2018.

๑) โปสเตอร์ และ แกลลอรี่ (Posters & gallery walk) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับโจทย์หรือปัญหาให้นำเสนอผลงานผ่านใบปลิว แผ่นพับหรือ โปสเตอร์ เป็นการทำงานเป็นกลุ่มที่ผู้เรียนได้ฝึกอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม แล้วจึงนำมาเขียน ตลอดจนได้นำเสนอผลงานกับเพื่อนร่วมชั้น โดยเพื่อนร่วมชั้นกลุ่มอื่นๆ จะได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนแต่ละกลุ่ม และในกลุ่มนำเสนอได้นำเสนอผลงานต่อเพื่อนร่วมชั้น

๒) เสนอความคิดเห็น (Idea line up) ผู้สอนตั้งคำถาม หรือนำเรื่องราวที่น่าสนใจมาซักถามผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันอภิปราย ความคิดเห็นในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่เริ่มต้นไปสู่การทำงานอภิปรายกลุ่มของผู้เรียน เป็นการปูพื้นก่อนทำงานกลุ่มนั่นเอง

๓) ถ้วยปลา (Fish Bowl) คือ ผู้เรียนเขียนคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาลงในกระดาษ โดยอาจเป็นข้อสงสัยสิ่งที่อยากเรียนรู้เพิ่มเติม หรือเป็นประเด็นการนำความรู้ไปใช้ นำกระดาษลงในโหล จากนั้นผู้สอนสุ่มเลือกหยิบกระดาษมาอภิปรายเพิ่มเติม

McKinney^{๓๒} เสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ ดังนี้

๑. การคิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม (think-pair-share) โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนให้คิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนด แต่ละคนประมาณ ๒-๕ นาที (think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคนประมาณ ๓-๕ นาที (pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อนักเรียนทั้งหมด (share)

๒. กลุ่มเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning groups) ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่นกลุ่มละ ๓-๖ คน

๓. ผู้เรียนทบทวนบทเรียน (student-led review sessions) ให้นักเรียนทบทวนความรู้และข้อสงสัยต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

๔. เกม (games) ครูนำเกมมาบูรณาการกับการเรียนการสอน ซึ่งสามารถใช้เกมได้ในทุกขั้นของการจัดการเรียนรู้

๕. การวิเคราะห์วิดีโอทัศน์ (analysis or reactions to videos) ให้นักเรียนดูวิดีโอทัศน์ ๕-๒๐ นาที แล้วให้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู โดยใช้การอภิปราย การเขียน หรือการสรุปเนื้อหาเป็นกลุ่ม

๖. การโต้วาที (student debates) ให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้โต้แย้งกับอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อยืนยันแนวความคิดของกลุ่ม

^{๓๒} McKinney, K. (2011). Active learning center for teaching and learning. [ออนไลน์]

๗. การให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (student generated exam questions) ให้นักเรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้

๘. การทำวิจัยขนาดเล็กหรือโครงการ (mini-research proposals or projects) ให้นักเรียนกำหนดประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ สรุปลความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้

๙. การวิเคราะห์กรณีศึกษา (analyze case studies) ให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษา แล้ววิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิด หรือหาแนวทางการแก้ปัญหา แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

๑๐. การเขียนบันทึกการเรียนรู้ (keeping journals or logs) ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ของตนเอง

๑๑. การเขียนจดหมายข่าว (write and produce a newsletter) ให้นักเรียนร่วมกันจัดทำจดหมายข่าว ประกอบด้วยบทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วนำไปเผยแพร่

๑๒. การเขียนแผนผังมโนทัศน์ (concept mapping) ให้นักเรียนเขียนแผนผังมโนทัศน์ เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอดและเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ อาจทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

๒.๑.๖ หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Shenker, Goss and Bernstein (อ้างถึงใน จิรภา อรรถพร)^{๓๓} ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

๑. ผู้สอนควรสื่อสารกับผู้เรียนให้ชัดเจนในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการขยายทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณตลอดจนความสามารถของการประยุกต์เนื้อหาของผู้เรียน

๒. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรส่งเสริมความรับผิดชอบในการค้นคว้าและส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาของผู้เรียนรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองมากขึ้น

๓. การเรียนแบบบรรยายในชั้นเรียนอาจจะครอบคลุมเนื้อหามากกว่าแต่เมื่อผู้เรียนออกจากชั้นเรียนเนื้อหาที่มากจนไม่ชัดเจนจะทำให้ผู้เรียนลืมและไม่เข้าใจได้ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้

^{๓๓} จิรภา อรรถพร. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖, หน้า ๓๔.

เชิงรุกจะใช้เวลาสอนมากกว่าและเรียนรู้มนต์ศน์ได้น้อยกว่าแต่ผู้สอนสามารถปรับแก้ได้โดยสอนมนต์ศน์ที่สำคัญและสื่อสารอย่างชัดเจนกับผู้เรียนว่าผู้เรียนต้องเรียนรู้บางมนต์ศน์ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะทำได้ดีเพราะผู้เรียนมีความเข้าใจมนต์ศน์ที่ได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้กับการเรียนมนต์ศน์ใหม่ด้วยตนเองได้

๔. ผู้สอนควรเลือกวิธีและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนและปรับวิธีการจัดการเรียนรู้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิธีหนึ่งไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะมีความยืดหยุ่นสูงเนื่องจากสามารถปรับวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้จนตลอดจนใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งทำได้มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

๕. ผู้สอนควรสอนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก และควรสอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว โดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและทักษะเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่การจัดการกิจกรรมใหม่ควรให้ต่อเนื่องกับกิจกรรมเดิม

มีเยอร์ และโจนส์ (Mayer; & Jones. 1993: 11)^{๓๔} บอนเวลล์ (Bonwell. 1991: 5)^{๓๕} เซนเกอร์; กอสส์; และเบมส์เทน (Shenker; Goss; & Bemstein. 1996: 1)^{๓๖} และ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ^{๓๗} ได้กล่าวถึงหลักการของการเรียนรู้เชิงรุกว่า ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ (๑) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (๒) เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว เช่น อ่าน อภิปราย เขียน เป็นต้น (๓) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูง คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล การนำไปใช้ (๔) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน (๕) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล,

^{๓๔} Mayers, C.; & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.

^{๓๕} Bonwell, Charles C. and Eison, James A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC.: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University.

^{๓๖} Shenker, J. I.; Goss S. A.; & Bernstein B. S. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved April 15, 2013 from <http://s.psych/uiuc.edu/jskenker/active.html>.

^{๓๗} ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎี และการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์. ๒๕๕๓, หน้า ๘๔-๘๕.

ข่าวสาร, สารสนเทศ, และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดผู้เรียนและผู้ สอน รับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดอย่างรวดเร็ว (๖) ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ไอสัน (Eison)^{๓๘} กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้ทั้งแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม และจัดการเรียนรู้ได้ทั้งที่ใช้เทคโนโลยีและไม่ใช้เทคโนโลยี

หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง เขียน และคิดอย่าง ลุ่มลึก โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหา ความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับ ความรู้เก่าที่มี สามารถประเมินตนเองได้ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น กระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลและจดจำ ข้อมูล ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถดึงความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ สามารถทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ รวมถึงเชื่อมโยง หลักการ ทฤษฎีกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะไม่สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้โดย ปราศจากกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนได้คิดสะท้อนและโต้แย้ง โดยอิงจากความรู้เดิมที่มีอยู่ กิจกรรม การเรียนรู้ที่ช่วยสร้างความรู้นี้ จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะสืบค้น แสวงหา ซึ่งผู้สอนจะมีบทบาทใน การช่วยอำนวยความสะดวก แนะนำ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ จัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่าน กิจกรรมอื่น เช่น ตั้งคำถาม ตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนมา ทั้งนี้ ผู้สอนจะต้องคำนึงว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันและมีความถนัดที่ต่างกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนกล้าพูดและมี ความสุขกับการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดงาน วางเป้าหมาย ร่วมกัน มีโอกาสเลือกที่จะทำงานในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียน ด้วยความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถประยุกต์ ความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตจริงได้

จากที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิง รุก คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้นำเอาลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาจัดทำเป็น

^{๓๘} Eison, Jim. Using Active Learning Instructional Strategies to Create Excitement and Enhance Learning. Department of Adult, Career & Higher Education. University of South Florida. (2010: 1). Retrieved September 6, 2015. From <http://www.cte.cornell.edu/documents/presentations/Eisen-Handout.pdf>

แนวปฏิบัติ สำหรับผู้สนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพผู้สอนควรเริ่มจากการคัดเลือกเนื้อหาที่ง่ายไปยาก สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จากนั้นผู้สอนเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะ การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจุดเน้นของการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้คือ ผู้เรียนต้องได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอนควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียดเพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยการนำเสนอโน้ตค้นกว้างล่วงหน้า (Advance organizer) เทคนิคการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) และเทคนิคการใช้คำถาม มาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับผู้เรียนของนิสิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทย โดยมีรายละเอียดของเทคนิคการจัดการเรียนรู้แต่ละเทคนิค ดังนี้

๒.๑.๗ วิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการนำเสนอโน้ตค้นกว้างล่วงหน้า (Advance organizer) แนวคิดเทคนิคการใช้แผนผังความคิด และเทคนิคการใช้คำถาม มาใช้ในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยแต่ละแนวคิดมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑.๗.๑ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการนำเสนอโน้ตค้นกว้างล่วงหน้า (Advance organizer)

Ausubel, 1968 (อ้างถึงใน วิจารณ์ วังษ์สุวรรณ พงษ์เฝ้า)^{๓๙} ได้ให้ความหมายของการจัดกรอบโน้ตค้นกว้างหน้าว่า เป็นสิ่งที่ผู้สอนจัดเตรียมเสนอไว้ก่อนเรียนเนื้อหาใหม่ โดยมีลักษณะเป็นหลักการทั่ว ๆ ไปซึ่งมีความเป็นนามธรรมกว้างครอบคลุมเนื้อหา และเหมาะสมที่จะนำไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมซึ่งได้เรียนมาก่อน

^{๓๙} วิจารณ์ วังษ์สุวรรณ พงษ์เฝ้า. การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีขยายความคิดของเรเกลทท์ เพื่อส่งเสริมความแม่นยำด้านเนื้อหาความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๘, หน้า ๒๙.

Joyce et al., 1986 (อ้างถึงใน อีรุฒิ โศภิชฎิกุล)^{๔๐} ได้ให้ความหมายของการจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าว่า การจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าเป็นวิธีที่สำคัญที่สุดในการสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างสติปัญญา ซึ่งผู้สอนควรนำเสนอกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเสนอกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าต้องมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงและมีความครอบคลุมมากกว่าส่วนเนื้อหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการใช้การจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้า ก็เพื่ออธิบายการบูรณาการและการสร้างความสัมพันธ์ภายในระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ตลอดจนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ซึ่งการนำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้ามีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. เป็นสิ่งที่นำเสนอก่อนการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระ
๒. มีความกว้างและครอบคลุมมากกว่าส่วนเนื้อหาโดยตรง
๓. มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนกับเนื้อหาที่จะเรียน
๔. มีความเป็นนามธรรมสูงมากกว่าเนื้อหาที่เรียน
๕. เป็นส่วนที่ช่วยกำหนดกรอบแนวคิดของสิ่งที่จะทำการจัดการเรียนรู้
๖. เป็นส่วนที่เชื่อมโยงมโนทัศน์ใหม่กับมโนทัศน์เดิมของผู้เรียน
๗. เป็นมโนทัศน์ที่สำคัญของสิ่งที่จะมีการเรียนการจัดการเรียนรู้
๘. การนำเสนอสามารถนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งแบบเป็นการบรรยายเปรียบเทียบ การตั้งคำถาม หรือรูปแบบอื่น ๆ

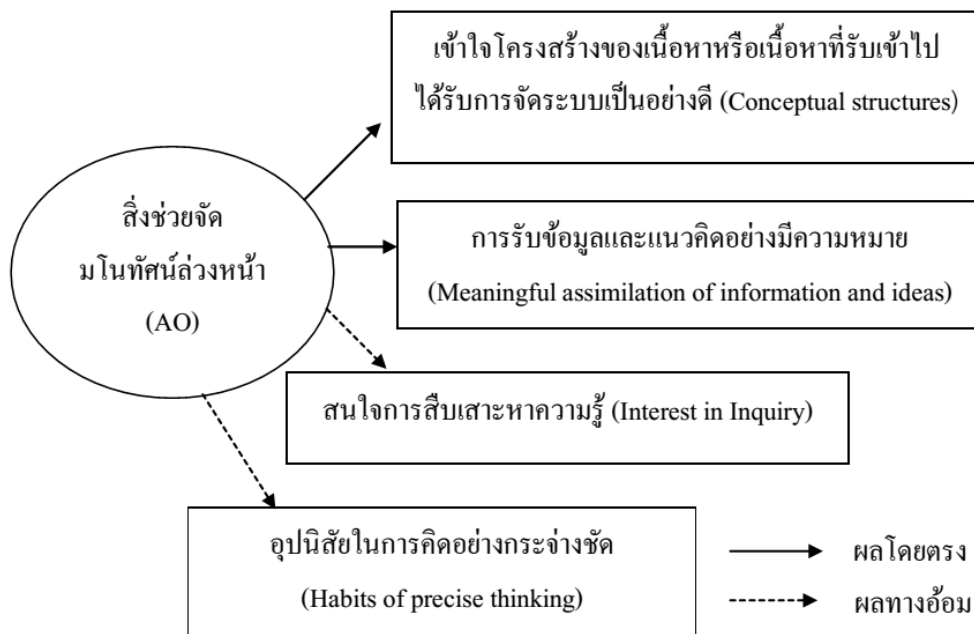
จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้า คือ การที่ผู้สอนวิเคราะห์หาความคิดรวบยอดย่อย ๆ ของสาระที่จะนำเสนอและนำมาจัดทำผังโครงสร้างของความคิดรวบยอดเหล่านั้น เพื่อวิเคราะห์หามโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อย ๆ ที่จะสอน แล้วนำเสนอกรอบมโนทัศน์ก่อนการจัดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้สาระใหม่ ผู้เรียนจะสามารถนำสาระใหม่นั้นไปเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกับมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้า แล้วทำให้ การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน การนำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. การจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าเชิงบรรยาย (Expository organizer) เป็นการสร้างขึ้นจากความรู้หรือมโนทัศน์พื้นฐานในโครงสร้างทางสติปัญญาที่สัมพันธ์กับเนื้อหาใหม่ที่จะเรียน โดยเขียนในลักษณะบรรยายความรู้ซึ่งเหมาะกับการจัดการเรียนรู้ความรู้ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย

^{๔๐} อีรุฒิ โศภิชฎิกุล. การพัฒนารูปแบบการเรียนการจัดการเรียนรู้เน้นความร่วมมือกันเรียนรู้รายวิชา กลุ่มสังคมศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๗, หน้า ๓๖.

๒. การจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าแบบเปรียบเทียบ (Comparative organizer) เป็นความรู้ที่ใช้สิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคยมานำเสนอ เพื่อให้ผู้เรียนใช้คิดเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ใหม่แล้วเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ที่มีอยู่แล้วในโครงสร้างทางปัญญา นอกจากนี้ยังใช้ระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์

ประโยชน์ของการจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้า Joyce and Weil, ๒๐๑๕^{๔๑} ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเสนอมโนทัศน์ล่วงหน้าว่าจะเกิดผลโดยตรงแก่นักเรียน คือทำให้มโนคติที่ได้รับเข้าไปได้รับการจัดระเบียบอย่างดี เกิดการรับข้อมูลและแนวคิดอย่างมีความหมายและมีความคงทน นอกจากนี้ยังให้ ผลในทางส่งเสริมหรือทางอ้อมคืออาจจะทำให้ผู้เรียนสนใจการสืบเสาะหาความรู้และมีนิสัยการคิดอย่างเข้าใจชัดเจน ดังภาพ

ภาพที่ ๒.๓ ผลโดยตรงและผลทางอ้อมของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้า
ที่มา Joyce & Weil, 2015, p. 87.

๒.๑.๗.๒ เทคนิคการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping)

แผนผังความคิด คือ วิธีการที่ง่ายที่สุดในการบันทึกข้อมูล และถ่ายทอดข้อมูลจากระบบสมอง โดยวิธีการจดบันทึกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งแผนผังความคิดสามารถเปรียบเทียบกับแผนที่

^{๔๑} Joyce, B. R., Weil, M., & Calhoun, E. *Models of teaching (9th ed.)*. Boston, MA: Pearson, 2015, p 87.

เมือง คือ ศูนย์กลางของเมืองจะแสดงถึงศูนย์กลางของแผนผังความคิด ถนนสายหลักของเมืองที่ทอดจากศูนย์กลางของเมืองแสดงถึงความคิดหลักของกระบวนการคิด ถนนสายรองของเมืองแสดงถึงความคิดรอง เป็นต้น ศรีพระจันทร์ แสงเขตต์^{๔๒} ได้สรุปความหมายของแผนผังความคิดไว้ว่า แผนผังความคิดคือ เครื่องมือที่ใช้ในการเชื่อมโยงความคิด จัดระบบความคิด แต่งกิ่งความคิดอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ตามความลึกความกว้างของผู้เขียนว่าจะให้สิ้นสุดที่ใด ทิศนา แคมมณี^{๔๓} ได้ให้ความหมายของคำว่า แผนผังความคิดไว้ว่า แผนผังความคิด คือแผนผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวมโดยใช้เส้นคำระยะห่างจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรงแลขาคณิตและรูปภาพ จักรพันธ์ สีหานาถ^{๔๔} ได้สรุปความหมายของแผนผังความคิดไว้ว่า แผนผังความคิดคือการบันทึกข้อมูลโดยการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีรูปแบบหลังการอ่านเพื่อสร้างเป็นแผนภูมิโครงสร้างโครงเรื่อง (Outline) และพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องให้ครบถ้วน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แผนผังความคิด คือ แผนผังที่แสดงความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ของความคิดจากภาพอย่างเป็นระบบ ซึ่งการนำแผนผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรศึกษาวิธีการสร้างแผนผังความคิดให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้หลักการในการจัดทำแผนผังความคิด

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์^{๔๕} ได้กล่าวถึงหลักการจัดทำแผนผังความคิด ดังนี้

๑. เริ่มด้วยภาพที่ตรงกลางหน้ากระดาษ ภาพ ๆ เดียวมีค่ากว่าคำพูดนับพัน และยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และยังเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย

^{๔๒} ศรีพระจันทร์ แสงเขตต์. การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนที่ความคิดร่วมกับแบบฝึกทักษะภาพการ์ตูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๗, หน้า ๓๓.

^{๔๓} ทิศนา แคมมณี. ศาสตร์การจัดการเรียนรู้ องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๘). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๗, หน้า ๓๘๙-๓๙๒.

^{๔๔} จักรพันธ์ สีหานาถ. การพัฒนาความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ ตามแนวคิดการเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้คำถามแบบกระตุ้นให้คิดและแผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ๒๕๕๙, หน้า ๕๐.

^{๔๕} วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. สัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๕, หน้า ๑๘๒-๑๘๙.

๒. ใช้ภาพให้มากที่สุด ในแผนผังความคิดก่อนคำสำคัญ หรือรหัส เพื่อเป็นการช่วยการทำงานของสมองดึงดูดยุติ และช่วยในการจำ

๓. ควรเขียนคำสำคัญด้วยตัวบรรจงขนาดใหญ่ ถ้าเป็นอักษรภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เนื่องจากหากย้อนกลับมาอ่านใหม่จะได้ภาพที่ชัดเจนสะดวกตาอ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่า นอกจากนี้ การเขียนตัวหนังสือให้ใหญ่จะทำให้อ่านง่ายชัดเจน และจะช่วยประหยัดเวลาหากย้อนกลับมาอ่านอีกครั้ง

๔. เขียนคำสำคัญเนื้อเส้นและแต่ละเส้นต้องเชื่อมโยงต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้ผังความคิด โครงสร้างพื้นฐานรองรับ

๕. คำสำคัญควรมีลักษณะเป็นหน่วยโดยคำสำคัญคำต่อเส้นหนึ่งเส้นคำแต่ละเส้นจะช่วยให้คำแต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้อย่างอิสระเปิดทางให้แผนผังความคิดคล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น

๖. ระบายสีให้ทั่วแผนผังความคิด เพราะสีช่วยยกระดับความจำ เพลิดเพลิน กระตุ้นสมองซีกขวา

๗. เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้หวัคคิดมี อิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่ามัวคิดว่า จะเขียนลงตรงไหนดีหรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าและน่าเสียดาย

ประโยชน์ของการใช้แผนผังความคิด

๑. ใช้ในการเตรียมการอ่าน การอ่านและการฟังจะเกิดความเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านและ ผู้ฟังต้องมีประสบการณ์ พื้นฐานในเรื่องที่จะอ่านและฟังก่อนเสมอ แผนผังความคิดจะช่วยในการประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนช่วยกันระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านก่อนว่าผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอย่างไรบ้าง ในระหว่างระดมสมอง ผู้เรียนจะใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

๒. ใช้ในระหว่างอ่าน ในขณะที่ผู้เรียนอ่านเรื่อง ผู้เรียนจะทำแผนผังความคิด โดยเขียนเหตุการณ์ของเรื่องทีอ่านตามลำดับ

๓. ใช้หลังการอ่าน เมื่อผู้เรียนอ่านจบแล้ว ผู้เรียนจะสร้างแผนผังความคิดเพื่อช่วยในการสรุปเรื่องราวเป็นแผนภาพ ทำให้จำเรื่องราวได้แม่นยำ

๔. ใช้แผนผังความคิดในการเล่าเรื่องและการรายงาน ในขณะที่เล่าเรื่องและการรายงาน ผู้เรียนจะใช้แผนผังที่สร้างขึ้นมาเล่าเรื่องหรือการรายงานเรื่องราวให้ชั้นเรียนทราบ

๕. ใช้แผนผังความคิดในการเขียนย่อเรื่องหรือย่อความ หากผู้เรียนอ่านเรื่องแล้วจัดทำแผนผังความคิด และนำแผนผังความคิดนั้นมาเขียนสรุปความ จะทำให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็นที่จะย่อเรื่องได้ครบถ้วนและสมบูรณ์

๖. ใช้แผนผังความคิดช่วยในการเขียนเรื่อง การเตรียมการเขียน หากผู้เรียนช่วยกันระดมสมองและจัดความคิดเป็นแผนผังความคิดเพื่อเป็นโครงเรื่องที่จะเขียนต่อไป

๗. แผนผังความคิดสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียน ช่วยพัฒนาความเข้าใจการอ่านและความสามารถในการจำเรื่องราวได้แม่นยำขึ้น ช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

๒.๑.๗.๓. เทคนิคการใช้คำถาม

การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาข้อมูลหรือแปลความหมายของข้อมูลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและช่วยให้เกิดความคิดรวบยอด การใช้คำถามเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียนโดยผู้สอนจะบ่อนคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามที่ดี เพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียน การถามคำถามของผู้สอนจะถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิจาร์ณ สังเคราะห์ ประเมินค่า เพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น การใช้คำถามมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการกระตุ้นความคิดของผู้เรียน หากผู้สอนมีความสามารถในการใช้ถามคำถามอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณญาณได้ดี ได้แนวทางในการเลือกปฏิบัติที่เหมาะสม การใช้ประเภทของคำถามเป็นและรู้จักลักษณะการถามที่ดี การใช้ประเภทของคำถามทั้งคำถามง่ายและคำถามยากหรือตั้งคำถามแคบและคำถามกว้าง หรือตั้งคำถามระดับต่ำและคำถามระดับสูง การถามคำถามในห้องเรียนอาจมีความเป็นไปได้ ดังนี้ ๑) ผู้สอนเป็นผู้ถามคำถามให้ผู้เรียนตอบ ๒) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันถามคำถาม ร่วมกันอภิปราย และ ๓) ผู้เรียนเป็นผู้ถามคำถาม ส่วนลักษณะการถามคำถามที่ดีนั้น เป็นศิลปะในการถามคำถาม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าตอบสนองและกล้าถามย้อนกลับ กลวิธีการถามคำถาม และตอบคำถามที่เป็นเครื่องมือสำหรับกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถาม โดยใช้กระบวนการคิดค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามและตอบคำถามกับผู้เรียนอาจใช้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย หรือทั้งชั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดค้นคว้าหาคำตอบ เพื่อแก้ปัญหาและสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความคิดในระดับสูง และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยเฉพาะในบริบทของการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม

การใช้คำถามสามารถสอดแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมของการเรียนการสอน ผู้สอนควรจะต้องทราบวัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม เพื่อจะได้ใช้คำถามให้เหมาะสมกับผู้เรียน อันจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนต่อไป วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการใช้คำถามมี ดังนี้^{๔๖}

^{๔๖} กิตติชัย สุธาสิโนบล. เทคนิคการใช้คำถาม. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับที่ ๔๙, ๒๕๕๘, หน้า ๙๗.

๑. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและค้นหาแนวคิดใหม่ๆ
๒. เพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียนและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับประสบการณ์ใหม่ที่จะจัดให้กับผู้เรียน
๓. เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมก่อนที่จะเรียนบทเรียนใหม่ และทบทวนหรือสรุปบทเรียน
๔. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และวัดผลประเมินผลการเรียน
๕. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เทคนิคการใช้คำถามเป็นเป็นกลวิธีหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยการถามคำถามในห้องเรียนอาจมี ๓ ลักษณะ ได้แก่

- ๑) ผู้สอนเป็นผู้ถามคำถามให้ผู้เรียนตอบ
- ๒) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันถามคำถาม ร่วมกันอภิปราย
- ๓) ผู้เรียนเป็นผู้ถามคำถาม ซึ่งการถามคำถามผู้สอนสามารถใช้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อย หรือทั้งชั้นเรียนก็ได้ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับคำถามที่ผู้สอนใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนควรศึกษาประเภทของคำถามให้ชัดเจนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ประเภทของคำถาม

จำแนกคำถามตามระดับขั้นของการใช้ความคิดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ตามแนวคิดของ Benjamin S. Bloom ได้ ๖ ประเภท ได้แก่

๑. ถามความรู้/ความจำ เป็นคำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎี ถามเกี่ยวกับใคร (Who) อะไร (What) เมื่อไหร่ (When) ที่ไหน (Where) ตลอดจนคำถามที่มีคำตอบใช่หรือไม่
๒. ถามความเข้าใจ เป็นคำถามที่ต้องใช้ความรู้ความจำมาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าความรู้ เช่น จงอธิบายลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี
๓. ถามการนำไปใช้ เป็นคำถามที่นำความรู้และความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ ใหม่ เช่น ท่านจะมีวิธีประหยัดการใช้น้ำในครอบครัวของท่านได้หรือไม่ อย่างไร
๔. ถามการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ เป็นคำถามที่ให้จำแนกแยกแยะ เป็นเรื่องราวต่าง ๆ ว่า ประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี ที่มาของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น อาหารในจานนี้ประกอบด้วยสารอาหารหมู่ใดบ้าง

๕. การถามสังเคราะห์ เป็นคำถามที่ใช้กระบวนการคิดเพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อยยิ่งขึ้นเป็นหลัก หรือแนวคิดใหม่ เช่น จงสรุปหลักการถนอมอาหาร

๖. การถามประเมิน เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนตีคุณค่าโดยใช้ความรู้ความรู้สึกความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อประเมินค่าสิ่งเหล่านั้น เช่น นักเรียนมีวิธีการใดที่จะบอกได้ว่า บุคคลใดเป็นคนดี บุคคลใดเป็นคนไม่ดี

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์^{๔๗} ได้จำแนกประเภทของคำถามโดยยึดลักษณะของคำถามดังต่อไปนี้

๑. การถามเกี่ยวกับความเข้าใจ
๒. คำถามให้อธิบาย
๓. การถามให้คิดวิเคราะห์
๔. การถามให้คิดถึงเหตุผล
๕. การถามเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด
๖. การถามเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ^{๔๘} ได้แบ่งประเภทของคำถามไว้ ดังนี้

๑) คำถามระดับต่ำและระดับสูง

- คำถามระดับต่ำ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับความจำของข้อมูลเรียกได้ว่า เป็นคำถามที่ต้องการวัดความจำ ใช้ในการทบทวนความรู้พื้นฐานหรือมโนทัศน์

- คำถามระดับสูง เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับการแปลผลการนำไปใช้ การวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่าหรือเรียกได้ว่าเป็นคำตอบที่ต้องการวัดความคิดช่วยพัฒนา นักเรียนในด้านทักษะความคิดและการใช้เหตุผล

๒) คำถามเกี่ยวกับผลกระบวนการและความคิดเห็น

- คำถามเกี่ยวกับผล เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบในรูปของการสรุปผลขั้นสุดท้าย

- คำถามเกี่ยวกับกระบวนการ การเป็นคำถามที่ต้องการให้นักเรียนอธิบายถึงวิธีการดำเนินการหรือขั้นตอนที่จะนำไปสู่ผลขั้นสุดท้าย

- คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น เป็นคำถามที่ต้องการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจหรือประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

^{๔๗} ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์. ๒๕๕๙, หน้า ๘.

^{๔๘} สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. ๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะ. (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์. ๒๕๔๕, หน้า ๗๙.

๓) คำถามแบบปิดและเปิด

- คำถามแบบปิด เป็นคำถามที่มีคำตอบเดียวมักใช้กับข้อมูลที่เป็นความจำ
- คำถามแบบเปิด เป็นคำถามที่ให้คำตอบได้หลายอย่างใช้ถามเพื่อการสร้าง

ข้อมูลเพื่อให้เกิดการตอบสนองเฉพาะตัวและนำไปสู่การอธิบายและการถามในขั้นต่อไป

ทศนา แชมมณี^{๔๔} ได้จำแนกการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยจำแนกประเภทของคำถามตามลักษณะการคิดทั้งหมด ๙ ลักษณะการคิด ดังนี้

๑. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดคล่อง ซึ่งการคิดคล่องเป็นการดำเนินการคิดอย่างรวดเร็วและได้ผล และได้ความคิดเห็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดโดยให้คิดในเรื่องที่คิดให้ได้จำนวนมากอย่างรวดเร็ว เช่น บอกสาเหตุที่ทำให้บ้านเมืองสกปรกมาให้มากที่สุด และเร็วที่สุด ชยะที่ผู้คนที่งมีอะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดและเร็วที่สุด

๒. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดหลากหลาย ซึ่งการคิดหลากหลายเป็นการดำเนินการคิดที่แตกออกเป็นหลายทางหลายแบบ ดังนั้นผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดหลากหลาย โดยให้คิดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ลักษณะ/ รูปแบบ/ ประเภท/ ชนิดที่หลากหลาย เช่น ชยะมีกี่ประเภท จงยกตัวอย่างชยะแต่ละประเภทมาให้มากที่สุด เราสามารถนำขวดพลาสติกที่ไม่ใช้แล้วไปใช้ทำอะไรชยะอะไรบ้าง จงคิดให้ได้จำนวนมากที่สุด และหลากหลายประเภท เป็นต้น

๓. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดละเอียด ซึ่งการคิดละเอียดเป็นการดำเนินการคิดที่จับได้ทั้งหลักและรายละเอียดของสิ่งที่คิด ดังนั้นผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดละเอียด โดยให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับสาระหลักของเรื่องที่ได้ คิดเกี่ยวกับรายละเอียดย่อยของเรื่องที่ได้ เช่น ชยะที่เป็นอันตรายหมายถึงอะไร ชยะอันตรายแต่ ละประเภทมีโทษอย่างไร เป็นต้น

๔. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดชัดเจน ซึ่งการคิดชัดเจนเป็นการดำเนินการคิดที่ผู้คิดสามารถบอกได้ว่า ผู้เรียนเข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไร ดังนั้นผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดละเอียด โดยให้ผู้เรียนคิดให้ได้ว่าตนเองไม่รู้ เข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไรบ้าง คิดหาคำตอบอธิบายขยายความหรือยกตัวอย่างในเรื่องที่ตนเองรู้ / เข้าใจ เช่น นักเรียนรู้และเข้าใจอะไรบ้าง ลองอธิบายให้ฟัง นักเรียนสงสัยตรงไหนบ้าง นักเรียนยังไม่รู้หรือยังไม่เข้าใจอะไรบ้าง นักเรียนอยากรู้อะไรเพิ่มเติมบ้าง

๕. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นวิธีคิดที่สามารถแยกข้อเท็จจริง และความคิดเห็นออกจากกันได้ สามารถใช้เหตุผลแบบนิรนัยหรืออุปนัย

^{๔๔} ทศนา แชมมณี. ศาสตร์การจัดการเรียนรู้ องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๘). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๗, หน้า ๔๐๘-๔๑๒.

ในการพิจารณาข้อเท็จจริง เช่น ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องขยะ ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนได้ไปค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับขยะ หลังจากผู้เรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับขยะแล้ว ผู้สอนสามารถใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดอย่างมีเหตุผล เช่น ข้อมูลส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็น รู้ได้อย่างไรว่า ส่วนนี้เป็นข้อเท็จจริง มีหลักฐานอะไรยืนยัน ความคิดเห็นของผู้ว่าการ กทม. จากข้อมูลที่ศึกษามีเหตุผลหรือไม่ อย่างไร ที่มีผู้เสนอว่า ถ้าผู้คนที่ขยะให้เป็นที่ที่เป็นทางบ้านเมืองจะสะอาด นักเรียนเห็นด้วยไหม เพราะอะไร เป็นต้น

๖. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดถูกทาง ซึ่งการคิดถูกทางเป็นวิธีคิดที่มีการตั้งเป้าหมายของการคิดไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน คิดถึงประโยชน์ระยะยาวมากกว่าประโยชน์ ระยะสั้น ซึ่งผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดถูกทาง เช่น นักเรียนคิดจะทำอะไรบ้าง นักเรียนจะทำไปทำไมถ้าจะทำเช่นนั้นจะเกิด ประโยชน์อะไร และจะเกิดโทษอะไรตามมา ประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ ของใคร ของตนเองหรือของผู้อื่นมากกว่า โทษที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นโทษต่อใคร โทษต่อตนเองหรือโทษต่อผู้อื่นมากกว่ากัน ถ้าทำแล้วเกิดประโยชน์ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ ระยะสั้นหรือระยะยาว

๗. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดกว้าง ซึ่งการคิดกว้างเป็นการคิดถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดให้ ครอบคลุมสิ่งที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเรื่องที่คิดคิดถึง ความสำคัญขององค์ประกอบแต่ละองค์ ประกอบที่มีต่อเรื่องที่และคิดถึงจุดสำคัญทั้งที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่น่าสนใจขององค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อเรื่องที่คิด

๘. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดลึกซึ้ง ซึ่งการคิดลึกซึ้งเป็นวิธีคิดโดยการวิเคราะห์ให้เห็น องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยที่โยงใย และสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน จนประกอบกันเป็นภาพรวมสิ่งนั้น คิดถึงความสำคัญขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อเรื่อง คิดถึงจุดสำคัญ ทั้งที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่น่าสนใจขององค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อเรื่องที่คิด ซึ่งผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดกว้าง เช่น ปัญหาขยะเกี่ยวข้องกับใครบ้าง บอกมาให้มากที่สุด บุคคลแต่ละฝ่ายมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาขยะอย่างไร บุคคลกลุ่มไหนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาขยะมากที่สุด เพราะอะไร

๙. คำถามที่ถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดไกล ซึ่งการคิดลึกซึ้งเป็นวิธีคิดโดยการนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทั้งทางกว้างและทางลึกซึ่งมาวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุ ทำนายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นขั้น ๆ ไป โดยอาศัยข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นฐานในการทำนาย ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แต่ ละขั้นตอน ลงความเห็นการทำนาย ซึ่งผู้สอนสามารถใช้ คำถามกระตุ้นการคิดไกล เช่น จากผังข้อมูลแสดงความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะ หากยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพิ่มเติม

ไปจากปัจจุบัน นักเรียนคิดว่าปัญหาของขยะ กทม. จะอยู่ในสภาพอย่างไรในอีก ๕-๑๐ ปีข้างหน้า หากที่การจับปรับผู้ทิ้งขยะอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายกันอย่างจริงจังต่อเนื่อง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์^{๕๐} ได้กล่าวว่า กลวิธีหรือเทคนิคการใช้คำถามที่ดีไว้ว่า กลวิธีหรือเทคนิคการใช้คำถามที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะการคิดหลายแง่มุมช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ การใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สอนที่ต้องเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามล่วงหน้า โดยการศึกษาเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งการตั้งคำถามให้ตรงประเด็นมุ่ง จะช่วยพัฒนากระบวนการทางความคิด โดยผู้สอนควรบอคำถามที่เน้นคำตอบที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตั้งคำถามกับครูด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียน เทคนิคการใช้คำถามที่ดี ดังนี้

๑. เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าผู้สอนควรเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า และลองใช้คำถามนั้นเพื่อให้คำถามนำไปสู่ประเด็นที่ต้องการ ผู้สอนควรเตรียมคำถามเฉพาะสำหรับผู้เรียนบางคน ที่เก่งมาก หรืออ่อนมากไว้ด้วย

๒. คำนึงถึงลักษณะคำถามที่ดี และถามให้เป็นภาษาง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นเป็นเรื่องง่ายที่จะตอบ

๓. พยายามใช้คำถามหลาย ๆ ประเภททั้งคำถามแบบแคบ และคำถามแบบกว้าง คำถามแบบแคบจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนคติ ส่วนคำถามแบบกว้างจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดระดับสูง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์ในระดับที่สูงขึ้น

๔. ถามผู้เรียนให้ทั่วทั้งชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสดำเนินความคิดเห็น และตอบคำถามผู้สอน อาจจะทำให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากคำตอบของเพื่อน

๕. ไม่ควรให้ผู้เรียนตอบพร้อมกันทั้งชั้น การตอบคำถามพร้อมกันทั้งชั้นจะทำให้ผู้เรียนบางคนไม่สนใจคำถาม ก่อให้เกิดความสับสนในกรณีที่มีคำตอบได้หลายคำตอบ และครูไม่สามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนคนใดเกิดการเรียนรู้แล้วหรือไม่

๖. ให้ผู้เรียนตอบคำถามด้วยความสมัครใจ การเรียนให้ผู้เรียนตอบคำถามโดยที่ผู้เรียนยังไม่พร้อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจในการตอบ

๗. เมื่อถามคำถามแล้วผู้สอนควรเว้นระยะเวลา เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเป็นการรอคำตอบของผู้เรียน

^{๕๐} ชัยยงค์ พรหมวงศ์. การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน. ในเอกสารการสอนชุดสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ ๘-๑๕. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร: สหมิตร. ๒๕๓๗, หน้า ๖๗.

๘. ไม่ควรทวนคำถามหรือคำตอบ เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจฟัง แต่ในบางกรณีอาจมีความจำเป็นบ้าง

๙. ถามคำถามจากง่ายไปยาก ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนอยากตอบด้วยบางครั้ง ผู้สอนถามคำถามยากในตอนแรก ผู้เรียนทั้งชั้นไม่สามารถตอบได้ ทำให้ผู้เรียนท้อถอย

๑๐. เมื่อได้คำตอบที่ยังไม่ชัดเจน หรือยังไม่สมบูรณ์ผู้สอนควรถามให้ผู้เรียนขยายคำตอบให้ชัดเจน และลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

๑๑. ควรใช้กิจกรรมท่าทางและน้ำเสียงเป็นส่วนประกอบในการใช้คำถาม ซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศของการใช้คำถามดียิ่งขึ้น เน้นเสียงในตอนที่เห็นว่าเป็นจุดสำคัญของคำถาม ใช้ท่าทาง สีหน้าแสดงความเป็นปัญหาในการถาม

๑๒. เมื่อถามคำถามแล้วผู้สอนไม่ควรชี้แนะแนวทางหรือคำตอบให้ผู้เรียนทันที หรือผู้สอนตอบคำถามเสียเองจะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการคิด

๑๓. เมื่อผู้เรียนตอบถูกควรกล่าวคำชมบ้าง เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้เรียนอยากตอบคำถามต่อไปเมื่อผู้เรียนตอบคำถามผิดไม่ควรตำหนิ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เทคนิคการใช้คำถามเป็นกลวิธีในการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้คำถามจะช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะการคิดหลากหลายแง่มุม และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ หากผู้สอนต้องการนำเทคนิคการใช้คำถามมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถทำได้โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ ในขณะที่จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้สอนสามารถใช้คำถามกับผู้เรียนได้โดยการใช้คำถามหลาย ๆ ประเภท การใช้คำถามควรให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ใช้ถามคำถามจากง่ายไปยากเหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียน หากผู้เรียนตอบคำถามถูกควรกล่าวคำชมเชย

๒.๑.๘ ข้อดีและข้อเสียของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้^{๕๑}

๑. เป็นแรงขับที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา
๒. ส่งเสริม และพัฒนาทักษะการสร้างการทำงานเป็นทีมสร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายการเรียนรู้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

^{๕๑} นนทลี พรธาดาวิทย์. การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น. ๒๕๕๙. หน้า ๔๑.

๓. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการค้นพบแนวคิดและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

๔. ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สนุกสนานมีแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคน ทำให้การเรียนรู้สนุก และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตื่นเต้นเสริมพลังทางบวกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา

๕. สามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง

๖. เพิ่มช่องการสื่อสารกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

๗. ช่วยสร้างความคงทนในการจดจำข้อมูล และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

๘. เป็นการเตรียมเส้นทางให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ยอมรับ และได้รับสิ่งตอบแทน

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการที่ดีแต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ทุกรูปแบบย่อมมีข้อจำกัด ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกต้องใช้เวลาจึงอาจทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการเวลาที่มีอยู่กับจำนวนเนื้อหาหลักสูตรที่มากได้

๒. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องใช้เวลาในการเตรียมการดังนั้นหากผู้สอนที่มีภาระงานสอนมากจะไม่สามารถใช้การเรียนรู้เชิงรุกได้

๓. การใช้การเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ และจำนวนผู้เรียนมากอาจมีข้อจำกัดในการดูแลควบคุมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่ผู้สอนวางแผนได้ยาก

๔. ผู้สอนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงคิดว่าตนเองเป็นผู้บรรยายที่ดีจะไม่ยอมรับวิธีการเรียนรู้เชิงรุกให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผู้สอน

๕. ความต้องการวัสดุอุปกรณ์จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสอนแบบเชิงรุก อีกทั้งห้องเรียนต้องมีความพร้อมในการเรื่องวัสดุอุปกรณ์

๖. ผู้เรียนต่อต้านวิธีการสอนที่ไม่ใช่การบรรยายเนื่องจากผู้เรียนจะคุ้นชินกับการเรียนโดยวิธีการมารับความรู้จากผู้สอน ดังนั้นการเรียนโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามคำแนะนำของผู้สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ค่อนข้างเป็นไปได้ลำบาก อีกทั้งปัญหาที่มักเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

๑) ผู้เรียนไม่ต้องการให้สอนแบบเชิงรุก เพราะยังยึดติดกับการเรียนแบบเก่า

๒) ผู้เรียนบ่นเรื่องการใช้กิจกรรมของผู้สอนที่อาจไม่สนุก ไม่น่าสนใจ หรือไม่มีความหลากหลาย

๓) ผู้สอนควบคุมการสอนแบบเชิงรุกไม่ได้

๔) การสอนแบบเชิงรุก อาจจะใช้เวลามากเกินไป

๕) ผู้เรียนไม่ทำงานร่วมกันในกลุ่ม

๖) ผู้เรียนไม่ตรวจสอบผลงานอย่างจริงจัง

โดยสรุปแล้ว ข้อดีของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีมากกว่าข้อเสียอยู่ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ และแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งกิจกรรมที่เสริมแรงบวก และสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนความใคร่รู้ ความสนใจของตนเอง เลือกลงได้ว่าอยากจะศึกษาอะไรและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ยั่งยืน ตลอดจนเป็นการเรียนที่เสริมทักษะทางการสื่อสาร เข้าสังคม ที่สอดคล้องกับเจตนาของนักเรียน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความพึงพอใจของผู้เรียน แต่กระนั้นก็ยังมียกข้อจำกัดอยู่บ้างซึ่งข้อจำกัดหลักๆ เป็นข้อจำกัดที่มาจาก ปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ ตัวผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา รูปแบบของกิจกรรม เวลาที่จำกัด ส่วนปัจจัยภายนอกนั้น คือ เรื่องของสถานที่ ขนาดจำนวนของผู้เรียนที่ค่อนข้างมาก ทำให้ดำเนินกิจกรรมได้ยาก และค่อนข้างจำกัดรูปแบบของกิจกรรม อีกทั้ง จากวัสดุ อุปกรณ์ในการทำสื่อการสอน งบประมาณ รวมไปถึงสภาพแวดล้อม ทั้งโรงเรียนและสภาพแวดล้อมจากสภาพดินฟ้าอากาศก็เป็นส่วนที่ทำให้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีข้อจำกัดอยู่

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และบทบาทของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งพบว่า ครูมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้โดยการเป็นโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และเพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายและองค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้ความหมายคำว่า รูปแบบ ในลักษณะต่างๆ กัน เช่น ต้นแบบ แบบจำลอง แบบแผน วงจร หรือตัวแบบ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของรูปแบบหลากหลายทัศนะ ดังนี้

สโตนเนอร์ และ วานเคิล (Stoner; & Wankle)^{๕๖} ให้ความหมายคำว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองความจริงของปรากฏการณ์ใดๆ โดยอธิบายปรากฏการณ์นั้นจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่กระบวนการนั้น ปรากฏการณ์นั้น ให้เข้าใจง่ายขึ้น ส่วน คอर्सินี (Corsini)^{๕๗} กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนของกฎเกณฑ์หรือสมมติฐานต่างๆ ที่นำเสนอเพื่ออธิบายสภาพการหรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนมากมักจะแสดงในรูปของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือความ

^{๕๖} Stoner, J, A, F.; & Wankle, C. *Management*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice – Hall, 1986, p 12.

^{๕๗} Corsini, R. J. *The Dictionary of Psychology*. Published by Brunner – Routledge. 2002, p 603.

สัมพันธ์เชิงเหตุผล นอกจากนี้บุญชม ศรีสะอาด^{๕๔} สรุปว่า รูปแบบ หมายถึงโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ อธิบายลำดับ ขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ การเสนอรูปแบบกระทำได้หลายลักษณะ เช่น สมการ Flow chart หรือ แผนภูมิ สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี^{๕๕} กล่าวว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาจากแนวคิด ความรู้ที่ได้ศึกษา หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา แสดงความสัมพันธ์กันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น สมการ Flow chart หรือแผนภูมิ เป็นต้น และใช้เป็นสื่อเพื่อทำให้เข้าใจง่าย ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นเข้าใจชัดเจนขึ้น

องค์ประกอบของรูปแบบ (Model)

คีฟส์ (Keeves)^{๕๖} และฮูเซน และ พอสเทิลเวท (Husén; & Postlethwaite.)^{๕๗} กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (๑) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์และทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ และสามารถทดสอบได้ (๒) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ที่กำลังศึกษาซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้ (๓) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) ระหว่างสิ่งที่กำลังศึกษาใหม่ๆ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ และ (๔) รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

^{๕๔} บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก. ๒๕๔๑, หน้า ๑๙.

^{๕๕} ทิศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๗, หน้า ๒๐๐.

^{๕๖} Keeves. *Educational Research, Methodology, and Measurement*. Printed and bound in Great Britain by Cambridge University Press, Cambridge, UK. 1997, p 386-387.

^{๕๗} Husén, Torsten; & Neville, T. Postlethwaite. *The International Encyclopedia of Education*. 7th ed. Great Britain: BPC Wheatons. 1994, p 3865.

๒.๒.๒ ความหมายและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Model)

เซย์เลอร์และคณะ (Saylor; et al.)^{๕๘} และ จอยส์ และเวล (Joyce; & Well.)^{๕๙} ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ว่าหมายถึง แบบหรือแผนที่ใช้สำหรับช่วยในการจัดการเรียนรู้ หรือเป็นแนวทางให้ผู้สอนในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ สำหรับ สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี^{๖๐} ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กรอบแนวคิดเชิงโครงสร้างที่ชี้แนะแนวทางเพื่อพัฒนากิจกรรมและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาโดยเฉพาะที่สร้างมาจากสมมติฐานทางทฤษฎีบ้าง มาจากการสังเกตธรรมชาติของผู้เรียน อาทิ การเรียนรู้ แรงจูงใจ สติปัญญา ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และจากประสิทธิผลที่ได้จากวิธีการสอนนั้นๆ โดยลักษณะของรูปแบบจะมีแนวทางการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด^{๖๑} อธิบายว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมการสอนหรือวิธีสอน รวมถึงโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และ ทิศนา แคมณี^{๖๒} ได้นิยามคำว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ว่าหมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอน ต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ และจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนหรือแนวทางของการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ ภายใต้ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธี

^{๕๘} Saylor, J.; et al. *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. Japan: Holt-Saunders International Edition. 1981, p 271.

^{๕๙} Joyce, B.; & Weil. M. *Models of Teaching*. 5th ed. New York: Allyn & Bacon. 1996, p 1-4.

^{๖๐} สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. *ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๖๐, หน้า ๗๐.

^{๖๑} อ่างแล้ว, บุญชม ศรีสะอาด, หน้า ๓๗.

^{๖๒} อ่างแล้ว, ทิศนา แคมณี, หน้า ๓๘.

สอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้ นั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ สามารถให้ผู้สอนนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และผ่านการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ตามจุดมุ่งหมาย

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Model)

จูน (June, 1982: อ้างถึงใน สุภัทรา ภูษิตร์ตนาวัลลี)^{๖๓} ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ (๑) มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือเน้นในเรื่องนั้นๆ (๒) อยู่ภายใต้สมมติฐานที่ เด่นชัดและแอบแฝงเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน และเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน (๓) เป็น แนวทางที่ใช้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน (๔) มีแบบแผนเฉพาะและมีกิจกรรม การเรียนรู้ที่ต้องกระทำ และ (๕) มีโครงสร้างของการวิจัยรูปแบบเพื่อพัฒนารูปแบบ หรือประเมินผล ประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยทุกรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีภูมิหลังของการพัฒนารูปแบบหรือ การตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบนี้เนื่องมาจากประสิทธิผลที่ได้ ส่วน ทิศนา แคมณี^{๖๔} กล่าวถึงองค์ประกอบ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ว่าต้องประกอบด้วย (๑) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความ เชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบนั้นๆ (๒) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ (๓) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือ กระบวนการนั้นๆ และ (๔) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่ช่วย ให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่ง สามารถสังเกตได้ โครงสร้างของรูปแบบจะต้องปรากฏสาเหตุที่กำลังศึกษาและสามารถอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษาได้ด้วย โดยรูปแบบจะช่วยให้เกิดจินตนาการในการสร้างแนวความคิดรวบยอดและ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กำลังศึกษาด้วย และรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ที่แสดงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางที่ใช้พัฒนาประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ให้กับผู้เรียน โดยทุกรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องมีภูมิหลังของการพัฒนารูปแบบหรือการ ตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบนี้เนื่องมาจากประสิทธิผลที่ได้ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ คือ ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

^{๖๓} อ้างแล้ว, สุภัทรา ภูษิตร์ตนาวัลลี, หน้า ๓๙.

^{๖๔} อ้างแล้ว, ทิศนา แคมณี, หน้า ๓๙.

๒.๒.๓ ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้

สาระสำคัญหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (๑) รูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ (๒) เมื่อพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายจะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อยๆ การเสนอรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบ จอยซ์และเวล (Joyce; & Weil)^{๒๕} ได้มีการนำไปทดลองใช้ในห้องเรียน รวมทั้งมีงานวิจัยรองรับมากมาย จนเป็นหลักประกันได้ว่าสามารถใช้ได้สะดวกและได้ผลดี (๓) การพัฒนารูปแบบการสอน อาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ (๔) การพัฒนารูปแบบการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมแต่ก็อาจทำให้ได้ผลสำเร็จลดน้อยลงไป

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จอห์นสันและฟาร์ว (Johnson; & Foa.)^{๒๖} กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ กำหนดความต้องการ ขั้นที่ ๒ ออกแบบวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ขั้นที่ ๓ การนำวิธีการไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ และขั้นที่ ๔ การประเมินผลลัพธ์สอดคล้องกับ ดิคและแคร์รี่ (Dick; & Carey.)^{๒๗} ที่กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ (๑) ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเมินความต้องการเพื่อให้ได้รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา รวมถึงการวิเคราะห์ผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคลและรูปแบบการเรียนของผู้เรียน (๒) ขั้นการพัฒนาขั้นนี้จะจำแนกเป็นการพัฒนาเนื้อหาความรู้ กระบวนการเรียนการสอน แบบทดสอบ สื่อและวัสดุการสอน เช่น การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ควรทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ว่า จะดำเนินการอะไรบ้าง (๓) ขั้นการนำไปทดลองใช้ และ (๔) ขั้นการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงในแต่ละขั้นตอนให้ดีขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์

^{๒๕} อ่างแล้ว, Joyce, B.; & Weil., หน้า ๓๘.

^{๒๖} Johnson, K.A.; & Foa,L.J. **Instructional Design: New Alternatives for Effective Education and Training.** New York: Macmillan Publishing. Company. 1989. p 21.

^{๒๗} Dick, Walter; & Carrey, Lou. **The Systematic Design of Instruction.** 4th ed. New York: Longman. 1991. p 2-7.

นอกจากนี้ ทิศนา แชมณี^{๖๘} (2557: 201-204) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้ (๑) กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาหรือการสร้างระบบหรือรูปแบบการเรียนการสอนให้ชัดเจน (๒) ศึกษาหลักการ/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้รอบคอบขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบหรือระบบมีความมั่นคงขึ้น (๓) ศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้ระบบมีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้จริง ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดองค์ประกอบต่างๆ และจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย การนำข้อมูลจากความเป็นจริงมาใช้ในการสร้างรูปแบบจะช่วยขจัดหรือป้องกันปัญหาอันจะทำให้ระบบนั้นขาดประสิทธิภาพ (๔) การกำหนดองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ การพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่สามารถช่วยให้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ (๕) การจัดกลุ่มองค์ประกอบ ได้แก่ การนำองค์ประกอบที่กำหนดไว้มาจัดหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการคิดและดำเนินการในขั้นต่อไป (๖) การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้ความคิด ความรอบคอบมาก ผู้สร้างระบบต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคนนานไปได้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาจใช้เวลาในการพิจารณามาก (๗) การจัดผังระบบ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ โดยแสดงให้เห็นถึงผังจำลองขององค์ประกอบต่างๆ (๘) การทดลองใช้ระบบ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น (๙) การประเมินผล ได้แก่ การศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ระบบใดๆ แล้วได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายมากน้อยเพียงใด (๑๐) การปรับปรุงระบบ นำผลการทดลองใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น ๔ ขั้นตอนใหญ่ คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นพัฒนารูปแบบ ขั้นนำไปทดลองใช้ และขั้นประเมินผล

จากการทบทวนลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกที่ว่า การเรียนเชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองมากกว่ารับความรู้ฝ่ายเดียว ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยเทคนิคหรือกิจกรรมต่างๆ ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) การเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นเสมือนร่มที่มีวิธีการสอนหรือกลยุทธ์การสอน รวมถึงวิธีการต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดังนั้นการที่ผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบใดขึ้นอยู่กับ

^{๖๘} อ่างแล้ว, ทิศนา แชมณี, หน้า ๓๘.

ลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของผู้สอน บุคลิกของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อม โดยรูปแบบนั้น จะต้องอยู่ภายใต้ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด มีวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้ สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ สามารถให้ผู้สอนนำไปใช้เป็นแนวทางในการ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และผ่านการทดสอบว่ามี ประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมาย

๒.๒.๔ ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ในปัจจุบันมีรูปแบบและรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จำนวนมาก ผู้วิจัยจึงขอ นำเสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิง รุก ดังนี้

๒.๒.๔.๑ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมโนทัศน์ (Concept Attainment Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และเวล (Joyce; & Weil) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ และคณะ (Bruner, et. al.) ซึ่งอธิบายว่า การเรียนรู้ มโนทัศน์ คือ การแสวงหาและการจัดระบบคุณลักษณะต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้แยกแยะระหว่างสิ่งที่ ใส่ออกจากสิ่งที่ไม่ใส่ออกจากกัน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจมโนทัศน์ ของเนื้อหาสาระต่างๆ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนและเตรียมสื่อการสอนประเภทต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกจำแนก ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกาให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการเรียนให้เข้าใจตรงกัน ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างมโนทัศน์ที่ต้องการสอน ขั้นที่ ๔ ขั้นสร้างความคิดรวบยอดจากกิจกรรม ขั้นที่ ๕ ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่สอน และ ขั้นที่ ๖ ผู้สอนและอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเองใน การหาคำตอบ

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มโนทัศน์จากการคิด วิเคราะห์และตัวอย่างที่หลากหลาย เกิดความเข้าใจ และมีทักษะการสร้างมโน ทัศน์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่นๆ ต่อไปได้ รวมทั้งพัฒนาทักษะการใช้ เหตุผลโดยการอุปนัย (Inductive Reasoning) อีกด้วย

๒.๒.๔.๑ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Instructional Model Based on Affective Domain by Krathwohl, Bloom)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบบลูม บลูมได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะ (psycho-motor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น Bloom ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ ๕ ขั้น คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ และขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/เจตคติ/ค่านิยม/คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ผู้สอนจัดประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมอย่างใส่ใจ ขั้นที่ ๒ ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนตอบสนองต่อค่านิยมนั้น ขั้นที่ ๓ ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ขั้นที่ ๔ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมอื่นๆ ของตนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน ขั้นที่ ๕ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมอย่างสม่ำเสมอโดยคิดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับจนกระทั่งผู้เรียนปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย

๒.๒.๔.๓ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการชกค้ำ (Jurisprudential Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และเวล (Joyce; & Weil)^{๖๙} ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดของโอลิเวอร์และชาร์เวอร์ (Oliver and Shaver) เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน เป็นเรื่องที่ยากกับการตัดสินใจ โดยการใช้คำถามชกค้ำที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอนเป็นจุดยืนของตนเอง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งวิธีการในการทำความกระจ่างในความคิดของตน

^{๖๙} อ่างแล้ว, Joyce, B.; & Weil., หน้า ๓๘.

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ นำเสนอกรณีปัญหา ขั้นที่ ๒ ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง ขั้นที่ ๓ ผู้สอนซักค้ำนจุดยืนของผู้เรียนโดยใช้คำถาม ขั้นที่ ๔ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค้ำนิยมของตนเอง ขั้นที่ ๕ ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่าของตนเองอีกครั้ง

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในความคิดของตนเองเกี่ยวกับค้ำนิยมและเกิดความเข้าใจในตนเอง ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน

๒.๒.๔.๔ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ (Instructional Model for Psychomotor Domain Base on Skill Component)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบนี้เกิดจากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะปฏิบัติที่ว่า ทักษะส่วนใหญ่ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยๆ ให้ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะได้ดีและรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่ประกอบไปด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ สาธิตทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม ขั้นที่ ๒ สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ ๓ ให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ผู้สอนให้ค้ำชี้แนะและแก้ไขจนผู้เรียนทำได้ ขั้นที่ ๔ ผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนทำงานนั้นได้ดีขึ้น ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบจนสามารถปฏิบัติทักษะได้

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๔.๕ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instruction Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และเวล (Joyce; & Weil, 1996) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดหลัก ๒ แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ โดยสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ จะต้องมีลักษณะที่มีความหมายและท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความต้องการ

ที่จะแสวงหาคำตอบ เกิดความงุนงงสงสัยหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งค้นพบทางกระบวนการสืบสวน (Inquiry) ให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคม ช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการสืบเสาะเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจด้วยตัวเอง โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ให้งุนงงสงสัยเพื่อท้าทายความคิดและความไม่ใฝ่รู้ ขั้นที่ ๒ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน ขั้นที่ ๓ ผู้เรียนร่วมกันวางแผนเป็นกลุ่มในการแสวงหาความรู้ว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร จะไปแสวงหาที่ไหน จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสวน (Inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ขั้นที่ ๔ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ขั้นที่ ๕ ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล ขั้นที่ ๖ ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป หากพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนให้งุนงงสงสัยหรืออยากรู้ต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถสืบสวนและเสาะแสวงหาความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสวน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะการทำงานกลุ่ม

๒.๒.๔.๕ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และเวล (Joyce; & Weil) พัฒนารูปแบบนี้โดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba) ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ โดยการคิดอุปนัยจะต้องเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือโมทัศน์ก่อน แล้วจึงตีความข้อมูลและสรุป แล้วจึงนำข้อสรุปไปประยุกต์ใช้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอุปนัยในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่างๆ ได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างมโนทัศน์ ขั้นที่ ๒ ขั้นตีความและสรุปข้อมูล ขั้นที่ ๓ ขั้นประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยกระบวนการคิดแบบอุปนัย

๒.๒.๔.๖ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และเวล (Joyce; & Weil) พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดของ Gorgon ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ของตนโดยไม่คำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้ความคิดของตนแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะมีความคิดที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยตัวเองเป็นคนอื่น และยิ่งถ้าให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยแก้ปัญหาจะยิ่งได้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ขั้นนำ โดยสอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ ตามปกติที่เคยทำให้เสร็จ ขั้นที่ ๒ ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง โดยให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของงาน ขั้นที่ ๓ ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ และให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกออกมา ขั้นที่ ๔ ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง โดยนำคำที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ ๒ และ ๓ มาประกอบเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งในตัวเอง ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ ๖ ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ ๑ มาทบทวนใหม่และลองนำความคิดใหม่ที่ได้จากขั้นที่ ๕ มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ๆ ไปใช้ในงานของตน ทำให้งานมีความแปลกใหม่น่าสนใจมากขึ้น

๒.๒.๔.๗ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Model of Cooperative Learning)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้ แบบร่วมมือของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson; & Johnson) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนควรร่วมมือในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสถานการณ์ของการแพ้-ชนะ หลักการเรียนรู้ แบบร่วมมือมี ๕ ประการ คือ (๑) การเรียนรู้ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ถือว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน (๒) การเรียนรู้ที่ดีต้องมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลต่างๆ (๓) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน (๔) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน (๕) การเรียนรู้ ร่วมกันต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา และอื่นๆ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบ JIGSAW รูปแบบ TAI รูปแบบ TGT รูปแบบ L.T. รูปแบบ G.I รูปแบบ CIRC เป็นต้น ซึ่งแต่ละรูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินการแตกต่างกันไปแต่ไม่ว่ารูปแบบใดก็ยังคงใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ๕ ประการ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ โดยเฉพาะ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

๒.๒.๔.๘ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ พัฒนาขึ้นโดย สุนน อมรวิวัฒน์^{๗๐} ในปี 2526 โดยใช้แนวคิดจากหนังสือพุทธธรรมของพระราชวรมุนี (ป.ปยุตโต) เกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ มาสร้างเป็นหลักการและขั้นตอนการ

^{๗๐} สุนน อมรวิวัฒน์. การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นตังค์. ๒๕๓๐, หน้า ๑๖๑.

สอนตามแนวพุทธวิธีขึ้น โดยมีหลักการว่า ผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ การได้ฝึกฝนวิธีการคิดและนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิด (โยนิโสมนสิการ) การตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ ขั้นนำ สร้างเจตคติที่ดีต่อผู้สอน วิธีการเรียนและบทเรียน โดยผู้สอนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ เสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นสอน โดยผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระของบทเรียน แนะนำแหล่งข้อมูล จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์และสรุปความคิด ขั้นที่ ๓ ขั้นสรุป ผู้เรียนและผู้สอนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ สรุปผลการปฏิบัติและสรุปบทเรียน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาย่างเหมาะสม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมครูเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในการที่จะให้ครูผู้ช่วยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยความเต็มใจ สมควรใจนั้น ผู้วิจัยอาศัยหลักการพัฒนาบุคคลที่เห็นว่า การจะให้กับบุคคลทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใดจะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นสนใจ อยากรู้ และเห็นประโยชน์ และในการที่ครูผู้ช่วยจะร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่ดี จึงจำเป็นต้องเตรียมครูผู้ช่วยให้มีความพร้อมก่อนเข้าสภะบวนการร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

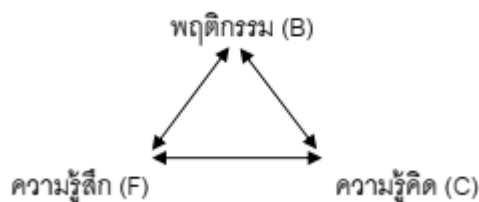
สิรินภา กิจเกื้อกูล^{๗๑} ได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครู พบว่ารูปแบบการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูปการศึกษาควรประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ การเตรียมการ โดยการสำรวจและวิเคราะห์ครูทั้งในเรื่องความรู้และประสบการณ์เดิม ขั้นที่ ๒ การสร้างกิจกรรมการ

^{๗๑} สิรินภา กิจเกื้อกูล. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูป: ประสบการณ์จากวิทยานิพนธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๓-๒๕๕๑. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร .ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม. ๒๕๕๓, หน้า ๒๑๓.

พัฒนาครู โดยให้ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการในการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผลตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ ๓ การติดตามสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูไปจนมีผลงานที่เป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา จึงต้องสร้างทีมงานที่ประกอบด้วยครู เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้วิจัย และวิทยากร ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดเห็นแบบกัลยาณมิตรอย่างต่อเนื่อง โดยโปรแกรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมอาจารย์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกใช้แนวคิด ดังนี้

๒.๓.๑ หลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior Principle) และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม (KAP Model)

หลักแห่งพฤติกรรม (Behavior Principle) ความรู้สึก (Feeling) ความรู้คิด (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavior) มีผลซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ดังนี้

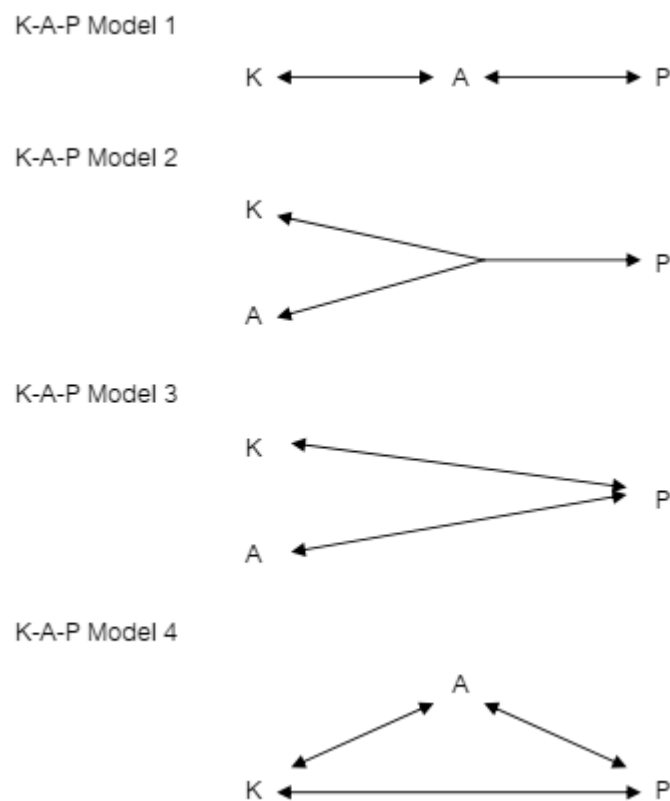
ภาพที่ ๒.๔ หลักแห่งพฤติกรรม (Behavior Principle)

ที่มา: Kalish. (1981). From behavior science to behavior modification.

แนวคิดของการใช้หลักการแห่งพฤติกรรมมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จะแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ กรณีที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ และกรณีที่ไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้^{๗๒} โดยกรณีที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ สามารถจัดกระทำโดยการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรม (Behavior) โดยตรง ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไข จัดการกับพฤติกรรมโดยตรง แต่กรณีที่ไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ สามารถจัดกระทำได้ ๒ แนวคิด คือ (๑) จัดกระทำโดยการเปลี่ยนที่ความรู้สึก (Feeling) แล้วส่งผลไปเปลี่ยนที่พฤติกรรม กับ (๒) จัดกระทำโดยเปลี่ยนที่ความรู้คิด (Cognitive) แล้วส่งผลไปเปลี่ยนที่พฤติกรรม ซึ่งความความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและพฤติกรรม เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย แนวคิดนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า หากบุคคลมี

^{๗๒} ประทีป จินฉิ่ง. เอกสารประกอบการสอน วิชา: การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม (Behavior Analysis and Behavior Modification). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๐, ๙-๑๐.

ความรู้ และมีทัศนคติเจตคติที่ดีต่อแนวทางดังกล่าว จะทำให้เขาปฏิบัติพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในทางตรงกันข้ามหากเขาไม่มีความรู้ ไม่ชอบวิธีการปฏิบัติเขาก็จะไม่ปฏิบัติตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของชวาร์ท (Schwart. 1975) ที่กล่าวถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย (Knowledge-Attitudes Practices: KAP Model) มีความสัมพันธ์กันใน ๔ ลักษณะ คือ รูปแบบที่ ๑ ความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ รูปแบบที่ ๒ ความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์กันและทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา รูปแบบที่ ๓ ความรู้ และเจตคติต่างก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และเจตคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน และรูปแบบที่ ๔ ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม มีเจตคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา แสดงได้ดังนี้

ภาพที่ ๒.๕ Knowledge-Attitudes-Practices: KAP Model

ที่มา: Schwart. (1975). Journal of the American Dietetic Association. January. P.31.

๒.๓.๒ แนวคิดเจตคติ (Attitude) ต่อพฤติกรรม

เจตคติเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาให้ความสนใจศึกษาอย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ มีความหลากหลายของคำจำกัดความของเจตคติที่นักวิชาการทำให้ไว้ และอีกสิ่งที่สำคัญ คือ ความแตกต่างในด้านโครงสร้างของเจตคติ ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างมาตรวัด พบว่า จำแนกกลุ่มได้ ๔ แนวคิด คือ (๑) เจตคติแบบองค์ประกอบเดียว แนวคิดนี้เชื่อว่าเจตคติมีองค์ประกอบเดียว เช่น แนวคิดของเฮอริสตัน และเมอร์ฟี เป็นต้น (๒) เจตคติประกอบด้วย ๒ องค์ประกอบ แนวคิดนี้เชื่อว่าเจตคติประกอบด้วย ความรู้คิด (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) เช่น แนวคิดของคาสส์ และโรคิช เป็นต้น (๓) เจตคติประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ แนวคิดนี้เชื่อว่าเจตคติประกอบด้วย ความรู้คิด (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) เช่น แนวคิดของ โรเซ็นเบอร์กและฮอฟแลนด์; เพอร์กูสัน ทริแอนดิส เป็นต้น (๔) เจตคติในรูปจำลองทางคณิตศาสตร์ แนวคิดนี้อธิบายเจตคติในรูปแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเจตคติกับตัวแปรความเชื่อ (Belief) เช่น แนวคิดของฮอว์และไรท์; พี ซบายน์และไอเซน เป็นต้น

ซึ่งในแต่ละแนวคิดทฤษฎีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของแมคไกวร์ (McGuire)^{๗๓} ดังนี้

แมคไกวร์ (McGuire) อธิบายว่า เจตคติประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ คือ (๑) องค์ประกอบเชิงความรู้ประเมินค่า (Cognitive Component) หมายถึง บุคคลมีความรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้รับความรู้ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ ความรู้ เชิงประเมินค่าจึงเป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคล (๒) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อบุคคลทราบว่า สิ่งใดมีประโยชน์บุคคลก็จะรู้สึกชอบและพอใจสิ่งนั้น ถ้ารู้สึกมีโทษก็จะรู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น ความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ และสอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งนั้น (๓) องค์ประกอบความพร้อมกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง การที่บุคคลมีความพร้อมที่จะส่งเสริมสิ่งที่เขาชอบ และพร้อมที่จะเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบ องค์ประกอบเหล่านี้ยังอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ยังไม่ออกมาเป็นพฤติกรรม ความพร้อมกระทำจะปรากฏเป็นพฤติกรรมหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลและสถานการณ์

^{๗๓} McGuire, W. J. .Attitudes and Attitude Change. The Handbook of Social Psychology.

กระบวนการเปลี่ยนเจตคติของแมคไกวร์ (McGuire)

๑. **ขั้นสร้างความสนใจ (Attention)** การชักจูงโดยใช้สารให้เกิดผลได้ ผู้รับจะต้องให้ความสนใจและตั้งใจรับทราบเนื้อความในสารชักจูง ผู้ชักจูงที่น่าสนใจ เนื้อหาของสารชักจูงมีความยากง่ายตรงกับสติปัญญาผู้รับ ปัจจัยที่เรียกร้องความสนใจ ได้แก่ สาร (Communication) สารที่ใช้ในการชักจูงควรมีรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ถูกชักจูง ทั้งที่เป็นสารที่กล่าวถึงประโยชน์ที่เกิดจากการยอมรับการชักจูง สารที่กล่าวถึงโทษของการที่บุคคลจะไม่ปฏิบัติตามการชักจูง หรือสารที่กล่าวถึงประโยชน์และโทษของการที่บุคคลจะปฏิบัติตามการชักจูง ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้สารที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเนื่องจากเป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ต้องการให้อาจารย์เกิดจึงควรใช้การชักจูงให้เห็นประโยชน์มากกว่าโทษผู้สื่อความ (Communicator) ผู้ชักจูงที่มีประสิทธิภาพเรียกร้องความสนใจของบุคคลต้องมีความกว้างขวางเป็นที่รู้จัก มีบุคลิกภาพดี ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นผู้สื่อความกับครูผู้สอน

๒. **ขั้นสร้างความเข้าใจ (Comprehension)** สารที่ต้องการชักจูงต้องมีการเรียบเรียงอย่างชัดเจนพอสมควร เนื้อหาต้องไม่ขัดแย้งกับเจตคติและความเชื่อเดิมอย่างรุนแรง มีข้อสรุปให้เข้าใจประเด็นที่ชักจูง ให้ความแก่ผู้รับสารทำความเข้าใจเนื้อความ ให้ออกาสตอบข้อซักถามข้อใจหรือทำให้ผู้รับสารมีโอกาสได้พูดตอบโต้กับผู้ชักจูง การที่จะทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจอาจทำได้โดยการอธิบายชี้แจงให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ของเรื่องที่ชักจูง ยกตัวอย่าง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น

๓. **ขั้นสร้างการยอมรับ (Acceptance)** เป็นขั้นที่มีความสำคัญและเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเจตคติ แม้ผู้รับจะเข้าใจเนื้อความในสารอย่างชัดเจน แต่ถ้าจะเห็นด้วยกับเนื้อหาและการชักจูงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆ อีกหลายประการ ซึ่งประการสำคัญ คือ ลักษณะของผู้ทำการชักจูง เนื้อหาของสารชักจูง และสภาพในการชักจูง เช่น การประชุมกลุ่มย่อยที่มีการอภิปรายกันระหว่างสมาชิก จะช่วยให้บุคคลจดจำการเปลี่ยนเจตคติและผลักดันให้เกิดพฤติกรรมตามเจตคติที่เปลี่ยนไปด้วย

๔. **การจดจำการเปลี่ยนเจตคติ (Retention)** เพื่อให้เจตคติที่เปลี่ยนไปมีความคงทนเป็นเวลานานจะต้องมีการชักจูงเป็นระยะเรื่อยไปโดยใช้วิธีการชักจูงต่างๆ กัน

๕. **การกระทำตามการชักจูง (Action)** บุคคลที่จะกระทำตามการชักจูงนอกจากจะมีเจตคติที่เหมาะสมแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่สนับสนุนหรือขัดขวางการกระทำตามเจตคติ เช่น ปัจจัยทางด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความสามารถควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

๒.๓.๓ แนวคิดการรู้คิด (Cognitive) ต่อพฤติกรรม

ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) เป็นข้อมูลที่มนุษย์ได้รับ และเก็บรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆ ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นเนื้อหาข้อมูลที่ประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการรูปแบบกรอบความคิดหรือข้อมูลอื่นๆ ที่มีความจำเป็น เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่าง ความจำ (ข้อมูล) กับ สภาพจิตวิทยาเนื่องจากความรู้คือความสามารถทางพุทธิปัญญาซึ่งบลูม (Bloom)^{๗๔} ได้แบ่งการเรียนรู้ตามลักษณะของพฤติกรรมด้านความรู้ ดังนี้

พฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถและทักษะทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น ๖ ระดับ คือ (๑) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการจดจำ (Memorization) และระลึกได้ (Recall) เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับไปแล้ว อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เจาะจงหรือเป็นหลักทั่วไป วิธีการ กระบวนการ โครงสร้าง และสามารถถ่ายทอดออกมาโดยการพูด เขียน หรือกิริยาท่าทางแบ่งประเภทตามลำดับความซับซ้อนจากน้อยไปหามาก (๒) ความเข้าใจ (Comprehension) สามารถให้ความหมาย แปล สรุป หรือเขียนเนื้อหาที่กำหนดใหม่ได้ โดยที่สาระหลักไม่เปลี่ยนแปลง (๓) การนำไปใช้ (Application) สามารถนำวัสดุ วิธีการ ทฤษฎี แนวคิด มาใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างจากที่ได้เรียนรู้มา (๔) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถจำแนกองค์ประกอบที่สลับซับซ้อนออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ (๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวม หรือนำองค์ประกอบหรือส่วนต่างๆ เข้ามารวมกัน เพื่อให้เป็นภาพพจน์โดยสมบูรณ์ เป็นกระบวนการพิจารณาแต่ละส่วนย่อยๆ แล้วจัดรวมกันเป็นหมวดหมู่ ให้เกิดเรื่องใหม่หรือสิ่งใหม่สามารถสร้างหลักการกฎเกณฑ์ขึ้นเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ (๖) การประเมินค่า (Evaluation) สามารถตัดสิน ติราคาคุณภาพของสิ่งต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นเครื่องตัดสิน เช่น การตัดสินกีฬาตัดสินคดีหรือประเมินว่าสิ่งนั้นดี ไม่ดี ถูกต้องหรือไม่ โดยประมวลมาจากความรู้ทั้งหมดที่มี

พฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มเจตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ลักษณะนิสัย คุณธรรมและค่านิยม แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ (๑) การยอมรับ (Receiving) เป็นความสามารถในการรู้จัก หรือความฉับไวในการรับรู้สิ่งต่างๆ (๒) การตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ เต็มใจ และพอใจต่อสิ่งเร้า (๓)

^{๗๔} Bloom, B. S. *Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: Mc Graw-Hill Book Company. 1971, p 271.

การสร้างคุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกหรือสำนึกในคุณค่าหรือคุณธรรมของสิ่งต่างๆ จนกลายเป็นความชอบและเชื่อถือในสิ่งนั้น (๔) การจัดระบบ (Organization) เป็นการจัดรวบรวมค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ เข้ามาเป็นระบบ (๕) การมีลักษณะที่ได้จากค่านิยม หรือลักษณะนิสัย โดยคุณค่าเดี่ยวและคุณค่าซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นนิสัยตามธรรมชาติ เป็นคุณลักษณะหรือบุคลิกของแต่ละคน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากระบบค่านิยมที่เขายึดมั่น

พฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับระบบทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย แยกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้ (๑) การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการเลือกตัวแบบหรือตัวอย่างที่สนใจ (๒) การทำตามแบบ (Manipulation) เป็นการลงมือทำตามแบบที่สนใจ (๓) การมีความถูกต้อง (Precision) เป็นการตัดสินใจเลือกตามแบบที่เห็นว่าถูกต้อง (๔) การกระทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำที่เห็นว่าถูกต้องนั้นอย่างเป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่อง และ (๕) การกระทำโดยธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการกระทำจนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติ

จากหลักแห่งพฤติกรรม (Behavior Principle) สรุปได้ว่า ความรู้สึก ความรู้คิด และพฤติกรรมมีผลซึ่งกันและกัน ในการวิจัยและแนวคิด KAP Model รูปแบบที่ ๔ ที่ว่า ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม มีเจตคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการนี้มาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ จึงเลือกจัดกระทำโดยเปลี่ยนที่ความรู้คิด (Cognitive) แล้วส่งผลไปเปลี่ยนที่พฤติกรรม (Behavior)

๒.๓.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้

หากพิจารณาพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้ช่วย จากบทบาทของครูผู้ช่วยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเบื้องต้นที่ควรจัดเนื้อหาอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูผู้ช่วย คือ (๑) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (๒) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และ (๓) การประเมินผลการเรียนรู้

(๑) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนเป็นเอกสารสำคัญที่ครูผู้ช่วยต้องจัดทำขึ้นไว้ล่วงหน้าก่อนสอน เพื่อวางแผนการสอน เตรียมการสอน และในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่

กำหนดไว้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^{๗๕} ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล ส่วนกรมวิชาการ^{๗๖} ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า คือ ผลของการเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และกระบวนการเรียนรู้ มาเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรที่ดำเนินการไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน

๒) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักการจัดการเรียนรู้มาสู่การวางแผนสำหรับจัดการเรียนรู้ รวมถึงวางแผนสื่อและกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ (๑) กำหนดเป้าหมายว่า เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้แล้วต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร (๒) วิเคราะห์เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ว่าผู้เรียนต้องมีความสามารถด้านใดบ้าง เช่น แนวคิดของกานเย่ (Gagne') ที่กำหนดเป้าหมายไว้ ๔ ด้าน คือ ทักษะทางกาย (Psychomotor Skill) ทักษะเชาว์ปัญญา (Intellectual Skill) ทักษะการสื่อสารทางวาจา (Verbal Skill) และเจตคติ (Attitude) (๓) วิเคราะห์ผู้เรียนและบริบทที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกัน (๔) เขียนจุดประสงค์เชิงปฏิบัติการว่าเมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการแล้วจะเกิดทักษะอะไรบ้าง รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผู้เรียน (๕) พัฒนาเครื่องมือในการประเมินเพื่อวัดและประเมินผลความสามารถของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (๖) เลือกวิธีการสอนและเลือกกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (๗) ออกแบบและทบทวนการจัดการเรียนรู้

(๓) การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำความรู้และทักษะที่เรียนไปใช้ในสภาพและสถานการณ์จริงหรือเชื่อมโยงใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด การวัดประเมินผลตามสภาพจริงมีการกำหนดภาระงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ และมีการใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่มี

^{๗๕} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว. ๒๕๔๓, หน้า ๑๓๓.

^{๗๖} กรมวิชาการ. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๔๕, หน้า ๗๓.

เกณฑ์พร้อมทั้งคำอธิบายคุณภาพของงานตามเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป การประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือกระทำ หรือผลิต จากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพ จะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด

๒.๔ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหา อุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สำหรับพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อการแข่งขันในเวทีโลก^{๗๗}

หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรในส่วนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานซึ่งระบุการจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์กลางในการจบหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนจำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน

๒.๔.๑ ความสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

^{๗๗} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑.

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง และยังสามารถกำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจัยวรรณคดีและวรรณกรรม ไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริง

เมื่อกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลางแล้ว ยังใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำหลักสูตรแกนกลางไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรในสถานศึกษาเพื่อให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรศึกษาไปใช้โดยสร้างหน่วยการเรียนรู้

ให้ตรงกับตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้

ทักษะในภาษาไทย

๑. การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้าง ความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำ และรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียน ตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

๓. การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูด แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

๔. หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษา ให้ถูกต้องเหมาะสม สัมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และ อิทธิพลของ ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

๕. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษา ข้อมูลแนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิด ความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๔.๒ การบูรณาการการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ^{๗๘} ระบุไว้ว่า การบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ เป็นการนำเนื้อหาที่เป็นหน่วยย่อยหรือทักษะย่อยมารวมกันให้เป็นองค์รวม มีความครบถ้วนสมบูรณ์ การบูรณาการในการ วิจัยนี้หมายถึง คือการจัดการเรียนรู้ให้สัมพันธ์ทักษะโดยฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการ เขียนให้สัมพันธ์กัน การบูรณาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดได้หลายวิธี คือ ให้มีการบูรณา การกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาจบูรณาการกลุ่มสาระเดียวกัน หรือบูรณาการต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป

^{๗๘} กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔, หน้า ๓๕.

กระทรวงศึกษาธิการ^{๗๙} ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ ดังนี้

๑. สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไม่จำกัดว่าจะเกี่ยวข้องกับวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาต่าง ๆ จำเป็นต้องรู้ทักษะจากหลายสาขาวิชาพร้อมกันแก้ปัญหาวิชาต่าง ๆ ในลักษณะการบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ กับชีวิตจริง

๒. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื้อหาและกระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งอาจส่งเสริมการเรียนรู้อีกวิชาหนึ่งได้

๓. การจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากหลาย ๆ สาขาวิชาเข้าด้วยกันช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้(Transfer of Learning) ช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้าด้วยกับชีวิตจริง และสามารถเชื่อมโยงชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนกับสิ่งที่เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่า สิ่งที่ตนเรียนมีประโยชน์หรือนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

๔. หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีประโยชน์ในการลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ปัจจุบันความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีเรื่องจำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดเวลา ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ข้อมูลความรู้ที่เพิ่มขึ้นบางครั้งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน การเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเหมาะสมมากกว่าที่แต่ละวิชาจะเพิ่มเนื้อหาเข้าไปในวิชาของตน

๕. การเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถตอบสนองความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีหลายด้าน เช่น ความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ ความคล่องของร่างกาย และการเคลื่อนไหว ดนตรี ความรู้ความเข้าใจตนเอง และสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออก และการตอบสนองทางอารมณ์รวมทั้งทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการจัดการความรู้

๖. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism) กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจตนเอง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในโลกของการเรียนรู้

^{๗๙} กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

กรมวิชาการ^{๔๐} ได้ให้แนวทางการบูรณาการ ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะและความคิดรวบยอดโดยการพัฒนาความคิดจากการสัมพันธ์ระหว่าง การฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน ในรูปแบบต่าง ๆ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ การสอนแบบบูรณาการต้องเรียนรู้แบบองค์รวมของเนื้อหา มากกว่าการเรียนรู้แบบแยกส่วน นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการเอาไว้มากมาย อาทิ สุวิทย์ มูลคำ^{๔๑} ที่ให้ความหมายว่า การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการเชื่อมโยงทักษะทางภาษาระหว่าง การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน หลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมหรือวรรณคดีเป็นแกนจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดและความเชื่อมโยงระหว่างความคิดได้ดี ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยความหมายและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับสำลี รักสุทธี^{๔๒} ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเรียนรู้แบบเปิดไม่คับแคบ มุ่งพัฒนาผู้เรียนรอบด้านหลอมรวมองค์ความรู้เข้าเป็นองค์รวมแห่งการเรียนรู้ ทำให้รู้ความหมายและยั่งยืน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานเข้าด้วยกันแล้วจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมเพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้

๒.๕ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยมีความสำคัญอย่างมากในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การพัฒนาภาษาและการสื่อสาร และการเปิดโอกาสใหม่ให้กับผู้เรียน การรู้จักภาษาไทยทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ที่มีในภาษานี้ได้ง่ายขึ้น ตั้งแต่แคตตาล็อกหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ และข้อมูลออนไลน์ การมีทักษะภาษาไทยที่ดีช่วยเสริมสร้างทักษะคิดเชิงวิเคราะห์ การมีความเปิดโอกาสในการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ

๒.๕.๑ ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย

^{๔๐} กรมวิชาการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. ๒๕๔๔, หน้า ๓๖.

^{๔๑} สุวิทย์ มูลคำ. **กลยุทธ์การสอนสังเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์. ๒๕๔๗, หน้า ๓๘.

^{๔๒} สำลี รักสุทธี และคณะ. **เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา. ๒๕๔๔, หน้า ๘.

ทักษะการจัดการเรียนรู้ (learning management skills) หมายถึง ความชำนาญใน พฤติกรรมปฏิบัติการสอนของครูที่สามารถดำเนินการสอนได้อย่างคล่องแคล่ว ราบรื่นและเรียบร้อย ประกอบด้วยทักษะการวางแผนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยวัดได้จากแบบประเมิน ระดับความรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูและแบบประเมินระดับทักษะการจัดการเรียนรู้^{๘๓}

การพัฒนาด้านการคิดและอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของความสามารถของคนอื่นๆ ที่ช่วยให้คุณรู้สึกดีและการควบคุมเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้เพื่อสามารถทนต่อความยุ่งยากที่จะล้มเหลว บรรเทาความเครียดเมื่อคุณเรียนยากหรือไม่สามารถที่จะเข้าใจและยอมรับทุกบทบาทของนักเรียน พวกเขาเป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ถ้าเราต้องการที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพพอหน้าใหม่ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๘๔} ได้บรรจุวิชาภาษาไทยให้อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

๑. มีทักษะในการฟังพูดอ่านและเขียนโดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็น พื้นฐานของการเรียนภาษา
๒. สามารถใช้ภาษาติดต่อทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล
๓. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลตลอดจนสามารถใช้ ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
๔. มีนิสัยรักการอ่านรู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้ เพิ่มเติมจากหนังสือสื่อมวลชนและแหล่งความรู้อื่นๆ
๕. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยการต่างๆอย่างมีเหตุผล
๖. มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งด้าน วัฒนธรรมประจำชาติและการเสริมสร้างความงดงามในชีวิต

^{๘๓} ชูชัยลา เจ๊ะฮะ. ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ๒๕๖๐, หน้า ๗.

^{๘๔} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. ๒๕๕๒, หน้า ๑๖๔.

การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยมีความสำคัญอย่างมากในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น
ในด้านการพัฒนาภาษาและการสื่อสาร และการเปิดโอกาสใหม่ให้กับผู้เรียน นี่คือเหตุผลหลักที่การ
จัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยควรถูกให้ความสำคัญ

๑. การสื่อสารและเข้าใจ: ภาษาเป็นสื่อสารที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ การเรียนรู้
ภาษาไทยช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับคนอื่น ๆ และเข้าใจความหมายของข้อความ ภาษาเป็น
ตัวกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ใหม่ ๆ ระหว่างกัน การมีทักษะในภาษาไทยที่ดี
ส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและลดความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นได้ด้วยความเข้าใจและ
ความเป็นกันเองในการสื่อสาร

๒. การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม: ภาษาเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมและองค์การที่
มากมาย เรียนรู้ภาษาไทยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย และ
สามารถให้ความเคารพและเข้าใจศิลปะ วรรณกรรม ประเพณี และความเชื่อของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

๓. การเข้าถึงความรู้และความเป็นอยู่: การรู้จักภาษาไทยทำให้ผู้เรียนสามารถ
เข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ที่มีในภาษานี้ได้ง่ายขึ้น ตั้งแต่แคตตาล็อกหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ
และข้อมูลออนไลน์ การมีทักษะภาษาไทยที่ดีช่วยเสริมสร้างทักษะคิดเชิงวิเคราะห์ การมีความเปิด
โอกาสในการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ

๔. พัฒนาทักษะการอ่านและเขียน: ภาษาเป็นตัวเลขที่ใช้ในการเรียนรู้ทุกสิ่งทุก
อย่าง การเรียนรู้ภาษาไทยช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนที่สำคัญในการพัฒนาความรู้และการ
เรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการอ่านและเขียนที่ดีช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการ
ชีวิตประจำวัน และในการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น

๕. การเสริมสร้างทักษะการคิด: การศึกษาทางภาษาช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะคิด
เชิงวิเคราะห์และคิดเชิงบริหาร ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจใน
ชีวิตประจำวัน ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีให้ได้
ถูกต้องและมีเหตุผล

๖. การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง: การทำความเข้าใจภาษาไทยและความสามารถในการ
การใช้ภาษาไทยที่ดีช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียน การสามารถใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง
และสื่อสารอย่างชัดเจนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยไม่เพียงแต่เป็นการเรียนรู้เพื่อผ่านการสอบ
หรือเพื่อความรู้แต่เป็นการเสริมสร้างทักษะและความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมในยุคที่ต้องการ
ทักษะภาษาที่ยืดหยุ่นและความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

๒.๕.๒ รูปแบบ ลักษณะ และองค์ประกอบของการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก

การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญในการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะที่เน้นการปฏิบัติและให้ความสำคัญกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันที่นักเรียนจะสัมผัสตั้งแต่สิ่งแวดล้อมใกล้เคียงไปจนถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ได้แก่

๑. การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ: การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนใช้ภาษาไทยในชีวิตจริง ๆ ทั้งในการสื่อสารกับผู้อื่น การใช้ภาษาในการแก้ปัญหา หรือการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ

๒. การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ในชีวิตจริง: การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน อาจเป็นการสังเกตและวิเคราะห์วัฒนธรรม ภูมิภาค หรือสิ่งที่น่าสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเอง

๓. การเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์และส่วนร่วม: นักเรียนจะมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่นเกมละคร การแสดงนิทรรศการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

๔. การเรียนรู้ที่เน้นการคิดเชิงวิจย: นักเรียนอาจได้เสริมสร้างทักษะในการคิดวิจย การสืบค้นข้อมูล และการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ในการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ต่าง ๆ

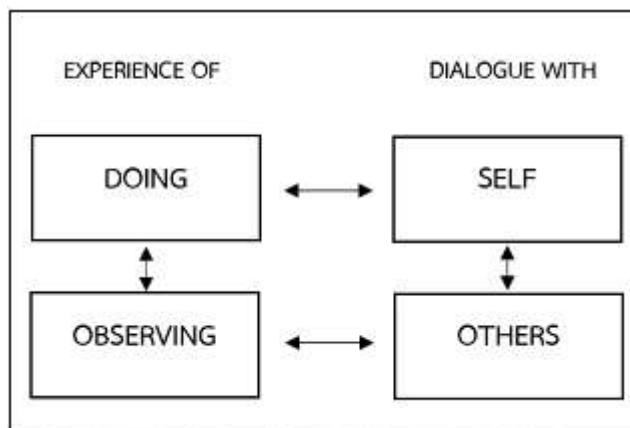
๕. การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดสัมผัสกับภาษาไทยในสภาพแวดล้อมควบคุม: การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกอาจเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมกับสถานการณ์การใช้ภาษา หรือผู้พูดภาษาไทยที่เป็นภาษาแม่

๖. การให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการเรียนรู้: การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกให้นักเรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะภาษา และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ทักษะดังกล่าว

การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เชิงรุกช่วยส่งเสริมทักษะภาษาไทยให้กับนักเรียนอย่างจริงจัง และเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

รูปแบบและองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุกมีผู้ที่ออกแบบการเรียนรู้ และองค์ประกอบอย่างหลากหลาย ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วย ๑) การ

พูดและการฟัง ๒) การเขียน ๓) การอ่าน และ ๔) การสะท้อนสิ่งที่ได้ ได้ออกแบบโมเดลของการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้ (Fink, 2003)^{๘๕}

ภาพที่ ๒.๖ รูปแบบการสอนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของฟิงส์ (Fink, 1999)

จากภาพข้างต้น Fink ได้อธิบายไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกคือการสร้างให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วม ในแง่มุมของประสบการณ์ที่ได้ลงมือกระทำ ตลอดจนการสังเกต และอีกแง่มุมหนึ่งคือการสื่อสารทั้งต่อตนเองและผู้อื่น^{๘๖} โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การสนทนาสื่อสารกับตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิด สอบถามตนเองว่าคิดอะไร รู้สึกอย่างไร โดยการบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ว่ากำลังเรียนรู้อะไรและเรียนรู้อย่างไร อีกทั้งสิ่งที่เรารู้นั้นมีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวันของเรา

๒. การสนทนาสื่อสารต่อผู้อื่น จากวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้เรียนต้องอ่านตำราและบันทึกสิ่งที่เรียนรู้จากผู้สอนโดยการเรียนรู้ทางตรง (passive) ทำให้ผู้เรียนถูกจำกัดความคิดอีกทั้งไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดการกระตือรือร้นในการสนทนาสื่อสาร หากผู้สอนจัดสรรกิจกรรมที่มุ่งเน้นการอภิปรายร่วมกันในกลุ่มด้วยหัวข้อที่น่าสนใจจะเป็นการกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการสนทนาที่มีความน่าสนใจและดึงดูดผู้เรียนให้การสนทนานั้นมีชีวิตชีวา

^{๘๕} Fink, L. D. *Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses*. San Francisco: JosseyBass. 2003.

^{๘๖} Fink, L.D. (1999). *Active Learning*. Reprinted with permission of University of Oklahoma. Instructional Development Program. Retrieved September 13, 2014. From <http://www.hcc.hawaii.edu/intranet/committees>

๓. ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงได้มาจากการลงมือทดลองปฏิบัติและทางอ้อมอาจจะมาจากบทบาทสมมติ หรือสถานการณ์จำลอง ฯลฯ

๔. ประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต โดยที่ผู้เรียนได้สังเกตผู้อื่นหรือฟังสิ่งที่สัมพันธ์กับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง หรือจากสถานการณ์จำลองจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าที่เกิดแก่ผู้เรียน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ผ่านมาซึ่งจะมีเนื้อหาและแนวทางในการศึกษาที่มีความคล้ายกับงานศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์^{๘๗} ได้ศึกษา เรื่อง การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) พบว่า การเรียนเชิงรุกActive Learning หรือใช้คำย่อว่า“AL” เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาทักษะ ความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนเชิงรุก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้นๆ(Active Engage Student) การสัมมนา การใช้การแก้ปัญหา การสอนกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ การสำรวจข้อมูล การทดลอง การแก้ไขปัญหา กรณีศึกษา การอภิปราย การเรียนเชิงรุกเป็นการจัดการเรียนการสอนลดกระบวนการสื่อสาร และการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher order Thinking) เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย เป็นการเรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการวัดประเมินด้านความคิดระดับสูง และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นหลัก“การเรียนรู้เชิงรุก Active Learning หรือ“AL” เป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่ในการปฏิรูประบบการศึกษาแบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนโดยตรง โดยอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป” ดังนั้น AL จึงถือเป็นการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน “อย่างไรก็ดีในปัจจุบันการนำ AL ไปใช้ใน

^{๘๗} พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์. การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม- ธันวาคม ๒๕๖๐). หน้า ๓๒๙-๓๓๑.

การจัดการเรียนการสอน ยังคงประสบปัญหา ทั้งในส่วนของการจัดหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ครูผู้สอน รวมทั้งในส่วนของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า AL ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาได้อย่างง่ายดาย แต่การนำมาใช้จำเป็นต้องมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้รูปแบบ AL ยังเป็นเพียงแนวความคิดกว้างๆ ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยและวิธีการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละวิธีก็ล้วนมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งหากนำมาใช้อย่างไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิด ผลเสียมากกว่าผลดี จึงต้องพิจารณานามาปรับใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูสอน ดังนั้น AL จึงถือเป็นการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการนำ AL ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ยังคงประสบปัญหา ทั้งในส่วนของการจัดหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ครูผู้สอน รวมทั้งในส่วนของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า AL ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาได้อย่างง่ายดาย แต่การนำมาใช้จำเป็นต้องมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้รูปแบบ AL ยังเป็นเพียงแนวความคิดกว้างๆ ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยและวิธีการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละวิธีก็ล้วนมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งหากนำมาใช้อย่างไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี จึงต้องพิจารณานามาปรับใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่

จันทรา แซ่ลิ้ว^{๘๘} ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ๒) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active learning โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๖๐ คน สังกัดภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ๑) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัยที่จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ๒) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และ ๓) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ

^{๘๘} จันทรา แซ่ลิ้ว. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย. รายงานการวิจัย ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ๒๕๖๐, หน้า ๗๗-๘๓.

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ผลวิจัยพบว่า

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ A จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๓ ในระดับ B+ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕ ในระดับ B จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ ในระดับ C+ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓ และอยู่ในระดับ C จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๗

๒. การประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ หลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการเห็นอกเห็นใจ และการเป็นพลเมืองดี (Compassion) มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๗ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Skills) มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๙ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐ และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีค่าเฉลี่ยที่ต่างกันมากที่สุด คือ ทักษะด้านสื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ (ICT Literacy skills) มีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน คือ ๐.๗๓

ซูฮัลลา เจ๊ะฮะ^{๘๘} ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) วิเคราะห์การสมนัยระหว่างระดับความรู้และระดับทักษะด้านการจัดการเรียนรู้กับเพศ ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การสอน และการเข้าร่วมฝึกอบรมของครู และ ๒) วิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีกลุ่มตัวอย่างคือ ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาประเภทสอนศาสนาควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ประกอบด้วยครูผู้สอนวิชาสามัญจำนวน ๘๐๕ คน และผู้บริหารจำนวน ๖๔ คน ซึ่งมาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น ๑) แบบประเมินระดับความรู้และระดับทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ๒) แบบประเมินระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้สมนัยกับเพศและการเข้าร่วมฝึกอบรมของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สมนัยกับขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์การสอนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับระดับทักษะการจัดการเรียนรู้สมนัยกับเพศ

^{๘๘} ซูฮัลลา เจ๊ะฮะ. ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ๒๕๖๐, หน้า ๗.

ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การสอน และการเข้าร่วมฝึกอบรมของครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒) การวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับพบว่า ตัวแปรระดับครูได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูและประสบการณ์การสอนของครูมีอิทธิพลทางบวกต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับตัวแปรระดับโรงเรียน พบว่า ทุกปัจจัยส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์พบว่า ประสบการณ์การสอนของครูมีปฏิสัมพันธ์กันทางลบกับขนาดของโรงเรียน ซึ่งร่วมกันส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิทธิพงษ์ สุพรหม^{๙๐} ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

๑. ผลการวัดความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับพอใช้ และมีทักษะสำคัญต้องเร่งปรับปรุง คือ ทักษะการคิดและแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ เชิงรุกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มี ความสามารถในการเรียนรู้ เชิงรุก อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา คือ ทักษะการคิด วิเคราะห์ การประเมิน และการสรุปข้อมูลสารสนเทศ

๒. รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนซึ่งในแต่ละขั้นตอนไม่ได้แยกจากกันโดยเด็ดขาดแต่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เริ่มต้นจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้โดยมีการนำแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานและแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีพลัง ที่นำมาใช้เพื่อเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบสำหรับในสวนการสังเคราะห์ สาระในองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ได้มีการดำเนินการอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงไปสู่วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบ

๓. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมี ความสามารถในการเรียนรู้

^{๙๐} สิทธิพงษ์ สุพรหม การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑), หน้า ๕๑-๖๓.

เชิงรุก และมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งหลักการที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือ นักเรียนเป็นผู้ สร้างความรู้ขึ้นภายในตนเอง จากการคิดด้วยการตั้งคำถาม แล้วลงมือทำเป็นทีมเพื่อหาคำตอบกับปัญหาหรือโจทย์ที่เป็นจริงโดยการเลือกและใช้สื่ออย่างเหมาะสมผ่านการสร้างชิ้นงานตามกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการกำหนดสิ่งที่จะทำการวางแผน การลงมือทำการสะท้อนความรู้ และการนำเสนอโครงการในสิ่งที่ทำจนสำเร็จ ทำให้นักเรียนทำงานอย่างเป็นระบบสามารถย้อนกลับมาแก้ไขได้ง่าย

๔. ผลการวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า รูปแบบการเรียนรู้นี้ได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ทำให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้แบบปฎิบัติจริงจากประสบการณ์ตรงด้วยตนเองทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้เป็นทีม และการสะท้อนความรู้หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ จึงถือเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

เมธี ประทุมทา^{๙๑} ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการและผลสัมฤทธิ์เชิงประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการพัฒนาครูของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยมีกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาครู คือ กิจกรรมครอบครัวสาธิตและกิจกรรมพัฒนาริชาชีพครู เพื่อให้เห็นกระบวนการในการพัฒนาครูและทราบถึงผลสัมฤทธิ์เชิงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวครูผ่านการตีความจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ คณะผู้ออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูและครูที่ผ่านประสบการณ์การพัฒนาครูในทุกกิจกรรม จำนวน ๘ คน โดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลผ่านแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่ง มหวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียนเพื่อเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ โดยครูให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง พื้นที่ของการฝึกซ้อม การเพิ่มเติมความรู้ ความเหนื่อยยากสำหรับตนเองและการตระหนักถึงผู้เรียน ในขณะที่ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของครูที่เกิดขึ้น

^{๙๑} เมธี ประทุมทา. กระบวนการและผลสัมฤทธิ์เชิงประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๑, หน้า ๘๖-๘๗.

ประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การเปลี่ยนแปลงตนเองจากการสะท้อนของผู้อื่นและความรู้สึกต่อการเป็นครูในแบบของตน

ลีลาวดี ชนะมาร^{๙๒} ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๒) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย ๓) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ๒ ระยะคือ ระยะที่ ๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ ๒ การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน ๒๔ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) หลักการของรูปแบบ ๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ๓) กระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมี ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ ๑ นำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอน ขั้นที่ ๒ เผชิญปัญหา ขั้นที่ ๓ ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ ๔ วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ ๕ ดำเนินการแสวงหาความรู้ และขั้นที่ ๖ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ ๔) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และรูปแบบมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($X = ๔.๕๑$, $SD = ๐.๕๐$)

๒. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย

๒.๑ ผู้เรียนมีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕

๒.๒ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาในรายวิชาการกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ๑ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .๐๕

^{๙๒} ลีลาวดี ชนะมาร. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาศาขาวิชากการศึกษาปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๖๓, หน้า ๑๓๔-๑๕๖.

๓. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ภายหลังจากทดลองโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๓๒$, $SD = ๐.๕๘$)

ปิยาพัชญ์ นิธิศักรานนท์ และอภิญญา สุขช่วย^{๙๓} ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยและนักศึกษาที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทย ตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน ๖๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยและแบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย (X) ของคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน ก่อนเรียนเท่ากับ ๙.๐๒ และหลังเรียนเท่ากับ ๒๓.๖๗ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย (X) เท่ากับ ๒๓.๖๗ และ ๑๙.๕๑ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๙๓} ปิยาพัชญ์ นิธิศักรานนท์ และอภิญญา สุขช่วย. ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓). หน้า ๓๓.

จากการสังเกตพฤติกรรมด้านบรรยากาศในการเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทย ก่อนการทดลองพบว่า นักศึกษามีการใช้คำพูดต่างๆ ในการสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยการใช้ภาษาในระดับเดียวกันทุกคนเช่นเดียวกับกลุ่มควบคุม แต่ภายหลังจากนักศึกษาได้เข้าร่วมกลุ่มการทดลองโดยการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารมาใช้ร่วมกับการให้ปฏิบัติกิจกรรม นักศึกษามีการใช้คำพูดต่างๆ ในการสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยการใช้ภาษาในระดับต่างๆ ตามสถานะของบุคคลได้ดีขึ้น และเมื่อครูได้ถามคำถามกับนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน เลือกใช้คำและระดับภาษาได้ถูกต้อง และภายหลังจากการที่นักศึกษาได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยผู้วิจัยสังเกตพบว่า เมื่อนักศึกษาได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก นักศึกษาจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำกิจกรรมสูงและรู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสมในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน

ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง^{๙๔} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ๒) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ ๓) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

๑) ความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและค้นคืนสาระ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ ด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน ทั้งนี้โมเดลที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกตัว

๒) รูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ๓) ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุก (๑) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านจากการวัดซ้ำ ๕ ครั้ง มีแนวโน้มสูงขึ้น

^{๙๔} ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๔, หน้า ๑๓๔-๑๔๔.

อย่างเป็นลำดับ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ (๒) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องให้ความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการเข้าถึงและค้นคืนสาระ ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ และด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี ๖ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑) ตื่นรู้สู่การอ่าน ๒) สานสัมพันธ์สร้างเป้าหมาย ๓) อ่านค้นคืนถึงสาระ ๔) ฉลาดรู้บูรณาการอย่างมีส่วนร่วม ๕) สะท้อนคิดขั้นสูง และ ๖) สร้างสรรค์องค์ความรู้สู่การนำไปใช้

จิตติน เพลงสันเทียะ^{๙๕} (๒๕๖๔) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๒) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๔ โรงเรียนเทพมิตรศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๓๐ คน ซึ่งศึกษารายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษฟัง - พูด (อ.๓๒๒๐๓) ผลวิจัยพบว่า

๑) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

^{๙๕} จิตติน เพลงสันเทียะ. ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๖๔, หน้า ๑๑๔-๑๑๘.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียน ในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นที่ ๒ การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ การตรวจสอบและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ ๔ การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
ระยะที่ ๒ การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมี ๓ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๑ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ช่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย

๓.๓.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ช่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย จำนวน ๒๐ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

๓.๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน ๓ ท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

๑) อาจารย์ เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือนักวิชาการเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยหรือด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน ๑ ท่าน

๒) ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นครูมีผลงานด้านวิชาการ และมีประสบการณ์ด้านการสอน จำนวน ๒ ท่าน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ^{๙๖} โดยให้ค่าน้ำหนักคะแนนดังต่อไปนี้

- ๕ หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก
- ๔ หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับ ดี
- ๓ หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับควรปรับปรุง
- ๑ หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้ประเมินให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างอิสระ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๑) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่เกี่ยวข้องของแบบประเมิน

๒) ร่างเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ประเด็นที่ใช้ในการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- การกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ขององค์ประกอบ การเรียงลำดับองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ

- องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ส่วนนำ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยพิจารณาความชัดเจน ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความสะดวกในการนำองค์ประกอบข้างต้นไปปฏิบัติ

๓) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน เพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

๔) นำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ ๐.๕๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งแสดงว่าจุดประสงค์นั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาหรือข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และถ้าข้อใดได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๑.๕๐ ต้องนำไป

^{๙๖} บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน. ๒๕๕๔, หน้า ๑๒๑.

ปรับปรุงแก้ไขเพราะว่ามีความสอดคล้องกันและปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ (Interview)

๕) นำรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ปรับปรุงแล้วไปหาคุณภาพ โดยการทดลองนำแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกที่สร้างขึ้น โดยแต่ละแผนใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ ที่มีลักษณะใกล้เคียงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในสภาพการจัดการเรียนรู้จริง ด้านระยะเวลาและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๕.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

- ระหว่างการทดลอง โดยการบันทึกประกอบการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสัปดาห์ที่ ๑๒

- หลังการทดลอง โดยการบันทึกประกอบการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลังการทดลอง ในสัปดาห์ที่ ๑๕

- เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการจดบันทึกการสนทนา

๓.๕.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งลำดับขั้นตอนการวิจัยได้ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและสรุปข้อมูลจากเอกสาร

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อต่าง ๆ ร่วมกับการศึกษาสภาพและปัญหา และแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ผลการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วนำเสนอเชิงบรรยายประกอบการอภิปรายผล

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการประเมินความพึงพอใจและความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test One group)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจและความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

๓.๖.๑ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทย เชิงรุกของผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยใช้สถิติคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้^{๙๗}

^{๙๗} กานดา พูนลาภทวี. การวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ เล่มที่ ๓ การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. ๒๕๕๔, หน้า ๑๙๑.

๑) สูตรการหาค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ค่าตัวเลขที่ต้องการคำนวณค่าร้อยละ} \times 100}{\text{ค่าตัวเลขทั้งหมด}}$$

๒) สูตรการหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนทั้งกลุ่ม
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งกลุ่ม
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งกลุ่ม

๓) สูตรการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ SD แทน เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งกลุ่ม
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนนักเรียนทั้งกลุ่ม

๓.๖.๒ ค่าเฉลี่ยหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test One group)

ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้จากเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test One group) ทดสอบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้^{๙๘}

$$t = \frac{\bar{x} - \mu_Q}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}}$$

^{๙๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖.

เมื่อ	μ_Q	แทน	เกณฑ์ ๗๐% ของคะแนน
	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	σ	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

ตารางที่ ๓.๑ สรุปกระบวนการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นการวิจัย	หน่วยการวิจัย/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	วิธีเก็บข้อมูลการวิจัย
เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย	ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยครูที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย	พื้นที่การวิจัย - โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย	- ศึกษาจากเอกสาร (เชิงเอกสาร) - แบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ)	วิจัยเชิงคุณภาพ - การสัมภาษณ์
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย	การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง - ครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑) อาจารย์ ๒) ครูชำนาญการพิเศษ	- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น - การทดลองใช้รูปแบบ	การวิจัยและพัฒนา (R & D) - การสัมภาษณ์
เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการ	รูปแบบการจัดการเรียนรู้	กลุ่มตัวอย่าง	- แบบสอบถาม (เชิงปริมาณ)	- การสัมภาษณ์ - แบบสอบถาม

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นการวิจัย	หน่วยการวิจัย/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	วิธีเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย	ทักษะภาษาไทยเชิงรุก	- ครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต ๑ จังหวัดเลย	- แบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ)	

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๔.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๔.๓ นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๔.๔ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ผลการวิจัยในตอนต้นที่ ๑ ได้จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary) และการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑ จังหวัดเลย จำนวน ๒๐ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยสภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย พบว่า

การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการทางสังคมและเป็นหลักสูตรตามมาตรฐานทางการศึกษา ไม่แยกชีวิตจริงออกจากการเรียนรู้ สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของครูผู้ช่วย จึงมีเป้าหมายตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลาง และมีการแทรกการพัฒนาทักษะของผู้เรียนตามเนื้อหาแต่ละเนื้อหา มีกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นส่วน ๆ รวมถึงการจัดการเรียนรู้มีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ว่า

“โรงเรียนเราได้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้”^{๙๙}

“มีการกระตุ้นให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้อยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่โรงเรียนทุกแห่งดำเนินการ และจะมีการสอดแทรกการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้กับนักเรียนไปในตัวตามกระบวนการที่ครูส่งเสริม และนักเรียนได้มีส่วนร่วม”^{๑๐๐}

“หากพูดถึงการพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และเน้นที่ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สรุปลได้จากที่ทำจริง ๆ คือ โรงเรียนเราไม่ได้ชี้ชัดลงไปว่า หน่วยการเรียนรู้จะเป็นการพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย และเน้นที่ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมหรืออะไรอย่างไร แต่จะมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ วิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุและผลที่สอดคล้องกัน กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะที่มีและครูช่วยเสริมใน

^{๙๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นตัวพัฒนากระบวนการในการสื่อสาร การร่วมมือทำงาน การทำงานเป็นทีม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สุดท้ายให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสร้างนวัตกรรมขึ้นมา”^{๑๐๑}

“ในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้ใช้กระบวนการในการบริหาร การจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู นักเรียนกับผู้บริหาร โรงเรียนกับชุมชน มาเป็นตัวช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้แกนกลาง และพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน”^{๑๐๒}

“การสอนปกติเป็นการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง สฟฐ. ส่วนการพัฒนาทักษะของนักเรียนคิดว่า ครูส่วนใหญ่ยึดตามสมรรถนะที่ต้องให้เกิดกับผู้เรียนเช่น มีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะชีวิต ใช้เทคโนโลยีเป็น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็เพราะตัวครู นักเรียน สื่อ วิธีการสอนการวัดและประเมินผล เป็นตัวช่วยเสริม”^{๑๐๓}

“การพัฒนานักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหาร ทั้งในส่วนที่เป็นงบประมาณ วิชาการ บุคคล และบริหารทั่วไป เพราะการบริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านตัวครูผู้สอน ตัวนักเรียน สื่อ วิธีการสอน การวัดและประเมินผล ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในส่วนของผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้บริหาร และความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน เมื่อสิ่งสนับสนุนทั้ง ๓ ด้านนี้สมบูรณ์ จะทำให้การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะของนักเรียนบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น”^{๑๐๔}

“สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องของครู ก่อน คือ อยากรู้ว่าการผลิตครูที่มีคุณภาพ เราต้องดูต้นทางมาก่อน ต้องผ่านกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพเพราะว่าจากที่ดูจากการฝึกสอนบางครั้งมีความรู้สึก ว่า วุฒิภาวะเขาจะน้อยไปหน่อย รวมถึงเรื่องของการมา เพราะคนที่จะมาเป็นครูจะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งเรื่องของการแต่งกายการปฏิบัติตัวทุกอย่างอยากให้มีคุณภาพตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตบุคลากร มีการปลูกฝังมาตั้งแต่ตอนนั้นมา รวมถึงความรับผิดชอบ คือ เรารู้ว่าต้องมาปลูกฝังใหม่แต่ว่ามันอาจจะไม่ทันการณ์จึงอยากให้สถาบันเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตและพัฒนาคนที่มาจะเป็นครูก่อน คัดเลือกคนที่มีใจรัก ในเมื่อครูเป็นวิชาชีพ

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๓ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๔ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๕ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๖ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ทำไมเราไม่มีกระบวนการผลิตเหมือนหมอ วิศวะ เราควรจะมีมาตรฐานตรงนั้น ถ้าได้ผ่านกระบวนการก็จะได้มาจัดการเรียนการสอน มีแนวทางจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กมากขึ้น”^{๑๐๕}

อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรที่มีการปรับปรุงตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองหรืองบประมาณในการฝึกอบรมมากกว่าที่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนส่งผลให้ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอนและทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถเตรียมการสอนได้ทัน และไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอภิบายให้ฟังว่า

“เรื่องของหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงของ สพฐ. คือเขาให้เพิ่มมาเลย คือ เราก็ไม่อยากจะว่ากระบวนการเขานะเพราะว่า อย่างหน้าที่พลเมือง คสช. ประกาศ กระทรวงประกาศ สพฐ. ก็กระตือรือร้นมาเลยว่าต้องทำหน้าที่พลเมือง มันมีอยู่แล้วแต่ผอ.ผอ.ว่า แต่อยู่ ๆ มาให้แทรกกลางเทอม ครูผู้สอนจึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ทันก็เพิ่มมาอย่างไรก็ต้องหาให้ได้แล้วก็พอให้ทำปีหน้าดีกว่าไหม อบรมก็พูดกันไม่จบซักทีถามคนนี้ก็อีกแนวหนึ่ง คนนี้ก็อีกแนวหนึ่ง บางทีแนวมันมาไม่ตรงกันครูก็ไม่รู้จะทำยังไง อบรม คือ เราก็ไม่ได้อบรมครูทั้งหมดเขาเอาแต่ตัวแทนไปแล้วมาเผยแพร่ บางวิชาไปลงรายละเอียดมากเกินไป ให้ใช้เทอม ๒ เลย ครูจัดกิจกรรมไม่ถูก ไหนจะต้องแผนการสอนไหนจะต้องมาเตรียมเนื้อหา แนวทางเรา ไหนจะประกันคุณภาพอีกมันก็หลาย ๆ อย่าง ภาระครูเยอะตอนนี้ บางครั้งงานมันเร่งรีบเกินไป มันก็จะมีบ้าง งานก็เร่งอันนั้นก็ให้ส่ง บางทีการสอนอาจจะไม่เต็มที่ในเรื่องของเวลาการสอน คือ อาจจะต้องตามคนอื่นที่ไปดูห้องให้หน่อยเลยไม่ได้สอนเองวิชาของเขา”^{๑๐๖}

สรุปได้ว่า การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษาต้อง สามารถยกระดับการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียนทั้งระบบ โดยแต่ละโรงเรียนไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็น มาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องมีมาตรฐานทางการศึกษาที่เป็นไปตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และควรเป็นนโยบายที่ต่อเนื่องเพื่อไม่สร้างความสับสนแก่สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนทักษะของผู้เรียนให้มีคุณภาพ สภาพแวดล้อม ทางการศึกษามีทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ประกอบ ห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมทางวิชาการ หากแต่เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ได้ตามความเหมาะสม

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๗ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๘ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ชุมชนและผู้ปกครองเป็นเครือข่ายทางปัญญาที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ของสถานศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์สถานที่ และหน่วยงานอื่น ๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“ชุมชนและผู้ปกครองได้เข้ามามีการจัดการเรียนรู้เรื่องของวิทยากร ผู้ปกครองเครือข่ายจะมีประธานของผู้ปกครองในโรงเรียน เดิมทีเราก็จะมีใบให้แต่ละห้องมีผู้ปกครองเครือข่าย มีผู้ปกครองมาให้ความร่วมมือ ถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือจะมารวมกันแล้วก็เลือกประธาน เลือกละเลขา เลือกรองประธานกันกลุ่มที่มีตำแหน่งก็จะมาแล้วก็มีการของสาธารณสุข โดยมีผู้ปกครองเครือข่ายเป็นกรรมการในการเซ็นเรื่องจ่ายเงิน”^{๑๐๗}

การสร้างความร่วมมือร่วมใจของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สามารถทำได้ในลักษณะของเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา สร้างสายใยเชื่อมสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา และให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“ผู้ปกครองเครือข่ายเราจะมีประธานของผู้ปกครองในโรงเรียนเรา เดิมทีเราก็จะมีใบให้แต่ละห้องมีผู้ปกครองเครือข่าย มีผู้ปกครองมาให้ความร่วมมือ ถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือจะมาได้ไหม จะมีปฏิเสธบ้าง ถ้ามาก็ประมาณ ๕ คน ส่วนใหญ่จะเป็นพวกแม่บ้านที่ว่างแต่คงไม่บ่อยแล้วก็มารวมกันแล้วก็เลือกประธาน เลือกละเลขา เลือกรองประธาน กลุ่มที่มีตำแหน่งก็จะมาแล้วก็มีการของสาธารณสุข โดยมีผู้ปกครองเครือข่ายเป็นกรรมการในการเซ็นเรื่องจ่ายเงิน”^{๑๐๘}

เครือข่ายทางปัญญายังมีบทบาทในการส่งเสริมทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“นักเรียนของเราได้รับทุนการศึกษาจากเทศบาลบ้าง จากวัดบ้างแล้ว ครูแนะแนวเราหาทุนเก่งค่ะ มีหน่วยงานของวัด ของสภาวัฒนธรรม แล้วก็ก็มีทุนของในหลวงก็มีเขาก็ไปเสาะแสวงหามาแต่เราก็จะดูเด็กแต่ละคนแต่ละบริบทไปเรื่อย ๆ หรือบางคนก็คือลำบากถึงขั้นแบบว่าไม่มา ครูก็จะช่วยแก้ปัญหาโดยการตามไปดูที่บ้าน หรือพ่อแม่ไม่มีเขาก็เขียนจดหมายมาทางที่โรงเรียน ผอ. ก็มอบจักรยานให้ ถ้าลำบากมากเด็กเริ่มที่จะทำอะไรได้ก็จะฝากไว้กับร้านค้า ร้านค้าก็จะให้เขา

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๙ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๐ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ช่วยงาน ช่วยล้างจานตอนพักกลางวัน ครูเขาก็จะดูเด็กไปช่วยงานมากกลางวันไปท อะอะไรก็ได้ หลังเลิกเรียนค่อยว่ากัน”^{๑๐๙}

“มันต้องช่วยสถาบันที่มีการแข่งขันมีความรู้ระดับสูง ฟัน ๆ มันไม่ทันไปแข่งไม่ได้แล้ว เด็กของผมไปมหาวิทยาลัยมานี่นะ ไปเข้าค่ายโอลิมปิก ผมบอกแล้วมันมีประโยชน์ เครื่องไม้เครื่องมือ อาจารย์มันจะต่างจากครูโลกจะกว้าง พวกนี้พอกลับมาจะประสบความสำเร็จพวกแพทย์ชนบท เด็กทุกคนเข้าโอลิมปิกวิชาการ ทั้งนี้ เพราะระดับมหาลัยจะดีกว่า แต่ถ้าเราเรียนอยู่ อัตราครูฝีมือครูมันต้องไปเจอครูระดับนั้น ถ้าเด็กของผมเก่ง ๆ ก็เชิญคนภายนอกมาเทรนแล้วเราก็ดิวไว้กับมหาวิทยาลัยในจังหวัดเลย เด็กห้องพิเศษ ม.ปลายต้องไปฝึกห้องปฏิบัติการในที่ของเขาเพราะแลบเขาดีกว่าเราเยอะ”^{๑๑๐}

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านที่ให้ความเห็นว่าผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ควรร่วมมือในลักษณะของเครือข่ายในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบของทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางการเรียนรู้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทรัพยากรด้านบุคลากร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“ชุมชนมีทั้งองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัด เพราะโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด เราก็ช่วยกันมาตลอด เป็นสารพัดขออะไรมาเราให้หมดอย่าง อบต. เขาก็ช่วยเหลือเรา เราก็ช่วยเหลือเขา เขาก็สนับสนุนเงินค่าจ้างครูสอน จังหวัดก็มาดูแล นายก อบต มีลูกหลานเรียนก็มาช่วยสนับสนุนเทศบาลขออะไรก็ไม่ติดขัด เพราะเราและเขาเรียกว่าพึ่งกันอยู่ตลอดเวลาเพราะโรงเรียนของผมกับชุมชน ไม่ได้แยกจากกันช่วยกันตลอด เขาขออะไรมาเราก็ช่วยหมดขอมีกิจกรรมสารพัดเราช่วยเขา เพราะโรงเรียนเราแยกจากชุมชนไม่ได้ เด็กก็อยู่ในชุมชน พ่อแม่ก็คุ้นเคย ศิษย์เก่าก็มา ผู้ปกครองเนี่ย ตอนแรกเนี่ยเคยจะเข้ามาสอนกัน ตอนนี้นั้นก็ไม่ตรงทางและเพราะว่าถ้าเขาท ำได้ เชิญผู้ปกครองมาสอน พอมีขยมแล้วไม่กล้ามาสอน เพราะเด็กโตแล้วแต่ซัพพอร์ตการหาวิทยากรเขาทำให้ตลอด”^{๑๑๑}

นอกจากนี้ ชุมชนยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียนด้วย โดยการร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำโครงการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะเด็กเราจะอยู่โซนรอบโรงเรียนและวัด ส่วนใหญ่ก็ไปถ่ายรูป สอบถามพระในวัด ไปคุย

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๑ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๒ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๓ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

กับพวกกรรมการวัด สอบถามชาวบ้าน บางทีก็พาไปช่วงวันหยุด ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการเป็น แหล่งเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียนอีกทางหนึ่งด้วย”^{๑๑๒}

นอกเหนือจากการที่ชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแล้ว ชุมชนยังสามารถเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนด้วย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายให้ฟังว่า

“จะมีให้เด็กไปสอนในชุมชน ไปเล่นนิทาน ไปช่วยงานชุมชน ตามโรงเรียนอื่นในอำเภอก็มี ไปจัดกิจกรรมข้างนอกส่วนใหญ่ ฝึกกิจกรรมให้เด็กฝึกพูด ส่วนหมวดสังคมมีกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม เป็นหลักการส่งเสริมประชาธิปไตย ก็จะมีเกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญตักบาตร วันแม่ วันพ่อ วันปีใหม่ ประเพณีวันสำคัญ ภายนอกโรงเรียนก็เป็นในเรื่องของค่ายวิถีชีวิต ไปปฏิบัติธรรมที่วัด งานจากภายนอกก็งานบวช”^{๑๑๓}

การเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านการศึกษาภายนอก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานสากลเป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นเป้าหมาย และทิศทางในการยกระดับการจัดการศึกษาทั้ง โรงเรียนมิใช่การจัดการศึกษาในลักษณะของแผนการเรียนสำหรับผู้เรียนบางกลุ่ม การออกแบบ หลักสูตรต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาคุณภาพบรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนด มีการต่อยอดคุณลักษณะที่เทียบเคียงกับ สากล โดยโรงเรียนจะพิจารณาให้สอดคล้องเหมาะสมกับความพร้อม และจุดเน้นของโรงเรียนมากกว่า ที่จะมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น รวมถึงการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายทางปัญญาทั้งแหล่ง เรียนรู้โดยชุมชน และ เครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทที่เป็น ปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม โดยสนับสนุนกิจกรรม สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาให้ ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสถานศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ เชื่อมโยงผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ในชุมชน

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัด เลย มีเป้าหมายตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางและมีการแทรกการ พัฒนาทักษะของผู้เรียนตามเนื้อหาซึ่งแต่ละเนื้อหาก็มีกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นส่วน ๆ อยู่แล้ว รวมถึงการ

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๔ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๕ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

จัดการเรียนรู้มีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๔.๑.๒ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เป็นแนวคิดที่ให้ครูผู้ช่วยเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แทนการออกระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งและให้ปฏิบัติตาม ถือเป็นการพัฒนาในตัวบุคคลได้อย่างยั่งยืน เพราะครูผู้ช่วยต่างมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยแตกต่างกัน การมีช่องทางให้ครูผู้ช่วยเข้ามาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์บนพื้นฐานการให้เกียรติและเสรีภาพทางวิชาการ จะช่วยให้ครูผู้ช่วยยอมรับในความรู้ เกิดเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนในที่สุด

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ของกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ประกอบด้วย ๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ ๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้ ๓) กระบวนการเรียนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ๔) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และ ๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนจะนำเสนอปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา และให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม และการใช้ผังความคิดช่วยจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบอยู่ในรูปแบบที่สามารถอธิบายได้

(๒) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเสนอโมโนทัศน์อย่างกว้างก่อนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ใหม่ไปเชื่อมโยงกับโมโนทัศน์กว้างที่ผู้สอนได้วางไว้ล่วงหน้า

(๓) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน

๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ๒ ประการ ดังนี้

(๑) เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับผู้เรียน

(๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๓) กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้มาโดยการนำหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ นำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอโมโนทัศน์ที่ผู้สอนวิเคราะห์หามโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างขวางครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อย ๆ ที่จะสอนแก่ผู้เรียนก่อนการนำเสนอเนื้อหาใหม่ เมื่อผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาใหม่ ผู้เรียนจะสามารถนำเนื้อหาใหม่นั้น ไปเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่วางไว้ล่วงหน้า แล้วทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน

ขั้นที่ ๒ เผชิญปัญหา เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา

ขั้นที่ ๓ ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา

ขั้นที่ ๔ วางแผนในการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแบ่งกลุ่มแบบละความสามารถ ประมาณกลุ่มละ ๓-๔ คน เพื่อร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม และวางแผนในการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหาจากขั้นตอนที่ ๓

ขั้นที่ ๕ ดำเนินการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหา ตามกระบวนการที่วางไว้ในขั้นที่ ๔

ขั้นที่ ๖ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอข้อมูลโดยการทำแผนผังความคิด (Mind mapping) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กับกระบวนการจัดประสบการณ์ พัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์สำคัญให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ปฏิบัติการจัดประสบการณ์ตามสาระการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ข้างต้น มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

๔) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้เป็นแนวทางในการติดตามผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ โดยวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้

๕) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๕๑$, $SD = ๐.๕๐$) ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เพื่อสร้างความเข้าใจ และเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ซึ่งการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๒.๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๑. การหารูปแบบโดยศึกษาเอกสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก เพื่อสร้างแนวการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน กระบวนการ

จัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ๖ ขั้นตอน ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยฯ ดังนี้

ขั้นนำ (Introduction)

๑) ขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation) เป็นขั้นการทำสมาธิเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมนำสู่ความรู้ใหม่ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติการสอนให้นักเรียนนั่งสมาธิ หายใจให้ลึก ๆ ช้า ๆ และมีจังหวะที่แน่นอน สมองปลอดโปร่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ก าลังอ่านเป็นขั้นตอน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่อ่านประสบการณ์เดิม โดยการตั้งคำถาม เชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ที่นำเสนอ สอนให้ผู้เรียนเขียนคำศัพท์ หรือประโยคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะอ่านส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลข้อมูลของผู้เรียน

ขั้นกิจกรรม (Activities)

๒) ขั้นกระทำ (Act) คือ สร้างความเข้าใจและค้นหาข้อความที่สำคัญของเนื้อหา โดยการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสมของผู้เรียน สืบหาเนื้อหาและอ่านเนื้อหา ชื่อเรื่อง ลักษณะการอ่าน เพื่อค้นหาแนวคิดที่สำคัญ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ลำดับความสำคัญ ใจความ หลักและรายละเอียดที่น่าสนใจโดยผู้ปฏิบัติการสอนอธิบาย สังเกตรูปแบบของเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและค้นหาข้อความที่สำคัญของเนื้อหา แล้วสรุปเป็นความคิดที่แสดงถึงขั้นตอนการอ่านอย่างเป็นระบบของผู้เรียน

๓) ขั้นค้นคว้า (Resources) คือ หาความรู้จากสื่อด้วยตนเองและจากแหล่งต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ผู้ปฏิบัติการสอนแนะนำให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง โดยเริ่มต้นผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรืออื่น ๆ ค้นหาใจความสำคัญของเนื้อหา เพื่อความเหมาะสมของผู้เรียน ผู้ปฏิบัติการสอนให้เป็นผู้รับฟัง ผู้เสนอแนะ ผู้ร่วมเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษา ผู้สร้างโอกาส สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นนักออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่มีบทบาทมากที่สุด

๔) ขั้นฝึกทักษะ (Institute) คือการปฏิบัติจริงในการคิด วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลในขณะที่อ่านผู้เรียนต้องเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาเพื่อทำให้สามารถอ่านแล้วมีความเข้าใจยิ่งขึ้น โดยผู้ปฏิบัติการสอนเป็นผู้คอยแนะนำความถูกต้อง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะ การใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรม ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมแบบฝึกเสริมทักษะเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจใฝ่ เรียนรู้ของผู้เรียน

๕) ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ฝึกให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบความรู้ตนเองว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ กับการวิเคราะห์การเรียนรู้ของ Bloom นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะได้และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ขั้นแรก เพื่อตรวจสอบความรู้ตนเองว่าเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือไม่ ควรทำอย่างไรเมื่ออ่านไม่เข้าใจ ผู้ปฏิบัติการสอนแนะนำผู้เรียนปรับการกระทำของตนเอง นำไปสู่จุดมุ่งหมายแนะนำกิจกรรมอื่นที่ผู้เรียนสามารถทำระหว่างการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาทางความคิดมากขึ้นผ่านกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลข้อมูลของผู้เรียน

ขั้นสรุป Summary

๖) ขั้นสรุปแบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการอ่านภาษาไทยด้วยแผนผังความคิด ผู้เรียนสรุปความสามารถในการอ่านใจความสำคัญของเนื้อหาตามความเข้าใจของนักเรียนโดยครูเป็นผู้วางรูปแบบ สรุปองค์ความรู้เข้าใจโดยผ่านสติปัญญาทางสมองและกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลข้อมูลของผู้เรียน ตรวจสอบจุดประสงค์ในการอ่านจับใจความสำคัญบรรลุหรือไม่

๔.๒.๒ ขั้นประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

การวิเคราะห์ผลที่ได้รับจากการจัดทำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เป็นโครงสร้างสร้างคู่มือการใช้รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เพื่อประเมินหาคุณภาพของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำนวน ๓ ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปรผล
๑. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย			
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญการพัฒนารูปแบบฯ มีความชัดเจน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑.๒ ความเหมาะสมการลำดับความเป็นมาของรูปแบบฯ มีความเข้าใจง่าย	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๑.๓ ความเหมาะสมของสาเหตุและเหตุผลในการพัฒนารูปแบบฯ	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๑.๔ ความเหมาะสมการใช้ภาษาในการอธิบายรูปแบบฯ มีความต่อเนื่องและชัดเจน	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
รวม	๔.๕๕	๐.๐๖	มากที่สุด
๒. ทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ			
๒.๑ ความเหมาะสมการใช้ทฤษฎีและแนวคิดของรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๒.๒ ความเหมาะสมการเชื่อมโยง ทฤษฎีและแนวคิดอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย	๔.๘	๐.๓๒	มาก
รวม	๔.๗	๐.๑	มากที่สุด
๓. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ			
๓.๑ ความเหมาะสมการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ คลอบคลุมตามหลักการการพัฒนารูปแบบ	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๓.๒ ความเหมาะสมแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๓.๓ ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีการจัดลำดับองค์ประกอบอย่างเหมาะสม			
รวม	๔.๖	๐.๐๗	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ) แสดงผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปรผล
๔. ด้านองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ			
๔.๑ ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมีความสอดคล้องและชัดเจน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๔.๒ ความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความสอดคล้อง	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๔.๓ ความเหมาะสมขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๔.๔ ความเหมาะสมการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๔.๕ ความเหมาะสมการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยฯ แบบ Graphic Organizer โดยใช้ Mind Mapping มีความสอดคล้อง			
๑) ชั้นนำ (Introduction) ประกอบด้วยหนึ่งขั้นตอนย่อย			
๑.๑) ชั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation)			
๒) ชั้นกิจกรรม (Activities) ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนย่อย	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๒.๑) ชั้นกระทำ (Act)			
๒.๒) ชั้นแหล่งการเรียนรู้ (Resources)	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๒.๓) ชั้นฝึกทักษะ (Institute)	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๒.๔) ชั้นการวิเคราะห์ (Analysis)	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๓) ชั้นสรุป (Summary) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๓.๑) ชั้นสรุปแผนผังความคิด (Mind Mapping)			
	๕	๐	มากที่สุด
รวม	๔.๖๖	๐.๑๑	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	๔.๖๒	๐.๐๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = ๐.๐๙) เมื่อแยกเป็นประเด็นและองค์ประกอบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน

ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๐๖) ด้านทฤษฎี และแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗$, S.D. = ๐.๑) ด้านการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖$, S.D. = ๐.๐๗) ด้านองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๑๑) ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีการตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ประกอบด้วยความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และประเมินความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ตารางที่ ๔.๒ ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปรผล
๑. ความเป็นไปได้ความเป็นมาและความสำคัญการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความชัดเจน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๒. ความเป็นไปได้การลำดับความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความเข้าใจง่าย	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๓. ความเป็นไปได้ของสาเหตุและเหตุผลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๔. ความเป็นไปได้การใช้ภาษาในการอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความต่อเนื่องและชัดเจน	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๕. ความเป็นไปได้การใช้ทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๖. ความเป็นไปได้การเชื่อมโยง ทฤษฎีและแนวคิดอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย	๔.๘	๐.๓๒	มาก

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ) ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทย
เชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๗. ความเป็นไปได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ คลอบคลุมตามหลักการการพัฒนารูปแบบ	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๘. ความเป็นไปได้แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๙. ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีการจัดลำดับองค์ประกอบอย่างเหมาะสม	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๑๐. ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมีความสอดคล้องและชัดเจน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๑. ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความสอดคล้อง	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๒. ความเป็นไปได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง	๔.๔	๐.๔๘	มาก
๑๓. ความเหมาะสมการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๔. ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ แบบ Graphic Organizer โดยใช้ Mind Mapping มีความสอดคล้อง	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๕. ความเป็นไปได้ของขั้นนำ (Introduction) ประกอบด้วยหนึ่งขั้นตอนย่อย คือ ขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation)	๔.๘	๐.๓๒	มากที่สุด
๑๖. ความเป็นไปได้ของขั้นกิจกรรม (Activities) ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนย่อย คือ (๑) ขั้นกระทำ (Act) (๒) ขั้นแหล่งการเรียนรู้ (Resources) (๓) ขั้นแหล่งการเรียนรู้ (๔) ขั้นฝึกทักษะ (Institute) (๕) ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)	๔.๖	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๗. ความเป็นไปได้ของขั้นสรุป (Summary) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยหนึ่งขั้นตอน คือขั้นสรุปแผนผังความคิด (Mind Mapping)	๕	๐	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	๔.๖๒	๐.๔๑	มากที่สุด

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อมีภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ความเป็นไปได้ความเป็นมาและความสำคัญการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้การใช้ภาษาในการอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความต่อเนื่องและชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) ความเป็นไปได้การใช้ทฤษฎีและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้การเชื่อมโยงทฤษฎีและแนวคิดอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.8$, S.D. = 0.32) ความเป็นไปได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ คลอบคลุมตามหลักการ การพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมีความสอดคล้องและชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้ของขั้นนำ (Introduction) เป็นขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) ความเป็นไปได้ของขั้นกิจกรรม (Activities) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้ของขั้นสรุป (Summary) เป็นขั้นสรุปแผนผังความคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5$, S.D. = 0) รองลงมาความเป็นไปได้การลำดับความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้สาเหตุและเหตุผลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีการจัดลำดับองค์ประกอบอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$, S.D. = 0.48) ความเป็นไปได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยมีประเด็นและองค์ประกอบดังนี้

๑) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ ที่มีต่อนักเรียนฯ

๒) ด้านทฤษฎี และแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ

๓) ด้านการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ

๔) ด้านองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ประกอบด้วย

๑) ความเป็นไปได้ความเป็นมาและความสำคัญการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความชัดเจน

๒) ความเป็นไปได้การใช้ภาษาในการอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๓) ความเป็นไปได้การใช้ทฤษฎีและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๔) ความเป็นไปได้การเชื่อมโยงทฤษฎีและแนวคิดอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

๕) ความเป็นไปได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ ครอบคลุมตามหลักการ การพัฒนารูปแบบ

๖) ความเป็นไปได้แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

๗) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมีความสอดคล้องและชัดเจน

๘) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความสอดคล้อง

๙) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน

๑๐) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๑๑) ความเป็นไปได้ของขั้นนำ (Introduction) เป็นขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation) ความเป็นไปได้ของขั้นกิจกรรม (Activities) ความเป็นไปได้ของขั้นสรุป (Summary) เป็นขั้นสรุปแผนผังความคิด

๑๒) ความเป็นไปได้การลำดับความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความเข้าใจง่าย

๑๒) ความเป็นไปได้สาเหตุและเหตุผลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๑๓) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีการจัดลำดับองค์ประกอบอย่างเหมาะสม

๑๔) ความเป็นไปได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง

๔.๓ นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อ นักเรียนในจังหวัดเลย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย หลักสำคัญของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ และผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๓.๑ หลักสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีแนวคิดสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยครูผู้ช่วยเป็นผู้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายผ่านการอ่าน ฟัง เขียน และคิดขั้นสูง

๔.๓.๒ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่ครูผู้ช่วยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดขั้นสูง

๔.๓.๓ ผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย คือ ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วมมากขึ้น วัดผลจากการสังเกตพฤติกรรม คือ การซักถาม การตอบคำถาม การร่วมอภิปราย การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้ช่วยในห้องเรียน และผู้เรียนเกิดการคิดขั้นสูง วัดได้จากผลงานของผู้เรียน

๔.๓.๔ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๓.๔.๑ ครูผู้ช่วยเตรียมความพร้อม (Preparation: P)

เป็นขั้นตอนแรกที่ครูจะต้องเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนจัดการเรียนรู้ในทุกด้าน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมเนื้อหาที่จะจัดการเรียนรู้ วางแผนออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อแน่ใจว่ากิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนเพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูง รวมถึงการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเอง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูผู้ช่วยจึงต้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ครูผู้ช่วยวิเคราะห์เนื้อหาหารายวิชาที่จะจัดการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง บูรณาการเนื้อหาหารายวิชาให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงบูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหากับรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นมโนทัศน์ที่สำคัญในเนื้อหาหารายวิชา เนื่องจากเมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในมโนทัศน์สำคัญที่ได้เรียนรู้จะสามารถนำไปใช้กับการเรียนด้วยตนเองได้ต่อไป

๒) ครูผู้ช่วยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายคาบให้มีทั้งกิจกรรมด้านการรู้คิด (Cognitive Activity) และกิจกรรมด้านพฤติกรรม (Behavior Activity) นั่นคือ กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนโดยให้ความสำคัญทั้งกิจกรรมด้านพฤติกรรมและกิจกรรมด้านการรู้คิด โดยในระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมด้านพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็น การพูด การฟัง การอ่าน หรือการเขียน จะต้องทำให้ผู้เรียนได้คิดในระหว่างทำกิจกรรมนั้นและสามารถสะท้อนความคิดออกมาเป็นคำพูดหรือผลงานได้ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ

๓) ครูผู้ช่วยเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะต้องมีรายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้ง ๕ ขั้นตอนอย่างละเอียดและชัดเจน รวมถึงบอกรายละเอียดของสื่อหรืออุปกรณ์จัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถควบคุมกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ในเวลาที่กำหนด

๔) ครูผู้ช่วยวิเคราะห์ตนเองว่าต้องพัฒนาทักษะใดเพิ่มเติมก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการลงมือทำและคิดตามในสิ่งที่ทำ โดยเป็นการคิดระดับสูง ครูผู้ช่วยจะต้องทำให้การเรียนรู้น่าตื่นเต้น

สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ฟัง อ่าน เขียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกทักษะภาษาไทย เช่น ครูผู้ช่วยวิเคราะห์ว่า ตนเองยังใช้เทคนิคการตั้งคำถามไม่ดีพอ คำถามที่ใช้เป็นเพียงการถามความจำไม่ได้ถามให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ ครูผู้ช่วยจึงต้องการพัฒนาการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดขั้นสูง หรือการที่ครูผู้ช่วยวิเคราะห์ว่า ตนเองขาดการให้ข้อเสนอแนะเมื่อผู้เรียนนำเสนอผลงานรวมถึงการให้ข้อติชม ครูผู้ช่วยต้องการพัฒนาเทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับและเทคนิคการเสริมแรง หรือครูผู้ช่วยอาจคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่า ผู้เรียนบางคนจะไม่ให้ความร่วมมือจะต้องเตรียมวิธีการแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนไม่ทำงาน หรือแม้กระทั่งการที่ครูผู้ช่วยวิเคราะห์ตนเองว่า มีท่าทางที่ทำให้ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก ครูผู้ช่วยจึงต้องฝึกท่าทางการแสดงออกทั้งสีหน้า แววตา น้ำเสียงให้เกิดความรู้สึกน่าฟัง เป็นต้น

๔.๓.๔.๒ ผู้เรียนทราบทิศทางในการเรียน (Orientation: O)

เมื่อครูผู้ช่วยมีความพร้อม ผู้เรียนก็ต้องมีความพร้อมก่อนที่จะเรียน ในขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นที่ครูผู้ช่วยจะต้องทำให้ผู้เรียนทราบทิศทางในการเรียนแต่ละคาบ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเดิมนั้นผู้เรียนมักเป็นฝ่ายรับความรู้จากครูอย่างเดียวและไม่คุ้นเคยกับวิธีการเรียนรู้ที่ต้องมีส่วนร่วมมากขึ้น การเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม รวมถึงไม่มีทิศทางในการเรียนรู้ว่าแต่ละคาบจะได้เรียนรู้ในสิ่งใด นอกจากนี้ครูผู้ช่วยยังต้องสร้างหรือส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้เชิงรุกให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีประโยชน์เพียงใด เกิดความรู้สึกพอใจ ผู้เรียนก็จะยอมรับและมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่อไป โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ครูสำรวจเจตคติต่อการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน โดยการพูดคุยทักทายกับผู้เรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบตามความรู้สึกของตนเองอย่างตรงไปตรงมา คอยฟังและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะตอบ เช่น ถามว่า "วันนี้นักเรียนอยากเรียนโดยการฟังบรรยายหรือการทำกิจกรรมกลุ่ม" หรือ "ในคาบที่แล้วนักเรียนได้เรียนโดยการทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนรู้สึกอย่างไร" เป็นต้น

๒) ครูบอกวัตถุประสงค์และข้อตกลงในการเรียนแต่ละคาบให้ผู้เรียนทราบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงรุกและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดชิ้นงาน มีโอกาสเลือกที่จะทำงานในเรื่องที่ตรงกับความถนัดหรือความสนใจของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน จะเกิดความกระตือรือร้น นอกจากนี้ครูยังต้องชี้แจงให้ชัดเจนว่าในคาบนี้ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาสำคัญอะไรบ้าง เมื่อ

ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในวันนี้แล้วสามารถประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้และสามารถนำไปศึกษาต่อด้วยตนเองได้

๓) ครูสร้างหรือส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ เชิงรุกให้กับผู้เรียน ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การนำข่าวหรือบทความเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกที่ประสบความสำเร็จมาให้ผู้เรียนอ่าน การนำคลิปวิดีโอตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้เรียนดู การบอกถึงผลดีที่ผู้เรียนจะได้รับเมื่อได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก เป็นต้น

๔.๓.๔.๓ ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Action: A)

เป็นขั้นที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอาจเป็นการจัดการเรียนรู้ ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายวิธี โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน อภิปราย หรือมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นโอกาสในการที่ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลและประสบการณ์จากการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตนเอง ได้คิดในสิ่งที่ทำซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง คือ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ครูทบทวนความรู้เดิมเพื่อให้นักเรียนสามารถดึงความรู้มาใช้ได้ เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกนั้น นักเรียนจะต้องจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถใช้ได้หลายวิธี เช่น การทดสอบก่อนเรียน การสนทนาซักถามถึงพื้นฐานความรู้ของนักเรียน ในเรื่องที่จะจัดการเรียนรู้หรือการทบทวนโดยใช้สื่อให้นักเรียนสนทนาหรืออภิปรายแสดงความรู้เดิมจากกิจกรรมที่เคยเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งการทบทวนความรู้เดิมนอกจากจะทำให้นักเรียนได้ประเมินความรู้ ที่ตนเองมีแล้ว ยังสามารถทำให้ครูได้ประเมินต่อไปว่าจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่นักเรียนจะได้รับ

๒) ครูนำเสนอเนื้อหาที่จะใช้จัดการเรียนรู้ในคาบ โดยใช้วิธีการตั้งคำถาม กระตุ้นให้นักเรียนสงสัย คิดตาม เกิดความอยากรู้ในเนื้อหาที่จะเรียน แล้วนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่างๆ เช่น รูปภาพ คลิปวิดีโอ ข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น ให้นักเรียนฟัง อ่าน หรือดู เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้นักเรียนรวบรวมความคิดที่หลากหลาย

๓) ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ โดยให้มีส่วนร่วมในการทำงานคู่หรืองานกลุ่มย่อย เน้นกิจกรรมที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือประยุกต์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ ไปสู่เหตุการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจริงในอนาคตได้ ซึ่งมีวิธีจัดการเรียนรู้มีได้หลากหลาย การเลือกใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของครู บุคลิกของนักเรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้

๔) ในระหว่างการทำกิจกรรมของนักเรียน ครูคอยกระตุ้นทางอ้อมเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดในขณะทำงานที่หลากหลาย ให้นักเรียนร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ให้นักเรียนสะท้อนความคิดในสิ่งที่ลงมือทำโดยกระตุ้นให้อธิบายถึงเหตุผลที่ใช้กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มโดยดึงความรู้และความคิดของนักเรียนออกมาส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความคิดของเพื่อน สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนกล้าพูดและมีความสุขกับการเรียนรู้ ซึ่งในระหว่างที่ครูเดินดูแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมควรให้การเสริมแรงทันทีที่เห็นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยให้การเสริมแรงด้วยท่าทางและคำพูดทางบวก เช่น "เป็นความคิดที่ดีมาก" หรือ "เยี่ยมจริงๆ" เป็นต้น

๕) ครูให้นักเรียนสรุปกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน แล้วนำเสนอแนวคิด/ผลงานหน้าชั้น หรือนำมาสอนเพื่อนนักเรียน โดยครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสออกมาหน้าชั้น ไม่ให้นักเรียนเพียงคนเดียวคนหนึ่งเป็นคนนำเสนอทุกครั้ง

๔.๓.๔.๔ เสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Reinforce: R)

เป็นขั้นที่ครูสนับสนุนให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับในผลงานของนักเรียน ให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้เชิงรุกจากการได้ลงมือทำ เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ยอมรับและเห็นคุณค่าในความคิดเห็นของนักเรียน เมื่อครูส่งเสริมให้นักเรียนคิดแล้วนั้น การยอมรับและเห็นคุณค่าของครูหลังจากที่นักเรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นจะช่วยเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนมากขึ้น ไม่ตำหนิหรือทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความรู้ของเขาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงกับความคิดของครู

๒) ให้ข้อมูลย้อนกลับในผลงานของนักเรียน เพื่อให้ นักศึกษาทราบว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องจำกัดไว้เพียงคำตอบเดียวเพื่อให้มีความหลากหลายในความคิด แต่ถ้าความคิดนั้นไม่เหมาะสม ครูก็ต้องสอนวิธีคิดที่ถูกต้อง ควรหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลย้อนกลับว่า ผิดหรือถูกเพียงอย่างเดียว

๓) ให้การเสริมแรงทันทีหลังจากที่ตัวแทนนักเรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน อาจเป็นท่าทางและคำพูดทางบวก เช่น "ผลงานของกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์มาก" หรือเสริมแรงด้วยป้ายรางวัล เช่น การให้แต้มสะสมคะแนน เป็นต้น และสำหรับนักเรียนที่ออกมาแนะนำหน้าชั้นควรให้การเสริมแรงเพื่อเป็นแรงเสริมให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในพฤติกรรมที่ได้แสดงออกมา และมีความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยท่าทางและคำพูดทางบวก

๔.๓.๔.๕ ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (Evaluation: E)

เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน เป็นการประเมินการเรียนรู้รอบด้าน ทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะนิสัย ด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำความรู้และทักษะที่เรียนไปใช้ในสภาพและสถานการณ์จริงหรือเชื่อมโยงใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ท้ายคาบ โดยการที่ครูเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบหรือให้เป็นผู้อภิปรายสรุป ครูช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนกับสรุปผลการเรียนรู้ ส่งเสริมและนำทางให้นักเรียนได้รู้วิธีวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามประเด็นที่สงสัยหรือประเด็นที่ยังไม่เข้าใจ

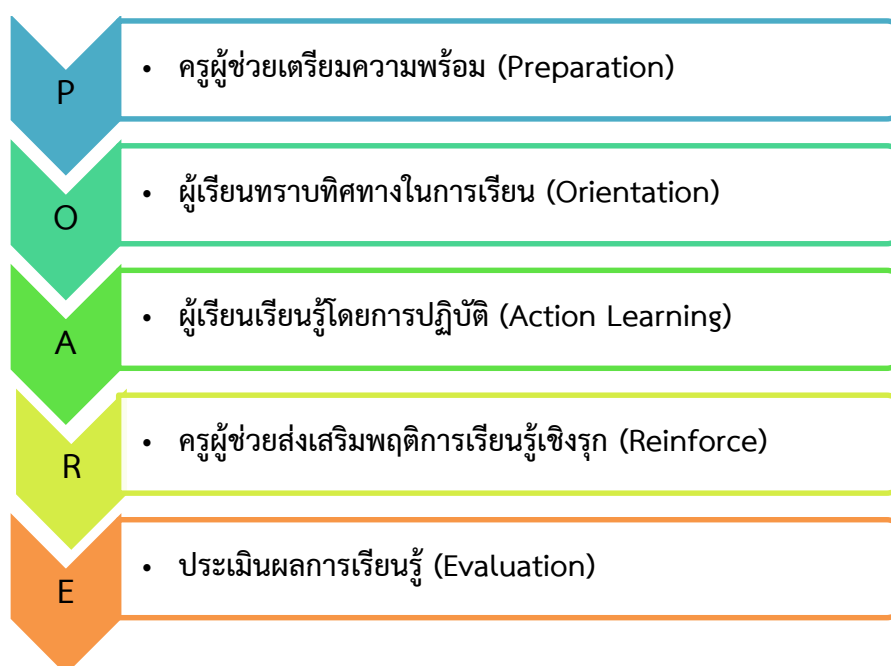
๒) ครูให้นักเรียนประเมินตนเองว่ารู้สึกอย่างไรในการเรียนรู้ในวันนี้ ได้แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนมากน้อยเพียงใด และให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่าคาบหน้าอยากเรียนแบบไหน โดยทำได้หลายวิธี เช่น ให้เขียนลงในสมุดบันทึกหรือกระดาษ และให้อธิบายความรู้สึก เป็นต้น

๓) ครูประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่นักเรียนทำในห้องเรียน หรือมอบหมายเพิ่มเติมเป็นการศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียนด้วยตนเอง โดยงานที่ให้นักเรียนทำนอกห้องเรียนจะต้องเป็นงานที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงานที่จะทำ และงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ปฏิบัติควรเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งครูอาจให้นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานได้หลากหลายแตกต่างกันโดยแจ้งเกณฑ์ประเมินพร้อมทั้งคำอธิบายคุณภาพของงานตามเกณฑ์ให้ทราบล่วงหน้า

๔) ครูประเมินการจัดการเรียนรู้ ของตนเองหลังจัดการเรียนรู้ท้ายคาบเพื่อนำผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ย้อนกลับไปขึ้นที่ ๑ ในการเตรียมความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ในคาบต่อไป เช่น พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ไม่เหมาะสมกับนักเรียน หรือพบว่า นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกน้อยหรือไม่มีเลย ครูจะต้องวางแผนหาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน หรือครูพบว่า ตนเองไม่ได้เสริมแรงให้นักเรียนอย่างทั่วถึงก็หาวิธีการเสริมแรงอื่นๆ นอกจากคำพูด ท่าทาง เช่น แสตมป์สะสมคะแนน เป็นต้น ซึ่งการทบทวนและประเมินการจัดการเรียนรู้ ของตนเองท้ายคาบจะทำให้ครูรู้ว่าสิ่งที่ได้จัดการเรียนรู้ ในแต่ละคาบมีข้อบกพร่องใดที่ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขในคาบต่อไป

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน ดังภาพที่ ๔.๑ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๑ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (POARE)

ขั้นที่ ๑ ครูผู้ช่วยเตรียมความพร้อม (Preparation: P)

เป็นขั้นตอนแรกที่ครูจะต้องเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนจัดการเรียนรู้ในทุกด้านเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมเนื้อหาที่จะจัดการเรียนรู้ วางแผนออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อแน่ใจว่ากิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนเพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูง รวมถึงการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเอง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูผู้ช่วยจึงต้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ ๒ ผู้เรียนทราบทิศทางในการเรียน (Orientation: O)

เมื่อครูผู้ช่วยมีความพร้อม ผู้เรียนก็ต้องมีความพร้อมก่อนที่จะเรียน ในขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นที่ครูผู้ช่วยจะต้องทำให้ผู้เรียนทราบทิศทางในการเรียนแต่ละคาบ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเดิมนั้นผู้เรียนมักเป็นฝ่ายรับความรู้จากครูอย่างเดียว และไม่คุ้นเคยกับวิธีการเรียนรู้ที่ต้องมีส่วนร่วมมากขึ้น การเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม รวมถึงไม่มีทิศทางในการเรียนรู้ว่าแต่ละคาบจะได้เรียนรู้ในสิ่งใด นอกจากนี้ครูผู้ช่วยยังต้องสร้างหรือส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้เชิงรุกให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีประโยชน์เพียงใด เกิดความรู้สึกพอใจ ผู้เรียนก็จะยอมรับและมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่อไป

ขั้นที่ ๓ ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Action: A)

เป็นขั้นที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอาจเป็นการจัดการเรียนรู้ ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายวิธี โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน อภิปราย หรือมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นโอกาสในการที่ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลและประสบการณ์จากการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตนเอง ได้คิดในสิ่งที่ทำซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง คือ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

ขั้นที่ ๔ เสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Reinforce: R)

เป็นขั้นที่ครูสนับสนุนให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับในผลงานของนักเรียน ให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้เชิงรุกจากการได้ลงมือทำ เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น ยอมรับและเห็นคุณค่าในความคิดเห็นของนักเรียน เมื่อครูส่งเสริมให้นักเรียนคิดแล้วนั้น การยอมรับและเห็นคุณค่าของครูหลังจากที่นักเรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นจะช่วยเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองมากขึ้น ไม่ตำหนิหรือทำให้รู้สึกว่าความรู้ของเขาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงกับความคิดของครู ให้ข้อมูลย้อนกลับในผลงานของนักเรียน เพื่อให้ นักศึกษาทราบว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องจำกัดไว้เพียงคำตอบเดียวเพื่อให้มีความหลากหลายในความคิด แต่ถ้าความคิดเห็นนั้นไม่เหมาะสม ครูก็ต้องสอนวิธีคิดที่ถูกต้อง ควรหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลย้อนกลับว่า ผิดหรือถูกเพียงอย่างเดียว

ขั้นที่ ๕ ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (Evaluation: E)

เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน เป็นการประเมินการเรียนรู้รอบด้าน ทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะนิสัย ด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำความรู้และทักษะที่เรียนไปใช้ในสภาพและสถานการณ์จริงหรือเชื่อมโยงใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ท้ายคาบ โดยการที่ครูเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบหรือให้เป็นผู้อภิปรายสรุป ครู

ช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนกับสรุปผลการเรียนรู้ ส่งเสริมและนำทางให้นักเรียนได้รู้วิธีวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามประเด็นที่สงสัยหรือประเด็นที่ยังไม่เข้าใจ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีรูปแบบเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อให้ได้คำตอบ ตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ซึ่งมีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

โดยผลการวิจัยสามารถสรุปโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ผลการวิจัยในข้อนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลจากการใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต ๑ จังหวัดเลย จำนวน ๒๐ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยสภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย แบ่งเป็นประเด็นดังนี้

๑) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้

การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ต้องคำนึงถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ สอดรับกับความต้องการทางสังคมและเป็นหลักสูตรตามมาตรฐานทางการศึกษา ไม่แยกชีวิตจริงออกจากการเรียนรู้ สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย ด้านทักษะการ

เรียนรู้และนวัตกรรมของครูผู้ช่วย จึงมีเป้าหมายตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลาง และมีการแทรกการพัฒนาทักษะของผู้เรียนตามเนื้อหาแต่ละเนื้อหา มีกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นส่วน ๆ รวมถึงการจัดการเรียนรู้มีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒) ปัจจัยด้านการบริหาร

พบว่า การพัฒนานักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหาร ทั้งในส่วนที่เป็นงบประมาณวิชาการ บุคคล และบริหารทั่วไป เพราะการบริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านตัวครูผู้สอน ตัวนักเรียน สื่อ วิธีการสอน การวัดและประเมินผล ทำให้เกิดประสิทธิผลที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในส่วนของผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้บริหาร และความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน เมื่อสิ่งสนับสนุนทั้ง ๓ ด้านนี้สมบูรณ์ จะทำให้การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะของนักเรียนบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

๓) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

พบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนได้ใช้กระบวนการในการบริหาร การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู นักเรียนกับผู้บริหาร โรงเรียนกับชุมชน มาเป็นตัวช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้แกนกลาง และพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสอนปกติเป็นการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง สฟฐ. ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยึดตามสมรรถนะที่ต้องให้เกิดกับผู้เรียน เช่น มีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะชีวิต ใช้เทคโนโลยีเป็น เป็นต้น ในส่วนของชุมชนและผู้ปกครอง ซึ่งถือเป็นเครือข่ายทางปัญญาที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ของสถานศึกษา

ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานบุคลากร วัสดุอุปกรณ์สถานที่ และหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้ชุมชนยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียนด้วยโดยการร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น

๕.๑.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ของกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก ประกอบด้วย ๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ ๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้ ๓) กระบวนการเรียนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ๔) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และ ๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑.๒.๑ องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก

๑) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๒) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเสนอโมโนทัศน์อย่างกว้างก่อนการจัดการเรียนรู้ และ (๓) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน

๒) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการประสบการณ์สำหรับผู้เรียน และ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

๓) กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้มาโดยการนำหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ นำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอโมโนทัศน์ที่ผู้สอนวิเคราะห์หามโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างขวาง

ครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อย ๆ ที่จะสอนแก่ผู้เรียนก่อนการนำเสนอเนื้อหาใหม่ เมื่อผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาใหม่ ผู้เรียนจะสามารถนำเนื้อหาใหม่นั้น ไปเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่วางไว้ล่วงหน้า แล้วทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน

ขั้นที่ ๒ เฝ้าดูปัญหา เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา

ขั้นที่ ๓ ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา

ขั้นที่ ๔ วางแผนในการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแบ่งกลุ่มแบบละความสามารถ ประมาณกลุ่มละ ๓-๔ คน เพื่อร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม และวางแผนในการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหาจากขั้นตอนที่ ๓

ขั้นที่ ๕ ดำเนินการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหา ตามกระบวนการที่วางไว้ในขั้นที่ ๔

ขั้นที่ ๖ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอข้อมูลโดยการทำแผนผังความคิด (Mind mapping) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดประสบการณ์ พัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ การบูรณาการสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ปฏิบัติการจัดประสบการณ์ตามสาระการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ข้างต้นมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

๔) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการติดตามผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ โดยวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้

๕) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๔.๕๑$, $SD = ๐.๕๐$) ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๒.๒ ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุก

ผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ๖ ขั้นตอน ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยฯ ดังนี้

๑) ขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation) เป็นขั้นการทำสมาธิเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมนำสู่ความรู้ใหม่ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติการสอนให้นักเรียนนั่งสมาธิ หายใจให้ลึก ๆ ซ้ำ ๆ และมีจังหวะที่แน่นอน สมองปลอดโปร่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ก าลังอ่านเป็นขั้นตอน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่อ่านประสบการณ์เดิม โดยการตั้งคำถาม เชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ที่นำเสนอ สอนให้ผู้เรียนเขียนคำศัพท์ หรือประโยคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะอ่านส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียน

๒) ขั้นกระทำ (Act) คือ สร้างความเข้าใจและค้นหาข้อความที่สำคัญของเนื้อหา โดยการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสมของผู้เรียน สืบหาเนื้อหาและอ่านเนื้อหา ชื่อเรื่อง ลักษณะการอ่าน เพื่อค้นหาแนวคิดที่สำคัญ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ลำดับความสำคัญ ใจความ หลักและรายละเอียดที่น่าสนใจโดยผู้ปฏิบัติการสอนอธิบาย สังเกตรูปแบบของเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและค้นหาข้อความที่สำคัญของเนื้อหา แล้วสรุปเป็นความคิดที่แสดงถึงขั้นตอนการอ่านอย่างเป็นระบบของผู้เรียน

๓) ขั้นค้นคว้า (Resources) คือ หาความรู้จากสื่อด้วยตนเองและจากแหล่งต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ผู้ปฏิบัติการสอนแนะนำให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง โดยเริ่มต้นผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรืออื่น ๆ ค้นหาใจความสำคัญของเนื้อหา เพื่อความเหมาะสมของผู้เรียน ผู้ปฏิบัติการสอนให้เป็นผู้รับฟัง ผู้เสนอแนะ ผู้ร่วมเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษา ผู้สร้างโอกาส สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นนักออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่มีบทบาทมากที่สุด

๔) ขั้นฝึกทักษะ (Institute) คือการปฏิบัติจริงในการคิด วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลในขณะที่อ่านผู้เรียนต้องเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาเพื่อทำให้สามารถอ่านแล้วมีความเข้าใจยิ่งขึ้น โดยผู้ปฏิบัติการสอนเป็นผู้คอยแนะนำความถูกต้อง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะ การใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) ต้องมี

ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรม ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมแบบฝึกเสริมทักษะเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจใฝ่ เรียนรู้ของผู้เรียน

๕) ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ฝึกให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบความรู้ตนเองว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ กับการวิเคราะห์การเรียนรู้ของ Bloom นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะได้และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ขั้นแรก เพื่อตรวจสอบความรู้ตนเองว่าเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือไม่ ควรทำอย่างไรเมื่ออ่านไม่เข้าใจ ผู้ปฏิบัติการสอนแนะนำผู้เรียนปรับการกระทำของตนเอง นำไปสู่จุดมุ่งหมายแนะนำกิจกรรมอื่นที่ผู้เรียนสามารถทำระหว่างการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาทางความคิดมากขึ้นผ่านกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลข้อมูลของผู้เรียน

๖) ขั้นสรุปแบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการอ่านภาษาไทยด้วยแผนผังความคิด ผู้เรียนสรุปความสามารถในการอ่านใจความสำคัญของเนื้อหาตามความเข้าใจของนักเรียนโดยครูเป็นผู้วางรูปแบบ สรุปองค์ความรู้อย่างเข้าใจโดยผ่านสติปัญญาทางสมองและกระบวนการทางโครงสร้างทางสมองในการประมวลข้อมูลของผู้เรียน ตรวจสอบจุดประสงค์ในการอ่านจับใจความสำคัญบรรลุหรือไม่

๕.๑.๒.๓ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = ๐.๐๙) เมื่อแยกเป็นประเด็นและองค์ประกอบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียน ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๐๖) ด้านทฤษฎี และแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗$, S.D. = ๐.๑) ด้านการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖$, S.D. = ๐.๐๗) ด้านองค์ประกอบ

ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๑๑) ตามลำดับ

ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๒$) โดยมีประเด็นและองค์ประกอบ ดังนี้

๑) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ

๒) ด้านทฤษฎี และแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ

๓) ด้านการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ

๔) ด้านองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนฯ ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ประกอบด้วย

๑) ความเป็นไปได้ความเป็นมาและความสำคัญการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความชัดเจน

๒) ความเป็นไปได้การใช้ภาษาในการอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๓) ความเป็นไปได้การใช้ทฤษฎีและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๔) ความเป็นไปได้การเชื่อมโยงทฤษฎีและแนวคิดอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

๕) ความเป็นไปได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ ครอบคลุมตามหลักการ การพัฒนารูปแบบ

๖) ความเป็นไปได้แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

๗) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมีความสอดคล้องและชัดเจน

๘) ความเป็นไปได้ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความสอดคล้อง

๙) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน

๑๐) ความเป็นไปได้การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ

๑๑) ความเป็นไปได้ของขั้นนำ (Introduction) เป็นขั้นการกระตุ้นความสนใจ (Meditation) ความเป็นไปได้ของขั้นกิจกรรม (Activities) ความเป็นไปได้ของขั้นสรุป (Summary) เป็นขั้นสรุปแผนผังความคิด

๑๒) ความเป็นไปได้การลำดับความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยฯ มีความเข้าใจง่าย

๕.๑.๓ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย หลักสำคัญของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ และผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

๑) หลักสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีแนวคิดสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยครูผู้ช่วยเป็นผู้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายผ่านการอ่าน พูด ฟัง เขียน และคิดขั้นสูง

๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่ครูผู้ช่วยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดขั้นสูง

๓) ผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผลที่จะได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย คือ ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมากขึ้น วัดผลจากการสังเกตพฤติกรรม คือ การซักถาม การตอบ

คำถาม การร่วมอภิปราย การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้ช่วยในห้องเรียน และผู้เรียนเกิดการคิดขั้นสูง วัตถุประสงค์ได้จากผลงานของผู้เรียน

๔) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน ได้แก่

- (๑) ครูผู้ช่วยเตรียมความพร้อม (Preparation: P)
- (๒) ผู้เรียนทราบทิศทางในการเรียน (Orientation: O)
- (๓) ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Action: A)
- (๔) เสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Reinforce: R)
- (๕) ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (Evaluation: E)

๕.๒ อภิปราย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีรูปแบบเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ การจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง เขียน และคิดอย่างลุ่มลึก โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมินตนเองได้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้น กระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลและจดจำข้อมูล ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถดึงความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ รวมถึงเชื่อมโยงหลักการ ทฤษฎีกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะไม่สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้โดยปราศจากกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนได้คิดสะท้อนและโต้แย้ง โดยอิงจากความรู้เดิมที่มีอยู่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างความรู้นี้จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะสืบค้น เสาะแสวงหา ซึ่งผู้สอนจะมีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวก แนะนำ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมอื่น เช่น ตั้งคำถาม ตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนมา ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องคำนึงว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันและมีความถนัดที่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับ **พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์**^{๑๑๔} ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) พบว่า การเรียนเชิงรุก Active Learning หรือใช้คำย่อว่า “AL” เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาทักษะ ความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือเป็นจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน “อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันการนำ AL ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ยังคงประสบปัญหา ทั้งในส่วนของการจัดหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ครูผู้สอน รวมทั้งในส่วนของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า AL ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาได้อย่างง่ายดาย แต่การนำมาใช้จำเป็นต้องมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อม และ **เมธี ประทุมทา**^{๑๑๕} ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการและผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียนเพื่อเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ โดยครูให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง พื้นที่ของการฝึกซ้อม การเพิ่มเติมความรู้ ความเหนื่อยยากสำหรับตนเองและการตระหนักถึงผู้เรียน ในขณะที่ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของครูที่เกิดขึ้นประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การเปลี่ยนแปลงตนเองจากการสะท้อนของผู้อื่นและความรู้สึกต่อการเป็นครูในแบบของตน

สภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย มีเป้าหมายตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางและมีการแทรกการพัฒนาทักษะของผู้เรียนตามเนื้อหาซึ่งแต่ละเนื้อหาก็มีกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นส่วน ๆ อยู่แล้ว รวมถึงการจัดการเรียนรู้มีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

^{๑๑๔}พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม- ธันวาคม ๒๕๖๐). หน้า ๓๒๙-๓๓๑.

^{๑๑๕}เมธี ประทุมทา. กระบวนการและผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๑, หน้า ๘๖-๘๗.

๕.๒.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อ นักเรียนในจังหวัดเลย

การเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญในการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะที่เน้นการปฏิบัติและให้ความสำคัญกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันที่นักเรียนจะสัมผัสตั้งแต่สิ่งแวดล้อมใกล้เคียงไปจนถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ **กรมวิชาการ**^{๑๑๖} ได้ให้แนวทางการบูรณาการ ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะและความคิดรวบยอด โดยการพัฒนาความคิดจากการสัมพันธ์ระหว่างการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน ในรูปแบบต่าง ๆ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ การสอนแบบบูรณาการต้องเรียนรู้แบบองค์รวมของเนื้อหามากกว่าการเรียนรู้แบบแยกส่วน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการเอาไว้มากมาย และ **สุวิทย์ มูลคำ**^{๑๑๗} ที่ให้ความหมายว่า การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการเชื่อมโยงทักษะทางภาษาระหว่างการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน หลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมหรือวรรณคดีเป็นแกนจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดและความเชื่อมโยงระหว่างความคิดได้ดี ผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างมีความหมายและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับสำลี รักสุทธี^{๑๑๘} ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเรียนรู้แบบเปิดไม่คับแคบ มุ่งพัฒนาผู้เรียนรอบด้านหลอมรวมองค์ความรู้เข้าเป็นองค์รวมแห่งการเรียนรู้ ทำให้รู้ความหมายและยั่งยืน

^{๑๑๖} กรมวิชาการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. ๒๕๔๔, หน้า ๓๖.

^{๑๑๗} สุวิทย์ มูลคำ. **กลยุทธ์การสอนสังเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕ . กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์. ๒๕๔๗, หน้า ๓๘.

^{๑๑๘} สำลี รักสุทธี และคณะ. **เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา. ๒๕๔๔, หน้า ๘.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

โดยผลการวิจัยสามารถสรุปโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำนักงานเขตการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้ครูผู้ช่วยเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถได้ผลวิจัยที่สามารถขยายไปสู่บริบทที่กว้างขวางขึ้น จึงควรทำการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา หรือหน่วยงานในระดับที่แตกต่างกัน

๒. ควรมีการศึกษาผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นอกเหนือจากพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการดำเนินชีวิต เป็นต้น

๓. ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในเวลาจำกัด จึงควรศึกษาติดตามความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากที่ได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และติดตามความคงทนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้ช่วยอย่างต่อเนื่อง

๔. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเป็นทักษะที่ครูผู้ช่วยจะต้องออกแบบให้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ครูผู้ช่วยแต่ละคนก็นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ควรเก็บข้อมูล เทคนิคการสอนที่ตนเองใช้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้การสอนครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการสนับสนุนให้มีจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียน จึงควรทำความเข้าใจเพิ่มเติมถึงแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ เพื่อจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและนำไปใช้จริงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้ ครูทุกคนในฉรงเรียนได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง

๒. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้ช่วยที่ร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแกนนำในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ซึ่งอาจประชุมทำแผนร่วมกันสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ หนังสือ

กรมวิชาการ. **แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

๒๕๔๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑**.

กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. ๒๕๕๑, หน้า ๓๗-๓๙.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไข**

เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร**

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ

ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).๒๕๕๔

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน**. ในเอกสารการสอนชุดสื่อการสอนระดับ

ประถมศึกษา หน่วยที่ ๘-๑๕. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ: สหมิตร. ๒๕๓๗.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด**. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์. ๒๕๕๙.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. **เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎี และการวิจัย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. 2553.

ทิตินา แคมมณี. **ศาสตร์การจัดการเรียนรู้ องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี**

ประสิทธิภาพ. พิมพ์ ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๗.

นนทลี พรธาดาวิทย์. **การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning (พิมพ์ครั้งที่ ๒)**. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล

เอ็ดดูเคชั่น. ๒๕๕๙.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. ๒๕๕๔, หน้า ๑๒๑.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๖๑.

รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ**. ใน

ประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๙-๑๒. กรุงเทพฯ:

เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น. ๒๕๓๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊ค. ๒๕๕๖.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. **สัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ๒๕๕๕.

สมคิด พรหมจ้อย. **การพัฒนาผู้สอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**. นนทบุรี: สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๕๗.

สันติ บุญภิรมย์. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น. ๒๕๕๗.

สุมน ออมวิวัฒน์. **การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โอ.
เอส.พรินติ้งเฮ้าส์. ๒๕๓๐,

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะ**. (พิมพ์ครั้งที่
ที่ ๖). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์. ๒๕๕๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ: พริก
หวานกราฟฟิค. ๒๕๖๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค. ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: ครูสภา
ลาดพร้าว. ๒๕๕๓.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

๑.๒ บทความ

พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. **การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning)**. **วารสาร
สถาบันวิจัยญาณสังวร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม- ธันวาคม ๒๕๖๐)**.

ปิยาพัชญ์ นิธิศ้อครานนท์ และอภิญญา สุขช่วย. **ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยที่มี
ต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. **วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี
ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓)**.

สิริภา กิจเกื้อกูล. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคูตามแนวปฏิรูป: ประสบการณ์จากวิทยานิพนธ์
พุทธศักราช ๒๕๕๓-๒๕๕๑**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร .ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒
พฤษภาคม - สิงหาคม.๒๕๕๓**,

สิทธิพงษ์ สุพรหม (๒๕๖๑). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑).

๑.๓ รายงานการวิจัย

กุลภัสสร มะเสนา. การพัฒนาโมเดลการวัดประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ด้านมูลราคาเพิ่มผลสัมฤทธิ์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๕.

จันทร์หา แซ่ลิ้ว. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย. รายงานการวิจัย ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ๒๕๖๐.

จักรพันธ์ สีหานาถ. การพัฒนาความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ ตามแนวคิดการเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้คำถามแบบกระตุ้นให้คิดและแผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ๒๕๕๙.

จิตติน เพลงสันเทียะ. ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๖๔.

จิรภา อรรถพร. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

ธีรวุฒิ โสภิชฎิกุล. การพัฒนารูปแบบการเรียนการจัดการเรียนรู้เน้นความร่วมมือกันเรียนรู้รายวิชา กลุ่มสังคมศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๗.

เมธี ประทุมทา. กระบวนการและผลสัมฤทธิ์เชิงประสพการณ์ในการจัดประสพการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๑.

- ประทีป จินนี่. เอกสารประกอบการสอน วิชา: การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม (Behavior Analysis and Behavior Modification). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๐.
- ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๔.
- รินรดี พรวิริยะสกุล. การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาครู. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๔.
- เรชา ชูสุวรรณ. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ๒๕๕๐.
- ลีลาวดี ชนะมาร. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๖๓.
- วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ พงษ์เฝ้า. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีขยายความคิดของเรเกลลูท เพื่อส่งเสริมความแม่นยำด้านเนื้อหาความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๘.
- สมหมาย เทียนสมใจ. รูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปกร. ๒๕๕๖.
- สุภัค ยมพุก. การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้ การสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กลุ่ม ๔. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร. ๒๕๕๗.

สุภัทรา ภูษิตรัตน์าวลี. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัย
เทคโนโลยีภาคใต้. **ปริญญานิพนธ์** ป.ร.ด. (การวิจัยพหุวิทยาการศึกษาศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๖๐,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑. **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและ
ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑.๒๕๖๒.

ศรีพระจันทร์ แสงเขตต์. การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนที่ความคิดร่วมกับแบบฝึกทักษะภาพ
การ์ตูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย, บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๗.

๑.๔ ออนไลน์

สุรศักดิ์ ปาเฮ. การพัฒนาวิชาชีพผู้สอนสู่ ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ ๒. เข้าถึงได้จาก
http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/1860_5273.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **กรอบสมรรถนะของผู้สอนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน
ศตวรรษที่ ๒๑**. เข้าถึงได้จาก [http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?
NewsID=13037&Key=news2](http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=13037&Key=news2).

สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา**. เข้าถึงได้จาก

<http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=1193>

กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์**

(หลักสูตรห้าปี). เข้าถึงได้จาก [http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/FilesNews/
FilesNews6/education5_year_m1.pdf](http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/FilesNews/FilesNews6/education5_year_m1.pdf)

Fink, L.D. (1999). *Active Learning*. Reprinted with permission of University of
Oklahoma. Instructional Development Program. Retrieved September 13,
2014. From <http://www.hcc.hawaii.edu/intranet/committees>

McKinney, Kathleen. **Active Learning**. Illinois State University. Center for Teaching,
Learning & Technology. Retrieved 13 March 2014 from
<http://www.cat.ilstu.edu/additional/active.php>

Shenker, J. I.; Goss, S. A; & Bernstein, D.A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Acting Learning in the Classroom**. Retrieved September 22, 2011, จาก <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>.

๒. ภาษาอังกฤษ

Bonwell, Charles C. and Eison, James A. **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom**. Washington, DC.: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University. 1991.

Bloom, B. S. **Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: Mc Graw-Hill Book Company. 1971.

Corsini, R. J. **The Dictionary of Psychology**. Published by Brunner – Routledge. 2002.

Dick, Walter; & Carrey, Lou. **The Systematic Design of Instruction**. 4th ed. New York: Longman. 1991.

Fink, L. D. **Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses**. San Francisco: JosseyBass. 2003.

Husén, Torsten; & Neville, T. Postlethwaite. **The International Encyclopedia of Education**. 7th ed. Great Britain: BPC Wheatons. 1994.

Johnson, K.A.; & Foa,L.J. **Instructional Design: New Alternatives for Effective Education and Training**. New York: Macmillan Publishing. Company. 1989.

Joyce, B.; & Weil. M. **Models of Teaching**. 5th ed. New York: Allyn & Bacon. 1996.

Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. **Models of teaching** (9th ed.). Boston: Pearson. 2015.

Keeves. **Educational Research , Methodology , and Measurement**. Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press , Cambridge ,UK. 1997.

Klerkx, J. "The place of subtitling in a translator training course." *Translating for the Media*. Turku: University of Turku: (1998). 259-264.

McGuire, W. J. **Attitudes and Attitude Change**. *The Handbook of Social Psychology*. 3rd ed. New York: Random House. 1985.

Mayers, C.; & Jones, T. B. **Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom**. San Francisco: Jossey-Bass. 1993.

- Michael C. Thomas; & Liliairica Z. Macias-Moriarity. **Student Knowledge and Confidence in an Elective Clinical Toxicology Course Using Active-Learning Technique.** American Journal of Pharmaceutical Education. 78(5): 1-6. 2014, p 44-45.
- Saylor, J.; et al. **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.** Japan: Holt-Saunders International Edition. 1981.
- Stoner, J, A, F.; & Wankle, C.**Management.** Englewood Cliffs. NJ: Prentice – Hall, 1986.
- Saylor, J. G., William, M. A., & Arthur, J. L. **Curriculum planning for better teaching and learning** (7th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston. 1981, p. 271.
- Silberman, M. **Active Learning.** Boston: Allyn & Bacon. 2000. p. 7.
- Schermer, J. "**Visual media, attitude formation, and attitude change in nursing education.**" ECTJ, (1988). 36, 4: 197-210.
- Vygotsky, L. "**Interaction between learning and development.**" Readings on the development of children, 23, 3: (1978).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูล

ที่พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕ ต.ศรีสองรัก
อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๐๓๙๖๓๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตครูและบุคลากรเข้าร่วมโครงการ

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ นักวิจัย สังกัด วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติทุนจาก วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขออนุญาตครูและบุคลากรในสถานศึกษาของท่าน ได้แก่ เข้าร่วมโครงการวิจัย ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ ห้องประชุมครุศาสตร์ อาคารพระพรหมเวที (สนิมท ขวนปณโย) วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์ หัวหน้าโครงการ โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์

โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘

ที่พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕ ต.ศรีสองรัก
อ. เมือง จ. เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๐๓๙๖๓๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์บุคลากรของหน่วยงานของท่านเป็นวิทยากรอบรมโครงการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ นักวิจัย สังกัด วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติทุนจาก วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขออนุมัติครุภัณฑ์มายังท่าน เพื่อเป็นวิทยากรในกิจกรรมโครงการวิจัย ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ ห้องประชุมครุศาสตร์ อาคารพระพรหมเวที (สนิท ขวนปณ โณ) วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์ ผู้ประสานงานโครงการ โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๔๘ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์
โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๔๘

ที่พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕ ต.ศรีสองรัก
อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๐๓๙๖๓๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาริศา สุขคง มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ นักวิจัย สังกัด วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติทุนจาก วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอความอนุเคราะห์มายังท่าน เพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์ ผู้ประสานงานโครงการ โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์
โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘

ที่พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕ ต.ศรีสองรัก
อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๐๓๙๖๓๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
เจริญพร อาจารย์มานิช นันทพรหม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ นักวิจัย สังกัด วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติทุนจาก วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอความอนุเคราะห์มายังท่าน เพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์ ผู้ประสานงานโครงการ โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน อาจารย์เอกลักษณ์ คงทิพย์
โทรฯ ๐๙๕๑๘๙๒๔๙๘

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้จัดทำขึ้นตามโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย และ ๓) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย

หมายเหตุ

กรุณาให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์นี้ จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งการให้สัมภาษณ์นี้จะไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งในหน้าที่และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑.๑ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์..... เวลา..... น.
- ๑.๒ สถานที่สัมภาษณ์.....
- ๑.๓ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง.....
- ๑.๔ ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัย..... บันทึกข้อมูล.....

๒.๓ การสร้างความมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของครูผู้ช่วย ที่มีต่อนักเรียนในจังหวัดเลย อย่างไร?

.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุก
การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยที่มีต่อนักเรียนใน
จังหวัดเลย

ชื่อผู้ประเมิน.....สอนระดับชั้น.....
 วันที่ประเมิน.....

- คำชี้แจง** 1. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 2 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- ตอนที่ 2 ด้านการปฏิบัติการสอน
2. แบบประเมินเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเชิงรุกของผู้ช่วยครู โดยให้ครูผู้สอนบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและทำเครื่องหมาย ✓ ในแบบประเมินทุกข้อ
3. ถ้า “มี” ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง มี ถ้า “ไม่มี” ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ไม่มี

ตอนที่ 1 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

รายการ	มี	ไม่มี
1.1 จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้		
1) กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่เน้นความสามารถทางสติปัญญาในการสร้างองค์ความรู้ สะท้อนความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้		
2) กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เน้นลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และ การประเมินค่า)		
3) กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ความสนใจใฝ่รู้ ความมุ่งมั่นอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีเหตุผล การร่วมแสดงความคิดเห็น		

รายการ	มี	ไม่มี
และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์		
1.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้		
1) มีวิธีการหรือคำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการวิเคราะห์ เช่น ความสามารถในการจำแนกสิ่งใด ๆ ออกเป็นเป็นส่วนย่อย ๆ หาเหตุผล หาความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ได้ เช่น จัดกิจกรรมให้นักเรียนจำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ บอกความแตกต่าง หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล		
2) มีวิธีการหรือคำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการสังเคราะห์ เช่น ความสามารถในการรวบรวมความรู้และข้อเท็จจริงนำมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา โดยอาศัยความสามารถของตนเอง เช่น จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรวบรวมข้อมูล วางแผนการทดลอง ออกแบบการทดลอง นำข้อมูลความรู้ที่ผ่านการวิเคราะห์ หรือนำองค์ประกอบมาผสมผสานสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือสร้างแบบจำลอง		
3) มีวิธีการหรือคำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการประเมินค่า เช่น ความสามารถในการตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับความคิด สรุป โดยอาศัยเกณฑ์ตัดสินที่เหมาะสม หรือเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสิน การจัดกิจกรรมให้นักเรียนวินิจฉัย ตัดสินใจ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้		
4) กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนฟังและจับใจความจากเรื่องหรือสถานการณ์ และพูดสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจโดยใช้คำพูดของตนเอง		
5) กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนอ่านสรุปประเด็นสำคัญ อ่านเพื่อเปรียบเทียบ ตีความหรือแปลความหมายของข้อความที่อ่าน		
6) กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนเขียน ถ่ายทอดความเข้าใจหรือความคิดเห็นจากเรื่องหรือสถานการณ์ที่ได้ฟัง หรือ อ่าน		
7) กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนสะท้อนคิด แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังหรืออ่านในรูปแบบการเขียนหรือพูด โดยมีเหตุผลประกอบ		
8) ขึ้นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป		
9) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ระดมสมอง		

รายการ	มี	ไม่มี
10) กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสังเกต การทดลอง การจัดกลุ่ม การจำแนก การสำรวจภาคสนาม		
11) กิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้สถานการณ์ที่อยู่รอบตัวหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่สร้างขึ้น		
1.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้		
1) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้รอบตัว ทั้งในโรงเรียน ชุมชน เช่น ต้นไม้หูดได้ บ้ายำนวนไทย		
2) เลือกสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน		
1.4) การวัดและประเมินผล		
1) กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายหรือทำกิจกรรมระหว่างเรียน		
2) เลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม การตรวจงาน บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ		

ตอนที่ 2 ด้านการปฏิบัติการสอน

รายการ	มี	ไม่มี
2.1 การใช้คำถาม		
1) ครูใช้คำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง		
2) ครูใช้คำถามที่กระชับ มีความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวม		
3) ครูรอคอยเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกระดับ (นักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน) สามารถตอบคำถาม		
4) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามทั้งคำถามระดับพื้นฐาน หรือ คำถามระดับสูง		
5) นักเรียนตั้งคำถามเพิ่มเติมเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่สร้างขึ้น		
2.2 การจัดกิจกรรมกลุ่ม		
1) ครูใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้		
2) นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในการทำกิจกรรมกลุ่ม		

รายการ	มี	ไม่มี
2.3 การลงมือปฏิบัติจริง		
1) ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เช่น การสังเกต การทดลอง การจัดกลุ่ม การจำแนก การสำรวจภาคสนาม ฯลฯ		
2) นักเรียนอธิบายสิ่งที่ศึกษาหลังจากรวบรวมข้อมูลและลงข้อสรุปโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์		
2.4 บรรยากาศในชั้นเรียน		
1) ครูจัดบรรยากาศที่ท้าทาย น่าสนใจ เช่น ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น		
2) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ตัดสินใจ อย่างอิสระ โดยปราศจากความกลัว ความกังวล		
3) นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ เต็มใจ เช่น ร่วมตอบคำถามลงมือปฏิบัติการทดลองอย่างกระตือรือร้น		
2.5 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้		
1) ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น วีดิทัศน์ ของจริง ภาพแหล่งเรียนรู้จริงที่อยู่รอบตัวทั้งในโรงเรียน ชุมชน มาใช้ในการจัดกิจกรรม		
2) ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเนื้อหา และวัยของนักเรียน		
2.6 การวัดและประเมินผล		
1) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุม ด้านพุทธิพิสัย เช่น การทดสอบ แบบบันทึก		
2) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุมด้านทักษะพิสัย เช่น การสังเกต การวัดทักษะการปฏิบัติ		
3) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุมด้านจิตพิสัย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์		

ภาคผนวก ค

รูปภาพประกอบกิจกรรมการวิจัย

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

ที่	ชื่อ-นามสกุล
๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาริศา สุขคง มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
๒	อาจารย์มาโนช นันทพรหม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยา เขตศรีล้านช้าง
๓	นายจिरศักดิ์ ชัยมูล ศึกษานิเทศก์
๔	นางสุจินต์ ชมภูพิน โรงเรียนบ้านนาโคก
๕	นางสาวกมลชนก สิงมะม่อ โรงเรียนบ้านนาโคก
๖	นางละมัย ศรีอรุณพรหม โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงค์เคราะห์”
๗	นายปิยะพงษ์ โสตาตา โรงเรียนเทศบาลนาอ้อ
๘	นางสาวพัฒนจิตตา บุตุคำชิต โรงเรียนบ้านวังโป่งท่าวังแคน
๙	นางสาวมณิรัตน์ โนเหล็กหมื่น โรงเรียนบ้านวังโป่งท่าวังแคน
๑๐	นางพิกุล ต้นทอง โรงเรียนบ้านใหม่
๑๑	นายสหัสไชย ราชมี โรงเรียนบ้านใหม่
๑๒	นางศรีอัมพร ทองยา โรงเรียนบ้านกกคู้
๑๓	นางมาศนิตย รักสุจริต โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๙๖
๑๔	นางยุภาภรณ์ ชินเชษฐ์ โรงเรียนบ้านน้ำภู
๑๕	นางนฤมล บำรุงเชื้อ โรงเรียนบ้านน้ำภู
๑๖	นางสาวสุดาวดี ดาวังปา โรงเรียนคอนสารวิทยา
๑๗	นายนิพนธ์ สิงห์แดง โรงเรียนคอนสารวิทยา
๑๘	นางสาวภัทรวรรณ ประโลม โรงเรียนบ้านปากหมาก
๑๙	น.ส.ทิพวรรณ กัญญาประสิทธิ์ สพฐ. เลย
๒๐	นายกัศสปะ ภูชมศรี สพฐ. เลย
๒๑	นายพิทักษ์ ป้องเศษ สพฐ. เลย
๒๒	นางสาวณัฐกานต์ เหล่าประเสริฐ สพฐ. เลย
๒๓	นางสาวเตือนใจ ไชยศรี สพฐ. เลย
๒๔	นางสาวสุธาทิพย์ ทินรส สพป. เลย
๒๕	นางสาวชนิษฐา สีลานุต สพฐ. เลย

ภาคผนวก จ

การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์

กำลังดำเนินการ

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๙ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน วชิรชีโนรส ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ที่อยู่ ๑๓๔ ถ.เลย-เชียงคาน ต.เมือง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๓๖๒๑๘๘ โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
"พุทธวิถีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนในจังหวัดเลย" โดยมีโครงการย่อยภายใต้แผนการวิจัย ได้แก่

โครงการวิจัยย่อยที่ ๑ การศึกษาเรื่องเล่าทางคติชนตามแนวพุทธวิถีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนในจังหวัด
เลย นายอาทิตย์ แวงใส หัวหน้าโครงการ

โครงการวิจัยย่อยที่ ๒ การพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวิถีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนในจังหวัด
เลย นายอภิลักษณ์ คงทิพย์ หัวหน้าโครงการ

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พระครูปริยัติคุณรังษี (ลิขิต คำหงษา) และคณะ
โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่ใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ มิถุนายน ๒๕๖๖ จนถึง ธันวาคม ๒๕๖๖

ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

.....
.....
.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน วชิรชีโนรส)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ฉ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	นายเอกลักษณ์ คงทิพย์
วัน เดือน ปีเกิด	๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๕
ที่อยู่ปัจจุบัน	๕๑/๗ ถนนมลิวรรณ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๔๘	ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
พ.ศ. ๒๕๕๒	ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (ค.อ.ม.) สาขาเทคโนโลยี เทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
พ.ศ. ๒๕๖๔	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
ผลงานวิชาการ	
งานวิจัย	
พ.ศ.๒๕๖๓	การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย (ผู้ร่วมวิจัย) แหล่งทุน : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (กสว.) ทุนวิจัย : งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓
พ.ศ.๒๕๖๓	กระบวนการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเลย (ผู้ร่วมวิจัย) แหล่งทุน : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (กสว.) ทุนวิจัย : งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓
พ.ศ.๒๕๖๓	การสร้างจิตสำนึกเชิงพุทธในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตาม แนวชายแดน (ผู้ร่วมวิจัย) แหล่งทุน : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (กสว.) ทุนวิจัย : งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓
พ.ศ.๒๕๖๕	รูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ในจังหวัดเลย (ผู้ร่วมวิจัย) แหล่งทุน : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (กสว.) ทุนวิจัย : งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

บทความวิชาการ

สังสุข ภาแก้ว, เอกลักษณ์ คงทิพย์, พัชรัตน์ นวลน้อย และอาทิตย์ แวงโส. (๒๕๖๕).

การศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในจังหวัดเลย.

วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) หน้า ๑๓๗๕-๑๓๘๘.

พระครูปริยัติคุณรังษี (ลิขิต คำหงษา), พัชรัตน์ นวลน้อย, และเอกลักษณ์ คงทิพย์.

(๒๕๖๕). การศึกษาชุมชนต้นแบบในการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ชุมชนในจังหวัดเลย” วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-

สิงหาคม ๒๕๖๕) หน้า ๘๘๓-๘๙๔.

พระมหาสุภาวิชัย ปภัสโร (วิราม), พัชรัตน์ นวลน้อย, เอกลักษณ์ คงทิพย์, และจารุกิตต์

พิริยสุวัฒน์. (๒๕๖๕). กระบวนการสร้างจิตสำนึกเชิงพุทธในการป้องกันและเฝ้า

ระวังปัญหายาเสพติดติดตามแนวชายแดนจังหวัดเลย. วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์. ปี

ที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕) หน้า ๘๗๑-๘๘๒.

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐